

LUBUSKI

W numerze:

**Biblioteki publiczne
województwa lubuskiego w 2008 roku**

**Punkt Informacji Normalizacyjnej
Biblioteki Uniwersytetu Zielonogórskiego**

Wokół czytelnictwa dziecięcego

Rocznik XIV 2009 nr 1(27)

BIBLIOTEKARZ

SPIS TREŚCI

Stanisława Bogalska: Biblioteki publiczne południowej części województwa lubuskiego w 2008 roku	1
Ewa Troczyńska-Porada: Stan organizacyjny i działalność bibliotek publicznych północnej części województwa lubuskiego w 2008 roku	25
Aleksandra Motąła, Sylwia Domańska: Działalność Punktu Informacji Normalizacyjnej w Bibliotece Uniwersytetu Zielonogórskiego	45
Anna Aleksandrowicz, Renata Zubowicz: VI spotkanie metodyczno-integracyjne nauczycieli bibliotekarzy	46
Ewa Troczyńska-Porada: Spotkanie z Manułą Gretkowską w księżnicy gorzowskiej	47
Ewa Troczyńska-Porada: Hanna Bakula w WiMBP w Gorzowie	48
Andrzej Grupa: Ekspozycja <i>Poznaj architekturę Świebodzina</i> w Bibliotece Publicznej w Świebodzinie	50
Magdalena Kremer: Wielkie czytanie, oglądanie i kolorowanie książek wydawnictwa EneDueRabe w Zielonej Górze	52
Anna Urbaniak: Fascynujące książki EneDueRabe	53
Agnieszka Cicha: O spotkaniu z Joanną Olech, <i>Nieobliczalnymi owieczkami</i> i o projekcie ilustracyjnym w Filii nr 5	55
Agnieszka Cicha: Karusia i wyjątkowy wilk, czyli <i>Piaskowy Wilk i ćwiczenia z myślenia</i> w Filii nr 5	56
Agata Kosiak: Czytanie dzieciom w Biblusiu	58
Agata Wikierska: Bibliotekarka na starcie, czyli pierwsze kroki w filii dla dzieci	59
Maria Radziszewska: Rysunki Cypriana Norwida	61
Przegląd Pasji Twórczych Bibliotekarzy – 2009	62
Małgorzata Cichoń: Epoka baroku w muzycznych zbiorach WiMBP w Zielonej Górze	63
XV Ogólnopolski Konkurs Literacki im. Zdzisława Morawskiego	66
Dawid Kotlarek: „Bibliotekarz na dożywocie” – biblioteki Związków Zawodowych na terenie Zielonej Góry na początku lat 50	67
X Ogólnopolski Konkurs Literacki im. Eugeniusza Paukszty <i>Male ojczyzny</i> – <i>pogranicze kultur i regionów</i> ph. <i>Patriotyzm dziś</i>	68
Z żałobnej karty: Gertruda Demirowska	69
Kronika Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich	70

W numerze zamieszczono grafiki Stanisława Pary ze zbiorów WiMBP w Zielonej Górze

Czasopismo wydawane przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich – Zarząd Okręgu oraz Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną im. C. Norwida w Zielonej Górze

Zrealizowano przy pomocy finansowej Województwa Lubuskiego

Komitet Redakcyjny:

Maria Wasik – przewodnicząca

Joanna Wawryk – sekretarz

Maria Adamek, Stanisława Bogalska – członkowie

Adres Redakcji:

al. Wojska Polskiego 9

65-077 Zielona Góra

tel. 068 45 32 600, fax 068 45 32 603

e-mail: j.wawryk@wimbp.zgora.pl

Skład: Firma Reklamowa Graf Media, tel. 068 451 72 78

Druk: ROB-Graf

Nakład – 200 egz.

Biblioteki publiczne południowej części województwa lubuskiego w 2008 roku

I. Sieć biblioteczna

W 2008 r. w 7 podległych merytorycznie WiMBP im. C Norwida powiatach funkcjonowało 169 placówek bibliotecznych – 56 w miastach i 113 na wsi. Działalność bibliotek wspierały 33 punkty biblioteczne (o 1 mniej niż w 2007 r.) – 7 w miastach (Żary, Sulechów, Krosno Odrz., Szprotawa – po 1 punkcie; WiMBP – 3 punkty), 26 na wsiach (Świebodzin – 5; Bieniów, Zawada – 3; Trzebiechów, Krosno Odrz., Iłowa – 2; gmina Dąbie, Niegosławice, Szczaniec, Dzierzychowice, Sulechów, Sława, Kożuchów, Babimost, Szlichtyngowa – po 1 punkcie).

Liczba bibliotek dla dzieci nie zmienia się od lat. Najmłodszych czytelników obsługuje 19 oddziałów dla dzieci, w tym 1 na wsi w Wymiarkach i 2 filie dziecięce w Zielonej Górze.

W porównaniu z 2007 r. liczba placówek zmniejszyła się o 5 filii; 1 filię miejską przeniesiono na wieś (Szprotawa – filię ze szpitala przeniesiono do Wiechlic) oraz 5 filii publiczno-szkolnych w gminie Gubin przekazano szkołom, w których miały siedziby (Bieżyce, Chlebów, Czarnowice, Grabice, Strzegów). Uruchomiono nową filię GBP Dzierzychowice w miejscowości Bukowina Bobrzańska.

Na dzień 31 grudnia 2008 r. odnotowano 49 bibliotek posiadających status instytucji kultury, w tym 8 w dalszym ciągu funkcjonuje w strukturach ośrodków kultury. Są to: MBP w Łęknicy, BPMiG w Nowym Miasteczku, w Sławie i Zbąszynku oraz GBP w: Kolsku, Lubrzy, Niegosławicach i Wymiarkach. W marcu 2008 r. WiMBP kolejny

raz poinformowała wszystkie jednostki samorządu terytorialnego, których biblioteki nie są prowadzone jako samodzielne instytucje kultury (biblioteki w: Łagowie, Świdnicy, Otyniu, Wałowicach), o konieczności zmiany ich formy organizacyjnej oraz wyłączenia ich ze struktury domów kultury (8 bibliotek).

W 2008 r. samodzielnymi instytucjami kultury stały się: BPMiG w Małomicach, GBP w Zawadzie oraz GBP w Maszewie. Nadal ze szkołami połączonych jest 7 filii: Filia nr 6 WiMBP, Sulechów – 4 (Brody, Cigacice, Kalsk, Pomorsko), Siedlisko – 1 (Bielawy), Świdnica – 1 (Słone).

Obecnie na 53 biblioteki 41 jest samodzielnymi instytucjami kultury, 8 funkcjonuje w strukturach ośrodków kultury.

Spośród wszystkich gmin południowej części województwa lubuskiego zadań ustawowych nie realizuje gmina Gubin. Biblioteka Publiczna w Wałowicach nie ma statusu prawnego instytucji kultury, jest włączona w strukturę Urzędu Gminy, prowadzona przez oddelegowanego z Urzędu niemerytorycznego pracownika, nie ma wydzielonego budżetu. Od kilku lat jej zbiory nie były uzupełniane o nowości wydawnicze i z roku na rok coraz bardziej się dezaktualizowały. W połowie roku 5 filii bibliotecznych (spośród 6), posiadających status publiczno-szkolnych, usytuowanych na terenie szkół i prowadzonych przez nauczycieli, zostało przekazanych szkołom. Filie te w bardzo wąskim zakresie realizowały potrzeby uczniów szkół średnich i osób dorosłych.

II. Działalność bibliotek powiatowych

Spośród 7 powiatów, w których biblioteki podlegają nadzorowi merytorycznemu WiMBP w Zielonej Górze, w 2008 r. zadania ponadlokalne realizowały tylko dwie

biblioteki publiczne: Biblioteka Publiczna w Świebodzinie, na mocy porozumienia z dnia 15 grudnia 1999 r. oraz BPMiG w Krośnie Odrz. na mocy porozumienia

z dnia 25 marca 2008 r. pomiędzy Starostwem Powiatowym a Urzędem Miasta. Zadeklarował on finansowanie zatrudnienia instruktora na pół etatu, natomiast za pieniądze uzyskane od Starostwa (10 000 zł) wyposażono stanowisko pracy instruktora (zakup laptopa, fax, księgozbiór metodyczny), sfinansowano wyjazdy instrukcyjno-metodyczne do 14 placówek w powiecie, zakupiono po 4 egzemplarze wydawnictw z terenu powiatu do wszystkich bibliotek, zorganizowano dwa seminaria powiatowe oraz 2 spotkania autorskie za Barbarą Kosmowską i Marcinem Wołskim. Sfinansowano również w jednej z gminnych bibliotek spektakl teatralny dla dzieci z okazji mikołajek. Na 2009 r. Urząd Miasta sfinansował zatrudnienie instruktora, natomiast Starostwo Powiatowe przeznaczyło kwotę 30 000 zł na działalność instrukcyjno-metodyczną, założenie strony internetowej biblioteki oraz spotkania autorskie.

Biblioteka Publiczna w Świebodzinie w 2008 r. otrzymała z powiatu 26 820 zł. W ramach przyznanych środków sfinansowano zatrudnienie instruktora (pół etatu), wyjazdy instrukcyjno-metodyczne do podległych merytorycznie placówek, organizację 2 spotkań autorskich z Joanną Olech

i Krzysztofem Petkiem. Ponad 3 000 zł przeznaczono na wdrażanie systemu bibliotecznego ProLib.

W październiku ub. roku w WiMBP odbyło się spotkanie w sprawie powierzenia Bibliotece Publicznej Gminy Sulechów zadań ponadlokalnych dla powiatu zielonogórskiego. W spotkaniu uczestniczyli Starosta Powiatu, Naczelnik Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Starostwa oraz Dyrektor Biblioteki Publicznej w Sulechowie. Dyskutowano o funkcjach i zadaniach samorządu powiatowego jako organizatora działalności bibliotecznej w powiecie oraz wydatkach związanych z przejęciem przez sulechowską placówkę zadań biblioteki powiatowej. Po spotkaniu Starosta otrzymał materiały metodyczne i organizacyjne dotyczące utworzenia biblioteki powiatowej. Czekamy na podjęcie stosownej decyzji.

Miejska Biblioteka Publiczna w Nowej Soli oczekuje na podpisanie porozumienia między Starostwem Powiatu Nowosolskiego a Urzędem Miasta, powierzającego jej zadania biblioteki powiatowej. Natomiast w kolejnym powiecie, żarskim, Rada Powiatu ogłosiła konkurs otwarty na prowadzenie zadań biblioteki powiatowej, przeznaczając na ten cel 10 000 zł.

III. Modernizacja bibliotek publicznych

W siedmiu powiatach południowej części województwa lubuskiego, pomimo sygnalizowanych niedostatków w budżetach, następuje wyraźna poprawa stanu technicznego lokali bibliotecznych, ich wyposażenia w nowoczesne meble biurowe oraz sprzęt komputerowy i inne urządzenia wpływające na automatyzację pracy. W 5 bibliotekach (Kargowa, Żary, Zawada, Pomorsko – gm. Sulechów, Kosieczyn – gm. Zbąszynek) przeprowadzono gruntowne remonty połączone z ociepleniem budynku, zewnętrzną elewacją, wymianą podłóg, okien, instalacji elektrycznej, centralnego ogrzewania, przy jednoczesnej wymianie całego sprzętu bibliotecznego. W Kosieczynie zbudowano podjazd dla czytelników niepełnosprawnych. W kolej-

nych 18 bibliotekach dokonano większych bądź mniejszych remontów, polegających na: malowaniu pomieszczeń, wymianie okien, wymianie instalacji elektrycznej, grzewczej, renowacji dachów, toalet.

Dwie nowo powstałe filie wiejskie (gmina Żary i Szprotawa) otrzymały lokale wyposażone w estetyczne, nowoczesne meble biblioteczne. Gminna Biblioteka Publiczna w Wałowicach została przeniesiona do innego, wyremontowanego pomieszczenia. Dzięki temu poprawiły się warunki korzystania z placówki.

Wzorem lat ubiegłych, pomimo trudności finansowych, z jakimi borykają się biblioteki, w 2008 r. w 42 dokonano wymiany mebli bibliotecznych (regały, lamy biblioteczne, gabloty wystawiennicze, wózki

biblioteczne, krzesła). 20 placówek, które otrzymało zestaw komputerów z programu *Ikonka*, kupiło biurka pod komputery, natomiast 11 zaopatrzone w urządzenia wielofunkcyjne, drukarki, laptop, skanery, kserokopiarki).

Prace remontowe i modernizacyjne przeprowadzono również w gmachu głównym WiMBP oraz filiach miejskich: w oparciu o postępowanie przetargowe przygotowano projekty budowlano-wykonawcze wymiany elewacji, docieplenia dachu, wymiany wewnętrznej instalacji centralnego ogrzewania

i wentylacji w budynku głównym; opracowano dokumentację projektu wykonawczego instalacji systemu sygnalizacji pożaru dla budynku WiMBP. Przeprowadzono także kapitalny remont Filii nr 12 przy ul. Morelowej.

Poza tym w bibliotece prowadzono drobne remonty i bieżącą konserwację innych obiektów i pomieszczeń w celu zachowania ich właściwego stanu technicznego, podniesienia funkcjonalności i estetyki biblioteki oraz zapewnienia prawidłowej pracy urządzeń i sprzętu.

IV. Komputeryzacja bibliotek

W południowej części województwa lubuskiego w 2008 r. na 169 placówek w 6 bibliotekach i 47 filiach nie podjęto żadnych prac w zakresie komputeryzacji. Spowodowane to zostało m.in. wcześniejszą realizacją przez te placówki I edycji programu *Ikonka* oraz sfinansowaniem i wyposażeniem bibliotek oraz filii w sprzęt komputerowy i internet ze środków organizatora (placówki wyposażone w 2007 r. w sprzęt i łącza internetowe nie podejmowały żadnych działań w zakresie komputeryzacji w roku następnym). W 2008 r. w ramach II edycji programu *Ikonka cd.* sprzęt i oprogramowanie otrzymało kolejnych 20 placówek, zakwalifikowanych do programu w 2007 r. Dzięki dwóm edycjom rządowego programu w latach 2005–2008 zostało zaopatrzonych w sprzęt komputerowy 50 placówek.

Na koniec 2008 r. dostęp do internetu miało 51 bibliotek i 64 filie (w porównaniu z 2007 r. więcej o 8 bibliotek i 30 filii), co stanowi ponad 96% bibliotek oraz ponad 55% filii południowej części woj. lubuskiego.

Nadal odnotowuje się rozbieżność między liczbą placówek posiadających sprzęt komputerowy a liczbą placówek użytkujących programy biblioteczne. Na koniec 2008 r. tych ostatnich było 37 (25 bibliotek i 12 filii). Pojedyncze placówki korzystają z programów: KOHA, MOL, Biblio – 2, Bibliotekarz 2004, natomiast 32 (22 biblio-

teki i 10 filii) są przyłączone do Centrum Przetwarzania Danych Bibliotecznych WiMBP w Zielonej Górze i korzystają z programu PROLIB. W 2008 r. przyłączyły się 3 biblioteki, a kolejne 3 planują przyłączenie (Brody, Przyborów i Świdnica) oraz 3 filie (gmina Bieniów) i 1 filia (gmina Szprotawa).

Podstawowym źródłem finansowania komputeryzacji są dotacje z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (Meccenat Państwa 2008), Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Departamentu Informatyzacji (*Ikonka*) oraz środki z budżetów samorządów. W 2008 r. ze środków organizatorów kupiono 17 komputerów (w tym jeden laptop) do 10 bibliotek oraz 20 komputerów (w tym 4 laptopy) do 10 filii. Zdecydowanie więcej niż w roku poprzednim. W ramach Europejskiego Funduszu Społecznego współfinansowano ze środków Unii Europejskiej i budżetu państwa projekt *Wioska internetowa – kształcenie na odległość na terenach wiejskich*, dzięki któremu w 3 bibliotekach (Brody, Bytnica, Siedlisko) i 4 filiach na wsi (Dąbrówka Wlkp., Kosieczyn, Smolno Wielkie, Złotnik) powstały tzw. Centra Kształcenia wyposażone w sprzęt komputerowy z dostępem do internetu, urządzenia wielofunkcyjne (skaner, drukarka, ksero), oprogramowanie. „Centrum Kształcenia na Odległość” w GBP w Brodach zostało dodatkowo wyposażone w specjalistyczny

sprzęt komputerowy dla osób niepełnosprawnych. W jednej z filii (Miodnica) powstała Pracownia Komputerowa sfinansowana ze środków UE.

Stan techniczny sprzętu jest dobry lub bardzo dobry. Problemy pojawiają się ze sprzętem zakupionym z programu *Ikonka* w 2005 r., obecnie wymagającym wymiany. Tylko 2 biblioteki otrzymały środki od organizatora na wymianę przestarzałego sprzętu – modernizację komputerów, wymianę monitorów, zakup oprogramowania (Kozuchów, Nowa Sól). Brak środków finansowych blokuje możliwości unowocześnienia posiadanych komputerów, a w konsekwencji pogarsza jakość usług cyfrowych w placówkach bibliotecznych.

Biblioteki oferują najczęściej bezpłatny dostęp do internetu. Pobierają symboliczne opłaty bądź ograniczają czasowo dostęp w ramach bezpłatnego korzystania z sieci.

Główne trudności w informatyzacji placówek bibliotecznych to duże koszty komputeryzacji i dotkliwy brak środków finansowych. W filiach tworzeniu stanowisk komputerowych dla użytkowników przeszkadzają warunki lokalowe i brak możliwości zabezpieczenia pomieszczeń – potencjalnych czytelni multimedialnych.

W 2008 r. w WiMBP im. C. Norwida podjęto szereg działań, których celem było wdrożenie kolejnych etapów informatyzacji procesów bibliotecznych, poszerzenie oferowanych informacyjnych baz danych, zwiększenie zasięgu działania Centrum Przetwarzania Danych Bibliotecznych, poprawa infrastruktury sieciowej WiMBP, uzupełnienie i wymiana sprzętu komputerowego, a także zmiana łącza internetowego oraz zwiększenie jego przepustowości.

W ramach realizacji III etapu projektu *System sieciowego udostępniania informacyjnych baz danych w WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze* dokonano szeregu inwestycji, zarówno w sprzęt, jak i oprogramowanie oraz informacyjne bazy danych. Przedłużono o kolejny rok możliwość udostępniania informacyjnych baz danych, a także zakupiono i udostępniono

kolejnych kilkadziesiąt baz, co znacząco poszerzyło cieszącą się niezwykle dużym zainteresowaniem ofertę WiMBP.

Zakupiono: dodatkowy dysk twardy w serwerze sieciowym służącym do udostępniania zasobów, a także przeniesiono na niego część baz danych, co poprawiło szybkość dostępu informacji i tym samym skróciło czas wyszukiwania; 21 komputerów PC wraz z kartami zabezpieczającymi do Czytelni Ogólnej oraz holu głównego biblioteki, co pozwoliło na zwiększenie dostępności infrastruktury informacyjnej WiMBP, a także znacznie poprawiło jakość pracy biblioteki poprzez ułatwienie czytelnikom dostępu do zasobów bibliograficznych; 6 bezprzewodowych czytników dokumentów elektronicznych eBook, przeznaczonych do bezprzewodowego korzystania z zasobów WiMBP, w celu ułatwienia korzystania z zasobów informacyjnych i bibliograficznych WiMBP czytelnikom niepełnosprawnym, starszym, a także mającym trudności z poruszaniem się; wysokiej klasy serwer sieciowy wraz ze sprzętem dodatkowym i oprogramowaniem przeznaczonym do wykonywania kopii bezpieczeństwa gromadzonych na nim danych, a także innych informacji przechowywanych w infrastrukturze WiMBP. Pozwoli to na znaczne przyspieszenie procesu wypełniania baz danych, a także znacząco poprawi niezawodność i szybkość dostępu do informacji, zarówno z komputerów pracujących w LAN WiMBP, jak również korzystających z zasobów za pośrednictwem internetu. Inwestycja pozwoli także na zwiększenie ilości danych przechowywanych na serwerze, poprawi możliwości zarządzania tymi danymi i pozwoli na zwiększanie liczby użytkowników korzystających z programu DziecioOPAC poprzez zakup licencji oprogramowania, bez konieczności inwestowania w sprzęt; cztery komputery multimedialne, przeznaczone do tworzenia i udostępniania baz danych oprogramowania DziecioOPAC, wyposażone w dodatkowy sprzęt, m.in. skanery A4, drukarki kolorowe laserowe A4 oraz drukarkę laserową monochromatyczną;

komputerową stację graficzną wraz z niezbędnym oprogramowaniem, a także profesjonalny skaner formatu A3 do pracowni digitalizacji WiMBP.

Przeprowadzono reinstalację oprogramowania Kompleksowego Systemu Zarządzania Biblioteką PROLIB i PROMAX funkcjonującego w bibliotece oraz aktualizację do najnowszej wersji oprogramowania narzędziowego PROGRESS.

W celu poprawy niezawodności i prędkości transferu danych, zmieniono łącze internetowe WiMBP na łącze radiowe, o przepustowości 10 Mbit/s, do węzła sieci

miejskiej ZielMAN. Przyłączono do Centrum Przetwarzania Danych Bibliotecznych kolejne biblioteki terenowe z południowej części województwa lubuskiego, m.in. biblioteki w Kargowej, Sławie i Zaborze.

Na potrzeby Zielonogórskiej Biblioteki Cyfrowej, współtworzonej od 2006 r. z Uniwersytetem Zielonogórskim, w 2008 r. wykonano 12 382 skanów, 1 082 fotografii, umieszczono 777 publikacji. Liczba publikacji ze zbiorów WiMBP umieszczonych w ZBC – 1 763. Od początku działalności ZBC zarejestrowano 62 913 wyświetleń tych materiałów (w 2008 r. – 32.163).

V. Księgozbiory

Stan księgozbiorów z lat 2007 i 2008 oraz zakup nowości prezentują tabele:

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Księgozbiór w vol.			Liczba vol. na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica±	2007 r.	2008 r.	Różnica±
1.	Gminy miejskie	932 648	910 898	-21 750	368	360	-8
2.	Gminy miejsko-wiejskie	976 338	962 829	-13 509	418	412	-6
3.	Gminy wiejskie	688 820	658 566	-30 254	513	488	-25
Ogółem woj. lubuskie – część południowa		2 597 806	2 532 293	-65 513	418	408	-10

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Zakupy książek w vol.			Zakup na 100 mieszkańców w vol.		
		2007 r.	2008 r.	Różnica±	2007 r.	2008 r.	Różnica±
1.	Gminy miejskie	23 007	23 461	454	9,1	9,3	0,2
2.	Gminy miejsko-wiejskie	25 307	26 194	887	10,8	11,2	0,4
3.	Gminy wiejskie	16 530	16 636	106	12,3	12,3	0
Ogółem woj. lubuskie – część południowa		64 844	66 291	1 447	10,4	10,7	0,3

Największe różnice w stanie księgozbiorów, w porównaniu z rokiem 2007, widoczne są w gminach miejskich i wiejskich. W pierwszym przypadku stan księgozbioru zmniejszył się o 21 750 vol., w drugim o 30 254 vol. Różnice wynikają z tego, że z księgozbioru południowej części województwa lubuskiego ubytковано dwa razy więcej woluminów w stosunku do ilości

zakupionych. W 2007 r. wycofano 107 976 vol., w 2008 r. – 151 439 vol. W gminach miejskich najbardziej znaczące ubytki zanotowano w Hłowej Żagańskiej, gdzie likwidując filie biblioteczne w Jankowej Żagańskiej i Koninie Żagańskim, wykreślono z inwentarza 18 617 vol., Zielonej Górze – 16 277 vol. oraz Nowej Soli – 10 562 vol. W gminach wiejskich największe ubytki

zanotowano w Wałowicach, gdzie księgozbiór z pięciu filii publiczno-szkolnych (Bieżyce, Chlebów, Czarnowice, Grabice, Strzegów) – 37 463 vol. przekazano szkółom. Ogółem w 25 bibliotekach odnotowano większe ubytki niż zakupy, co przełożyło się na ogólny stan księgozbioru w województwie. Jest to też wynik starzenia się księgozbiorów i większej odwagi bibliotekarzy w usuwaniu ze zbiorów książek przestarzałych, zdezaktualizowanych i od lat nieczytanych.

Rok 2008 wypadła korzystnie pod względem zakupu nowości. W południowej części województwa lubuskiego zakupiono 66 291 vol., o 1 447 więcej niż w roku 2007. Wzrost ten odnotowano we wszystkich gminach. W przeliczeniu na 100 mieszkańców w 2008 r. zakup wyniósł 10,7 vol., w 2007 r. było to 10,4 vol. Dodatni bilans w zakupach spowodowany jest przede wszystkim dotacją z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, o którą może się starać 92% ogółu bibliotek w naszej części województwa. W dalszym ciągu jednak biblioteki dysponują ograniczonymi dotacjami organizatorów, np. GBP w Kolsku w 2008 r. z MKiDN otrzymała 3 685 zł, od organizatora 718 zł, GBP w Lubrzy 4 100 zł, od organizatora 1 417 zł. Gdyby

dotacje te były porównywalne, łączny bilans zakupu nowości byłby jeszcze wyższy.

Wskaźnik zakupu powyżej średniej wojewódzkiej (10,7 vol.) uzyskało 31 bibliotek (58,5%), 3 biblioteki (5,7%) identyczny ze wskaźnikiem województwa oraz 19 bibliotek (35,8%) poniżej średniej wojewódzkiej. Najwyższe wskaźniki osiągnęły biblioteki: Bobrowice – 34,1 vol., Maszewo – 23,6 vol., Bytnica – 23,3 vol., Małomice – 20,1 vol., Brzeźnica – 20,0 vol., Bytom Odrz. – 18,7 vol.

Najniższy wskaźnik zakupu (oprócz Wałowic, gdzie w 2008 r. nie dokonano żadnego zakupu) odnotowano kolejny rok w Otyniu – 3,8 vol. Wbrew oczekiwaniom GBP w Otyniu nie została przekształcona w samodzielną instytucję kultury i w bieżącym roku również to nie nastąpi. Bardzo niski wskaźnik uzyskał także Łągów – 5,3 vol. Są to biblioteki, które nie otrzymały dotacji MKiDN.

Trzy z bibliotek, które w 2007 r. nie otrzymały dotacji celowej, w 2008 r. – po przekształceniu się i uzyskaniu środków ministerialnych – odnotowały znacznie wyższe wskaźniki: Maszewo – 23,6 vol. (+9,4), Małomice – 20,1 vol. (+4,0), Zawada – 11,6 vol. (+4,0).

VI. Czytelnictwo

W latach 2007–2008 w południowej części województwa lubuskiego odnotowano następujące wskaźniki:

WYPOŻYCZENIA			
Wyszczególnienie	2007 r.	2008 r.	Różnica +/-
Wypożyczenia na zewnątrz	2 228 330	2 182 198	-46 132
Wypożyczenia literatury pięknej dla dorosłych	1 077 736	1 077 627	-109
Wypożyczenia literatury pięknej dla dzieci	620 070	598 155	-21 915
Wypożyczenia literatury niebeletrystycznej	530 524	506 416	-24 108
Liczba wypożyczeń na 100 mieszkańców	359 vol.	351 vol.	-8 vol.
Wypożyczenia na miejscu	1 064 377	1 064 358	-19
w tym:			
książek	450 927	471 552	20 625
czasopism	613 450	592 806	-20 644
Wypożyczenia na 1 czytelnika	19,2 vol.	19,6 vol.	0,4 vol.

CZYTELNICZY			
Wyszczególnienie	2007 r.	2008 r.	Różnica +/-
Czytelnicy ogółem	115 877	111 076	-4 801
w tym: do lat 15	35 627	34 237	-1 390
16–19 lat	18 476	16 799	-1 677
20–24 lat	18 095	17 035	-1 060
25–44 lat	24 181	23 724	-457
45–60 lat	13 325	13 025	-300
powyżej 60 lat	6 173	6 256	+83
Czytelnicy na 100 mieszkańców	18,7	17,9	-0,8

Analizując tabelę obrazującą liczbę czytelników za kolejny rok, zauważa się wyraźną tendencję spadkową. W 2008 r. zarejestrowano 111 076 czytelników, czyli o 4 801 mniej niż w 2007 r. (115 877). Spadki wystąpiły w 5 grupach wiekowych, natomiast w ostatniej (powyżej 60 lat) nastąpił nieduży wzrost (+83). Największy spadek w liczbie zarejestrowanych czytelników odnotowały biblioteki w Krośnie Odrz. – 840 i Wałowicach – 891. Tendencję wzrostową utrzymały natomiast biblioteki w Bieniowie – 68, Bytomiu Odrz. – 8, Przewozie – 35.

Wzrost w liczbie zarejestrowanych czytelników odnotowało 16 bibliotek. Są to placówki w Czerwieńsku – 134, Nowej Soli – 113, Tuplicach – 105, Kargowej – 91, Zawadzie – 59, Lubrzy – 50, Brodach – 29, Skąpem – 27, Nowogrodzie Bobrz. – 26, Brzeźnicy – 25, Bojadłach – 18, Otyniu – 17, Kolsku – 12.

Wielkość wskaźnika liczby czytelników na 100 mieszkańców w południowej części województwa lubuskiego w 2008 r. wyniosła 17,9 (o 0,8 mniej niż w roku poprzednim).

Biorąc pod uwagę wskaźnik na 100 mieszkańców na pierwszym miejscu, wzorem ubiegłego roku, plasują się Wymiarki z 34,2 czytelnika na 100 mieszkańców, pomimo tego że nieznacznie spadło w tej bibliotece czytelnictwo.

Na 53 biblioteki tylko 16 odnotowało wzrost w liczbie czytelników, co daje

30,2% ogółu bibliotek. Pozostałe, czyli 37 (69,8%) odnotowały spadki, które przekładają się na ogólną liczbę czytelników w województwie.

Tendencję spadkową zauważa się też w liczbie wypożyczeń. Odnotowano ich 2 182 198 vol. (mniej o 46 132 vol. niż w roku 2007). Poczyszczające jest to, że spadki są mniejsze niż w latach poprzednich.

Spadki nastąpiły we wszystkich rodzajach literatury, ale są one mniejsze niż w roku ubiegłym: literatura piękna dla dorosłych w 2008 r. 1 077 627, spadek – 109; literatura piękna dla dzieci w 2008 r. 598 155, spadek – 21 915; literatura niebeletrystyczna w 2008 r. 506 416, spadek – 24 108.

Spadki odnotowano w większości bibliotek (32 placówki – o 5 mniej niż w roku 2007, na 53 biblioteki, czyli 60,4% – o 9,4% mniej niż w roku 2007). Największe spadki: Szprotawa – 14 038, Babimost – 9 824, Dziatrychowice – 7 088, Gubin – 5 989, Wałowice – 5 024, Przyborów – 5 012. Biblioteki, które w 2007 r. odnotowały duże spadki wypożyczeń: Kożuchów, Krosno Odrz., Nowa Sól, w 2008 r. również mają bilans ujemny, jednak spadek jest znacznie mniejszy niż w 2007 r.

Wzrostem liczby wypożyczeń może poszczycić się 21 placówek. Największe odnotowano w: Żaganiu – 6 988, Czerwieńsku – 5 026, Nowogrodzie Bobrz. – 4 603 (w 2007 r. – 1 663), Kargowej – 4 384, Skąpem – 2 725, Lubrzy – 2 595.

W związku ze spadkiem liczby wypożyczeń, zmalał również wskaźnik wypożyczeń na 100 mieszkańców. W 2007 r. wynosił on 359, w 2008 r. – 351, o 8 vol. mniej. Sytuację w poszczególnych bibliotekach bardzo dobrze odzwierciedla tabela 4, gdzie miejscowości ułożone są według wielkości wskaźnika liczby wypożyczeń na stu mieszkańców. Powyżej średniej znalazło się 17 bibliotek, tj. 32,1% ogółu bibliotek w południowej części województwa lubuskiego.

Na miejscu w czytelnich wypożyczono 1 064 358 vol. (w 2007 r. 1 064 377 vol.), 19 vol. mniej niż w 2007 r.

Największe spadki nastąpiły w miastach (-12 235 vol.) oraz w gminach miejsko-wiejskich (-1 739 vol.).

Wzrost liczby wypożyczeń w czytelnich nastąpił w gminach wiejskich (+13 955 vol.), w 2007 r. gminy te odnotowały spadek o 4 420 vol. Miejmy zatem nadzieję, że w przyszłym roku wyniki będą jeszcze bardziej zadowalające i liczba wypożyczeń na miejscu ciągle będzie rosła. Spadki odnotowano w 26 bibliotekach. Największe w Żarach – 14 457 i w Nowej Soli – 13 464. Dwie biblioteki, które w 2007 r. odnotowały największe spadki wypożyczeń, w 2008 r. mogą pochwalić się wzrostem. Są to: Szprotawa – 1 639 vol. i Siedlisko – 2 105 vol.

Wzrost wypożyczeń na miejscu odnotowano w: Żaganiu – 27 701 vol., Krośnice – 5 261 vol., Bobrowicach – 4 741 vol., Bieniowie – 3 594 vol., Lubrzy – 3 352 vol., Skapem – 2 838 vol., Nowogrodzie Bobrz. – 2 773 vol. Niestety dwóm bibliotekom nie udało się utrzymać tendencji wzrostowej – Sulechowski oraz miastu Żary.

Jeśli weźmiemy pod uwagę aktywność naszych czytelników, to największą (powyżej 20 wypożyczeń na 1 czytelnika) odnotowuje się w: Nowogrodzie Bobrz. – 32,7; Brodach – 30,7; Kożuchowie – 28,3; Iłowie Żag. – 26,1; Lubsku – 25,9; Dzierżycowicach – 25,2; Świebodzinie – 24,9; Ślawie – 24,7; Nowej Soli – 23,3; Bytnicy – 23,3; Brzeźnicy – 23,0; Szprotawie – 22,8;

Maszewie – 21,6; Bieniowie – 21,4; Żaganiu – 21,5; Czerwieńsku – 21,1; Lubrzy – 21,1; Skapem – 21,1; Dąbiu – 20,9; Otyniu – 20,7; Nowym Miasteczku – 20,3. Aktywność czytelników w 2008 r. wynosiła 19,6 wypożyczeń. Wyższy wskaźnik odnotowały 22 biblioteki, w 31 nastąpił spadek (58,5%). Największe spadki wskaźników w wypożyczeniach w przeliczeniu na 1 czytelnika odnotowano w Szcząncu – 5,4% i Przyborowie – 4,3%.

Wszystkie biblioteki południowej części województwa lubuskiego obsługują specjalne grupy czytelników, w tym głównie ludzi chorych, niepełnosprawnych i starszych. Niedostosowanie wielu placówek do bezpośredniej obsługi tych grup użytkowników spowodowało, że większość bibliotek proponuje nieodpłatną usługę „Książka na telefon”, w ramach której bibliotekarze, wolontariusze bądź pracownicy opieki społecznej dostarczają zbiory biblioteczne potrzebującym czytelnikom: nieporuszającym się samodzielnie, chorem, starszym. Zbiory wypożyczane to przede wszystkim książki drukowane (m.in. z serii *Duże Litery*), książki mówione na kasetach magnetofonowych, płytach CD i DVD oraz prasa.

Z funkcjonującego w WiMBP w Zielonej Górze Oddziału Obsługi Niepełnosprawnych aktywnie wypożycza zbiory dla swoich niepełnosprawnych czytelników, głównie niedowidzących i niewidomych, 10 placówek z południowej części województwa lubuskiego. W 2008 r. w ten sposób udostępnianych zostało 345 tytułów (6 211 vol.). Biblioteka w Świebodzinie i jej filie posiadają działy książki mówionej, cyklicznie wymieniające zbiory z WiMBP i Centralną Biblioteką dla Niewidomych w Warszawie. Taka forma współpracy wpływa na wyrównanie dostępu tych czytelników do nowości książki mówionej.

Biblioteki współpracują ze środowiskowymi domami samopomocy, domami pomocy społecznej, organizują zajęcia komputerowe z grupami terapeutycznymi, umożliwiające podopiecznym korzystanie ze zbiorów bibliotecznych i internetu.

W naszych placówkach czytelnicy z upośledzeniem ruchowym i umysłowym otaczani są szczególną opieką. W bibliotece w Brodach działa koło zrzeszające niepełnosprawnych – „Beatus”. Powstała tam (w ramach projektu *Wioska internetowa*) – „Centrum Kształcenia na Odległość” zostało dodatkowo wyposażone w sprzęt komputerowy dla osób niepełnosprawnych. W tej bibliotece na stanowisku młodszego bibliotekarza pracuje osoba niepełnosprawna. W gminie Sulechów biblioteka zorganizowała gminny konkurs plastyczny dla osób niepełnosprawnych ph. *Wędrować każdy może*, natomiast w Nowej Soli spotkanie dla dzieci niepełnosprawnych i ich rodziców z dogoterapeutą i psem labradorem.

Już kolejny rok w bibliotekach działają Dyskusyjne Kluby Książki (37), w większości skupiające ludzi dorosłych, często słuchaczy Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Studenci UTW biorą udział w przygotowywanych przez bibliotekarzy prelekcjach, spotkaniach autorskich (z możliwością zaprezentowania własnej twórczości), zajęciach kształcących umiejętności korzystania z internetu. Z pomocy bibliotek korzystają też seniorzy – uczestnicy Warsztatów Terapii Zajęciowej, Centrum Usług Socjalnych (organizacja wystaw), podopieczni ośrodków dziennego pobytu (14 spotkań w Krośnie Odrz., w trakcie których uczą się czytać, wypożyczają książki i filmy, korzystają z internetu).

Pracownik biblioteki w Szprotawie raz w tygodniu odwiedza Zakład Opiekuńczo-Lecznicy, wypożyczając książki i prasę pacjentom. Biblioteka w Lubsku organizuje cykliczne spotkania dla pacjentów Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego. Filia nr 10 w Zielonej Górze oraz punkty biblioteczne w szpitalach (Zielona Góra – 3, Sulechów – 1, Szprotawa – 1), zapewniają dostęp do książek chorym na oddziałach. W 2008 r. w filii odnotowano 787 czytelników oraz 21 748 wypożyczeń. Z punktów korzystało łącznie 478 czytelników, na których kartach zarejestrowano 2 365 wypożyczeń. W porównaniu z 2007 r. liczba czytelników

i wypożyczeń w tych placówkach wyraźnie spadła. Z powodu reorganizacji szpitala w Krośnie Odrz. zlikwidowano znajdujący się tam punkt biblioteczny. W szprotawskim szpitalu w miejsce filii czynnej codziennie otwarto punkt biblioteczny czynny tylko raz w tygodniu.

Biblioteka w Bytomiu Odrz. współpracuje od lat ze Spółdzielnią Niewidomych „Nadodrze”, udostępniając pracownikom zbiory na płytach, informując o nowościach wydawniczych i działaniach czytelniczych przez zakładowy radiowęzeł. Dużą popularnością cieszą się wśród starszych czytelników działania ph. *Komputer bez barier wiekowych* – nauka obsługi komputera m.in. dla emerytów i rencistów (Nowa Sól). W ciągu roku powstało w bibliotekach kilka Klubów Seniora. W Zawadzie seniorzy współpracują z niemieckim klubem z Neuzelle, a w Brodach starsi czytelnicy zrzeszyli się w kole „Seniorzy” oraz „Sybiracy i Kresowiaczy”. Współorganizowane przez biblioteki popularne Dni Seniora integrują miejscowe środowiska emerytów.

Biblioteki współpracują ze szkołami integracyjnymi, szkołami specjalnymi, ośrodkami szkolno-wychowawczymi, świetlicami socjoterapeutycznymi. Organizują lekcje biblioteczne, zajęcia biblioterapeutyczne, spotkania literackie, konkursy plastyczne, głośne czytanie (zachęcanie do czytania pokoleniowego). Jedną z filii biblioteki w Lubsku współpracuje z oddziałem dla dzieci niepełnosprawnych funkcjonującym w miejskim przedszkolu. Dzieci przy niewielkiej pomocy opiekunów samodzielnie wypożyczają książki, biorą udział w organizowanych zajęciach. Bibliotekarze pomagają wychowawcom w doborze literatury przydatnej podczas realizacji zajęć z dziećmi.

Oddział Obsługi Niepełnosprawnych WiMBP w 2008 r. pracował z 563 czytelnikami. Odnotowano 5 767 wypożyczeń książek i prasy drukowanej oraz 7 346 wypożyczeń książki mówionej. Poza usługą „Książka na telefon” w ciągu całego roku prowadzono szereg działań integra-

cyjnych ze środowiskami osób niepełnosprawnych. Były to m.in. 44 spotkania z elementami biblioterapii dla uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej „Tęcza” oraz „Winnica”, a także z Ośrodka dla Dzieci Niepełnosprawnych „Promyk”, 40 spotkań samopomocowych z grupą chorych na stwardnienie rozsiane „Biegusy”. WiMBP włączyła się także w organizację uroczystości jubileuszu Warsztatów Terapii Zajęciowej „Tęcza”. W Oddziale Obsługi Niepełnosprawnych przyjęto w roku ubiegłym 37 wycieczek.

Problem wielu bibliotek to niedostosowanie lokali do obsługi specjalnych grup użytkowników: brak podjazdów, wind, małe pomieszczenia. Tylko 3 placówki (Szlichtyngowa, Świebodzin, Trzebiechów) zaplanowały w przyszłym roku remonty (podjazd, powiększenie pomieszczeń), mające ułatwić osobom niepełnosprawnym korzystanie bezpośrednio z usług bibliotecznych. Niestety wszelkie działania na rzecz poprawy dostępności lokali dla osób starszych i niepełnosprawnych ogranicza brak środków finansowych.

VII. Kadra bibliotekarska

Kadra bibliotekarska południowej części województwa lubuskiego jest bardzo dobrze wykształcona. Na 309 ogółem zatrudnionych 106 osób legitymuje się wykształceniem wyższym bibliotekarskim, 127 osób – średnim bibliotekarskim. Bez wykształcenia bibliotekarskiego pozostaje 76 pracowników. Przy czym większość z nich deklaruje chęć uzupełnienia swojego wykształcenia (35 z 76 osób posiada wykształcenie wyższe ogólne, 41 osób wykształcenie średnie). W 2008 r. 5 osób ukończyło studia licencjackie na kierunku bibliotekarskim, 1 osoba Pomaturalne Studium Bibliotekarskie we Wrocławiu oraz 5 osób (kadra kierownicza) studia podyplomowe: 1 – Audyt i kontrola finansowa,

2 – Zarządzanie bibliotekami, 1 – Techniki informacyjne i bibliotekoznawstwo, 1 – Arteterapia. Ponadto 16 osób kontynuuje naukę na studiach; 1 – doktoranckich, 5 – podyplomowych, 4 – magisterskich, 6 – licencjackich. 40 osób deklaruje uzupełnienie wykształcenia bibliotekarskiego na studiach licencjackich w zakresie edytorstwa i bibliotekoznawstwa. Planuje się uruchomienie tych studiów na Uniwersytecie Zielonogórskim od 2010 r. Obecnie trwają prace nad programem kształcenia.

Sytuację kadrową bibliotek publicznych południowej części województwa lubuskiego w 2008 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, obrazuje tabela:

Wykształcenie	2007 r.			2008 r.			Różnica ±
	Biblioteki samorządowe	WiMBP	Ogółem	Biblioteki samorządowe	WiMBP	Ogółem	
wyższe bibliotekarskie	57	43	100	63	43	106	6
wyższe ogólne	30	4	34	29	6	35	1
średnie bibliotekarskie	121	13	134	115	12	127	-7
średnie ogólne	36	-	36	39	-	39	3
poniżej średniego	3	-	3	2	-	2	-1
Ogółem woj. lubuskie – część południowa	247	60	307	248	61	309	2

Jak wynika z przedstawionych wyżej danych, osoby z wykształceniem wyższym i średnim bibliotekarskim stanowią 75,4% pracowników na stanowiskach bibliotekarskich. Pozostali planują w najbliższym czasie uzyskać niezbędne kwalifikacje w ramach wykonywanego zawodu. Większość bibliotekarzy ustawicznie doskonalili swoje umiejętności na kursach, warsztatach, seminariach organizowanych przez WiMBP. W 2008 r. w seminariach powiatowych wzięły udział 143 osoby, w warsztatach 81. Ponadto 94 osoby z bibliotek południowej części woj. lubuskiego uczestniczyły w kursie internetowym *bibweb*, finansowanym przez Departament Informatyzacji MSWiA. W 2008 r. 4 bibliotekarzy spoza WiMBP im. C. Norwida publikowało w „Bibliotekarzu Lubuskim”. (Jan Tyra – Żary, Danuta

Gzik – Krosno Odrz., Anna Kulczycka – Koźuchów, Helena Mużyłowska – Grabik) Jest to jednak niewielki procent bibliotekarzy, którzy chcą dzielić się na łamach czasopisma doświadczeniami i osiągnięciami bibliotek.

Niewiele też zmienia się pod względem stosunku władz samorządowych do zawodu bibliotekarza. W hierarchii pracowników budżetowych pozycja bibliotekarza jest nadal bardzo niska, „lobby” bibliotekarskie jest za słabe. Na 53 miejscowości południowej części województwa lubuskiego zaledwie w kilkunastu stosunki na szczeblu władze – biblioteka można uznać za bardzo dobre (tu należałoby wymienić m.in. GBP w Zawadzie, GBP w Bieniowie, gdzie przychylny stosunek władz przekłada się na sytuację bibliotek w gminie).

VIII. Udział bibliotek publicznych w projektach, grantach, konkursach

Coraz więcej bibliotek publicznych naszego województwa bierze udział w projektach, pozyskując dodatkowe środki na działalność statutową, modernizację lokali, komputeryzację.

W 2008 r. o środki pozabudżetowe, na realizację dodatkowych działań statutowych, aplikowało oraz brało udział w projektach kulturalno-oświatowych (organizowanych samodzielnie lub we współpracy z innymi instytucjami kultury lub stowarzyszeniami) 11 bibliotek miejskich i miejsko-gminnych oraz 10 bibliotek gminnych. Do MKiDN w ramach PO *Rozwój infrastruktury kultury i szkół artystycznych* oraz *Literatura i czytelnictwo* 14 wniosków złożyło 9 bibliotek: Żary (4), Przewóz (2), Zawada (2) i po 1 wniosku – Lubsko, Nowa Sól, Bytom Odrz., Sulechów, Krosno Odrz., Wschowa. Podobnie jak w latach poprzednich, bardzo popularną formą dofinansowania bibliotek były dotacje z MKiDN, udzielane w ramach programu operacyjnego *Promocja Czytelnictwa*, na zakup nowości wydawniczych. W programie uczestniczyło 49 bibliotek z południowej części woj. lubuskiego. Niektóre biblioteki współpracowały z innymi podmiotami w realizacji określonych

projektów. Biblioteka w Szprotawie uzyskała dofinansowanie z Narodowego Banku Polskiego na realizację projektu *Spotkania z ekonomią*, na przygotowanie cyklu lekcji bibliotecznych z zakresu ekonomii. Natomiast GBP w Tuplicach pozyskała dofinansowanie z Wielkopolskiego Banku Kredytowego na realizację przedsięwzięcia ph. *Bank dziecięcych uśmiechów*. Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Koźuchowie złożyła 2 wnioski do Fundacji Wspomaganie Wsi na projekt *Kultura bliżej nas* oraz do Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności i Polskiej Fundacji Dzieci i Młodzieży na projekt grantowy *Równe szanse*, by zrealizować przedsięwzięcie z zakresu komunikacji społecznej *Na tropie legend z gminy Koźuchów*. Z tego samego projektu GBP w Brzeźnicy otrzymała dofinansowanie na przedsięwzięcie ph. *Wzniesmy się w niebo*. Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Krośnie Odrzańskim otrzymała dofinansowanie z Urzędu Miasta na przygotowanie spektaklu teatralnego *Innamoneto metroso*. Biblioteki w Krośnie Odrz., Siedlisku, Otyniu od kilku lat otrzymują dofinansowanie z Ośrodka Pomocy Społecznej bądź Gminnej Komisji

ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na zakupy książek, pakietów edukacyjnych oraz przeprowadzenia zajęć z dziećmi ze świetlic socjoterapeutycznych.

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Zielonej Górze w 2008 r. z programów operacyjnych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego pozyskała na swoją działalność pozabudżetową ponad 380 tys. zł. Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej sfinansowała wydanie 3 numerów kwartalnika „Pro Libris”, natomiast Urząd Miasta dofinansował m.in. imprezy

kulturalno-oświatowe oraz organizację konferencji naukowej kwotą 14 700 zł.

Biblioteka wojewódzka oferuje dyrektorom i kierownikom podległych placówek stałą pomoc w zakresie zdobywania dodatkowych funduszy na działalność statutową. Informacje przekazywane są podczas szkoleń powiatowych, seminariów. Autorzy wniosków mogą też skorzystać z indywidualnej bezpośredniej lub telefonicznej porady specjalisty do pozyskiwania środków pozabudżetowych WiMBP. Z roku na rok zauważamy coraz większe zainteresowanie tą tematyką.

IX. Digitalizacja zbiorów bibliotecznych

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Zielonej Górze jest jedyną bibliotekę publiczną w południowej części województwa lubuskiego, która aktywnie włączyła się w procesy digitalizacji zbiorów. Dotychczas zdigitalizowano 1 814 dokumentów. Główny nacisk położono na zdigitalizowanie najcenniejszych zbiorów (inkunabuły i postinkunabuły) oraz zagrożonych zniszczeniem ze względu na zły stan zachowania (książki i czasopisma regionalne niemieckie z XIX i XX w.). Trwają prace nad ucyfrowieniem nie-

mieckojęzycznych zbiorów regionalnych (głównie czasopism: „Grunberger Wochenblatt”, „Hauskalender”).

Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna współtworzy Zielonogórską Bibliotekę Cyfrową, która jest członkiem Konsorcjum Polskich Bibliotek Cyfrowych. Konsorcjum to wraz z twórcami oprogramowania dLibra, poznańską firmą PCSS bierze udział w projekcie budowy europejskiej biblioteki cyfrowej Europeana, wnosząc swoje najcenniejsze i najciekawsze zbiory zgodnie z przyjętymi kryteriami.

Podsumowanie

Problemy bibliotek publicznych nie zmieniają się od lat. Najważniejszymi z nich są ograniczenia finansowe, które uniemożliwiają sprawne działanie placówek. W budżetach samorządów brakuje pieniędzy na zakup oprogramowania bibliotecznego, poprawę warunków lokalowych i wyposażenia bibliotek. Funkcjonalnych oraz dostosowanych do potrzeb czytelników pomieszczeń brakuje zwłaszcza na filiach, które często są małe i ciasne. Wiąże się to z niedogodnością organizowania różnych form promujących książkę i czytelnictwo. Prowadzi to m.in. do braku zainteresowania literaturą, a w konsekwencji do spadku ilości czytelników. Na to zjawisko ma także wpływ zbyt mała dotacja organizatorów na

zakup nowości wydawniczych. Niezwykle cenna jest więc dotacja celowa z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, która częściowo zaspokaja potrzeby bibliotek. Zakup nowości w niektórych placówkach byłby o wiele większy, gdyby samorzady nie ograniczały się tylko do 10% przyznanej kwoty z MKiDN. Duży problem stanowią bariery architektoniczne, które utrudniają osobom niepełnosprawnym dostęp do oferty bibliotecznej (lokalizacja na piętrach, brak wind i podjazdów, małe pomieszczenia). Tylko nieliczne placówki mają lokale przystosowane do obsługi niepełnosprawnych.

Bibliotekarze borykają się również z ograniczeniami kadrowymi. Jednoosobowe

obsady uniemożliwiają realizację zadań statutowych na miarę potrzeb lokalnej społeczności. Często bibliotekarze oddelegowywani są do zadań na rzecz innych instytucji, przez co poświęcają mniej czasu na prace biblioteczne i upowszechnieniowe. Realizacja takich projektów wymaga zamknięcia swojej placówki, co również ma negatywny wpływ na liczbę odwiedzin. Braki kadrowe częściowo uzupełniane są pracownikami interwencyjnymi, co jednak nie przekłada się na stały etat wykwalifikowanego pracownika.

Pod względem komputeryzacji stan bibliotek ulega poprawie, głównie dzięki środkom zewnętrznym. Źródłem finansowania komputeryzacji są przede wszystkim dotacje z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (*Ikonka cd.*). Kilka placówek realizuje projekt *Wioska internetowa – kształcenie na odległość na terenach wiejskich* (finansowany m.in. ze środków Unii Europejskiej), dzięki któremu biblioteki zostały wyposażone w sprzęt komputerowy wraz z oprogramowaniem i dostępem do internetu oraz urządzenia wielofunkcyjne. Brakuje jednak środków

na zatrudnienie informatyków, modernizację czy naprawę sprzętu.

Nierozwiązaną kwestią w wielu przypadkach są niekorzystne dla bibliotek ustalenia organizacyjne. Aktualnie pozostały nam 4 nieprzekształcone biblioteki. Z 49 posiadających status instytucji kultury, 8 funkcjonuje w strukturach ośrodków kultury. Placówki te praktycznie straciły swoją samodzielność pod względem organizacyjnym i finansowym. Decyzje finansowe oraz dotyczące działalności podejmowane przez dyrektorów ośrodków kultury są na ogół niezbyt korzystne dla bibliotek. Wciąż brakuje prawnego ustalenia minimum środków, które organizator winien przeznaczyć na funkcjonowanie biblioteki.

Pomimo nieznacznego wzrostu wydatków nadal zauważalne są dysproporcje płacowe między pracownikami poszczególnych bibliotek. Tylko nieliczni pod względem zarobków oscylują wokół górnych granic w tabelach. Organizatorzy jednostek ustalają zazwyczaj płace minimalne.

Stanisława Bogalska
kierownik Działu Instrukcyjno-Metodycznego
WiMBP w Zielonej Górze

**Ważniejsze dane statystyczne
dotyczące działalności bibliotek publicznych
województwa lubuskiego (część południowa) w 2008 roku**

Tabela 1

KSIĘGOZBIORY

I. Gminy miejskie

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Księgozbiór w woluminach			Liczba woluminów na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
1.	Gozdnica	14 744	14 929	185	431	440	9
2.	Gubin	57 975	52 537	-5 438	344	313	-31
3.	Iłowa Żagańska	38 834	20 234	-1 860	547	285	-262
4.	Łęknica	19 074	18 961	-113	729	731	2
5.	Nowa Sól	132 054	127 335	-4 719	328	317	-11
6.	Zielona Góra	431 839	431 476	-363	366	367	1
7.	Żagań	121 643	125 404	3 761	460	473	13
8.	Żary	116 485	120 022	3 537	299	310	11
Razem gminy miejskie		932 648	910 898	-21 750	368	360	-8

II. Gminy miejsko-wiejskie

9.	Babimost	37 437	29 959	-7 478	581	460	-121
10.	Bytom Odrzański	17 539	17 535	-4	326	324	-2
11.	Czerwieńsk	51 456	50 132	-1 324	542	522	-20
12.	Jasień	23 290	23 654	364	322	328	6
13.	Kargowa	25 653	24 706	-947	445	425	-20
14.	Koźuchów	115 131	115 816	685	721	725	4
15.	Krosno Odrzańskie	58 921	59 216	295	321	32	10
16.	Lubsko	99 240	99 979	739	513	518	5
17.	Małomice	22 004	22 670	666	407	418	11
18.	Nowe Miasteczko	21 050	21 560	510	382	390	8
19.	Nowogród Bobrzański	46 974	44 301	-2 673	504	475	-29

Tabela 1 (cd.)

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Księgozbiór w woluminach			Liczba woluminów na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
20.	Sława	58 130	58 928	798	477	479	2
21.	Sulechów	88 025	88 867	842	333	336	3
22.	Szlichtyngowa	32 244	31 360	-884	637	610	-27
23.	Szprotawa	100 918	99 204	-1 714	464	459	-5
24.	Świebodzin	87 023	88 552	1 529	293	299	6
25.	Wschowa	61 208	57 712	-3 496	283	267	-16
26.	Zbąszynek	30 095	28 678	-1 417	361	345	-16
Razem gminy miejsko-wiejskie		976 338	962 829	-13 509	418	412	-6

III. Gminy wiejskie

27.	Bobrowice	18 160	18 916	756	583	604	21
28.	Bojadła (Klenica)	21 748	21 898	150	646	646	0
29.	Brody	23 863	23 921	58	688	688	0
30.	Brzeźnica	22 068	20 828	-1 240	599	562	-37
31.	Bytnica	16 364	15 768	-596	626	605	-21
32.	Dąbie Lubuskie	24 872	25 324	452	485	499	14
33.	Gubin (Wałowice)	54 522	17 062	-37 460	755	235	-520
34.	Kolsko	11 487	11 704	217	353	360	7
35.	Lipinki Łużyckie	13 440	14 053	613	415	436	21
36.	Lubrza	16 739	16 943	204	497	502	5
37.	Łągów	19 703	19 657	-46	383	380	-3
38.	Maszewo	15 235	15 448	213	512	523	11
39.	Niegostawice	35 823	36 593	770	769	783	14
40.	Nowa Sól (Przyborów)	33 054	34 041	987	497	509	12
41.	Otyń	22 929	23 239	310	367	366	-1
42.	Przewóz	13 897	14 253	356	423	435	12
43.	Siedlisko	16 232	15 877	-355	457	446	-11
44.	Skąpe (Ołobok)	19 232	18 458	-774	347	331	-16
45.	Szczaniec	15 559	15 939	380	395	407	12
46.	Świdnica	20 199	18 161	-2 038	341	300	-41

Tabela 1 (cd.)

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Księgozbiór w woluminach			Liczba woluminów na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
47.	Trzebiechów	13 219	13 199	-20	407	403	-4
48.	Tuplice	15 155	15 752	597	466	484	18
49.	Wymiarki	13 846	14 314	468	567	589	22
50.	Zabór	19 059	19 016	-43	525	526	1
51.	Zielona Góra	48 415	49 974	1 559	292	295	3
52.	Żagań (Dzietrzychowice)	69 334	73 532	4 198	987	1 047	60
53.	Żary (Bieniów)	74 666	74 696	30	637	640	3
Razem gminy wiejskie		688 820	658 566	-30 254	513	488	-25
I.	Gminy miejskie	932 648	910 898	-21 750	368	360	-8
II.	Gminy miejsko-wiejskie	976 338	962 829	-13 509	418	412	-6
III.	Gminy wiejskie	688 820	658 566	-30 254	513	488	-25
Województwo lubuskie – część południowa		2 597 806	2 532 293	-65 513	418	408	-10

Tabela 2

ZAKUPY NOWOŚCI WYDAWNICZYCH

I. Gminy miejskie

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Zakupy książek w woluminach			Zakup na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
1.	Gozdnica	554	514	-40	16,2	15,1	-1,1
2.	Gubin	1 227	1 105	-122	7,3	6,6	-0,7
3.	Howa Żagańska	571	570	-1	8,0	8,0	0
4.	Łęknica	616	309	-307	23,6	11,9	-11,7
5.	Nowa Sól	4 460	5 253	793	11,1	13,1	2,0
6.	Zielona Góra	8 575	8 246	-329	7,3	7,0	-0,3
7.	Żagań	3 166	2 999	-167	12,0	11,3	-0,7
8.	Żary	3 838	4 465	627	9,9	11,5	1,6
Razem gminy miejskie		23 007	23 461	454	9,1	9,3	0,2

Tabela 2 (cd.)

II. Gminy miejsko-wiejskie

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Zakupy książek w woluminach			Zakup na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
9.	Babimost	465	564	99	7,2	8,7	1,5
10.	Bytom Odrzański	989	1 012	23	18,4	18,7	0,3
11.	Czerwieńsk	1 455	1 464	9	15,3	15,2	-0,1
12.	Jasień	634	772	138	8,8	10,7	1,9
13.	Kargowa	664	707	43	11,5	12,2	0,7
14.	Koźuchów	1 386	1 283	-103	8,7	8,0	-0,7
15.	Krosno Odrzańskie	1 724	1 941	217	9,4	10,5	1,1
16.	Lubsko	2 312	1 992	-320	12,0	10,3	-1,7
17.	Małomice	873	1 089	216	16,1	20,1	4,0
18.	Nowe Miasteczko	627	588	-39	11,4	10,6	-0,8
19.	Nowogród Bobrzański	973	988	15	10,4	10,6	0,2
20.	Sława	2 046	1 554	-492	16,8	12,6	-4,2
21.	Sulechów	3 314	2 974	-340	12,5	11,2	-1,3
22.	Szlichtyngowa	660	672	12	13,0	13,1	0,1
23.	Szprotawa	2 135	3 070	935	9,8	14,2	4,4
24.	Świebodzin	2 293	2 559	266	7,7	8,6	0,9
25.	Wschowa	1 968	2 073	105	9,1	9,6	0,5
26.	Zbąszynek	789	892	103	9,5	10,7	1,2
Razem gminy miejsko-wiejskie		25 307	26 194	887	10,8	11,2	0,4

III. Gminy wiejskie

27.	Bobrowice	798	1 069	271	25,6	34,1	8,5
28.	Bojadła (Klenica)	467	371	-96	13,9	10,9	-3,0
29.	Brody	548	529	-19	15,8	15,2	-0,6
30.	Brzeźnica	831	742	-89	22,6	20,0	-2,6
31.	Bytnica	491	609	118	18,8	23,3	4,5
32.	Dąbie Lubuskie	1 227	624	-603	23,9	12,3	-11,6
33.	Gubin (Wałowice)	412	0	-412	5,7	0	-5,7

Tabela 2 (cd.)

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Zakupy książek w woluminach			Zakup na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
34.	Kolsko	229	238	9	7,0	7,3	0,3
35.	Lipinki Łużyckie	433	590	157	13,4	18,3	4,9
36.	Lubrza	287	283	-4	8,5	8,4	-0,1
37.	Łagów	233	273	40	4,5	5,3	0,8
38.	Maszewo	423	699	276	14,2	23,6	9,4
39.	Niegosławice	551	690	139	11,8	14,8	3,0
40.	Nowa Sól (Przyborów)	868	987	119	13,1	14,8	1,7
41.	Otyń	181	245	64	2,9	3,8	0,9
42.	Przewóz	261	313	52	8,0	9,6	1,6
43.	Siedlisko	503	415	-88	14,2	11,6	-2,6
44.	Skąpe (Ołobok)	412	430	18	7,4	7,7	0,3
45.	Szczaniec	511	720	209	13,0	18,4	5,4
46.	Świdnica	334	476	142	5,6	7,9	2,3
47.	Trzebiechów	441	406	-35	13,6	12,4	-1,2
48.	Tuplice	630	589	-41	19,4	18,1	-1,3
49.	Wymiarki	438	413	-25	18,0	17,0	-1,0
50.	Zabór	552	499	-53	15,2	13,8	-1,4
51.	Zielona Góra (Zawada)	1 270	1 956	686	7,6	11,6	4,0
52.	Żagań (Dzietrzychowice)	1 443	1 219	-224	20,5	17,3	-3,2
53.	Żary (Bieniów)	1 756	1 251	-505	15,0	10,7	-4,3
Razem gminy wiejskie		16 530	16 636	106	12,3	12,3	0

I.	Gminy miejskie	23 007	23 461	454	9,1	9,3	0,2
II.	Gminy miejsko-wiejskie	25 307	26 194	887	10,8	11,2	0,4
III.	Gminy wiejskie	16 530	16 636	106	12,3	12,3	0
Województwo lubuskie – część południowa		64 844	66 291	1 447	10,4	10,7	0,3

CZYTELNICY

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego*	Liczba czytelników					
		Ogółem			Na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
1.	Wymiarki	872	831	-41	35,7	34,2	-1,5
2.	Babimost	2 093	1 777	-316	32,5	27,3	-5,2
3.	Żary (Bieniów)	3 061	3 129	68	26,1	26,8	0,7
4.	Gozdnica	891	880	-11	26,0	25,9	-0,1
5.	Lubsko	5 027	4 842	-185	26,0	25,1	-0,9
6.	Bytom Odrzański	1 283	1 291	8	23,8	23,8	0
7.	Zielona Góra	27 388	26 935	-453	23,2	22,9	-0,3
8.	Niegosławice	1 069	1 055	-14	22,9	22,6	-0,3
9.	Łęknica	574	548	-26	22,0	21,1	-0,9
10.	Bobrowice	707	654	-53	22,7	20,9	-1,8
11.	Sulechów	5 627	5 493	-134	21,3	20,8	-0,5
12.	Brody	673	702	29	19,4	20,2	0,8
13.	Szprotawa	4 654	4 339	-315	21,4	20,1	-1,3
14.	Lipinki Łużyckie	667	642	-25	20,6	19,9	-0,7
15.	Krosno Odrzańskie	4 348	3 508	-840	23,7	19,0	-4,7
16.	Szczaniec	584	483	-101	14,8	12,3	-2,5
17.	Siedlisko	698	648	-50	19,6	18,2	-1,4
18.	Żagań (Dzietrychowice)	1 392	1 275	-117	19,8	18,1	-1,7
19.	Kożuchów	2 994	2 856	-138	18,8	17,9	-0,9
20.	Gubin	3 150	2 974	-176	18,7	17,7	-1,0
21.	Nowa Sól	7 004	7 117	113	17,4	17,7	0,3
22.	Szlichtyngowa	903	901	-2	17,8	17,5	-0,3
23.	Bytnica	481	454	-27	18,4	17,4	-1,0
24.	Świebodzin	5 458	5 135	-323	18,4	17,3	-1,1
25.	Żagań	4 740	4 590	-150	17,9	17,3	-0,6
26.	Wschowa	3 814	3 692	-122	17,7	17,1	-0,6
27.	Dąbie	852	843	-9	16,6	16,6	0
28.	Kargowa	871	962	91	15,1	16,6	1,5

* Układ miejscowości wg wielkości wskaźnika liczby czytelników na 100 mieszkańców.

Tabela 3 (cd.)

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego*	Liczba czytelników					
		Ogółem			Na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
29.	Jasień	1 200	1 174	-26	16,6	16,3	-0,3
30.	Tuplice	413	518	105	12,7	15,9	3,2
31.	Bojadła (Klenica)	514	532	18	15,3	15,7	0,4
32.	Zbąszynek	1 466	1 285	-181	17,6	15,5	-2,1
33.	Brzeźnica	523	548	25	14,2	14,8	0,6
34.	Nowogród Bobrzański	1 296	1 322	26	13,9	14,2	0,3
35.	Żary	5 835	5 424	-411	15,0	14,0	-1,0
36.	Maszewo	434	408	-26	14,6	13,8	-0,8
37.	Małomice	929	746	-183	17,2	13,7	-3,5
38.	Nowa Sól (Przyborów)	964	906	-58	14,5	13,5	-1,0
39.	Trzebiechów	458	427	-31	14,1	13,0	-1,1
40.	Nowe Miasteczko	711	678	-33	12,9	12,3	-0,6
41.	Przewóz	364	399	35	11,1	12,2	1,1
42.	Czerwieńsk	1 014	1 148	134	10,7	11,9	1,2
43.	Zabór	465	418	-47	12,8	11,6	-1,2
44.	Sława	1 385	1 340	-45	11,4	10,9	-0,5
45.	Zielona Góra (Zawada)	1 790	1 849	59	10,8	10,9	0,1
46.	Otyń	665	682	17	10,6	10,7	0,1
47.	Lubrza	284	334	50	8,4	9,9	1,5
48.	Kolsko	300	312	12	9,2	9,6	0,4
49.	Iłowa Żagańska	630	628	-2	8,9	8,8	-0,1
50.	Łagów	426	406	-20	8,3	7,8	-0,5
51.	Świdnica	491	455	-36	8,3	7,5	-0,8
52.	Skąpe (Ołobok)	313	340	27	5,6	6,1	0,5
53.	Gubin (Wałowice)	1 132	241	-891	15,7	3,3	-12,4
Ogółem		115 877	111 076	-4 801	18,7	17,9	-0,8

* Układ miejscowości wg wielkości wskaźnika liczby czytelników na 100 mieszkańców.

WYPOŻYCZENIA NA ZEWNĄTRZ

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego*	Wypożyczenia na zewnątrz					
		Liczba wypożyczeń			Na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
1.	Lubsko	128 264	125 501	-2 763	663	650	-13
2.	Brody	22 348	21 580	-768	645	621	-24
3.	Żary (Bieniów)	66 400	66 843	443	567	573	6
4.	Kozuchów	83 066	80 764	-2 302	520	506	-14
5.	Gozdnica	17 795	16 944	-851	520	499	-21
6.	Wymiarki	9 576	11 408	1 832	392	470	78
7.	Nowogród Bobrzański	38 569	43 172	4 603	414	463	49
8.	Żagań (Dzietrzychowice)	39 178	32 090	-7 088	558	457	-101
9.	Szprotawa	112 888	98 850	-14 038	519	457	-62
10.	Babimost	39 173	29 349	-9 824	608	451	-157
11.	Świebodzin	130 317	127 648	-2 669	438	429	-9
12.	Nowa Sól	168 001	165 684	-2 317	417	413	-4
13.	Sulechów	107 418	106 912	-506	406	405	-1
14.	Bytnica	11 680	10 470	-1 210	447	401	-46
15.	Krosno Odrzańskie	73 986	70 171	-3 815	403	381	-22
16.	Zielona Góra	440 045	442 082	2 037	373	376	3
17.	Żagań	91 673	98 661	6 988	346	372	26
18.	Dąbie	18 497	17 589	-908	361	346	-15
19.	Brzeźnica	11 054	12 591	1 537	300	340	40
20.	Szlichtyngowa	15 030	16 485	1 455	297	320	23
21.	Jasień	22 463	22 495	32	310	312	2
22.	Kargowa	13 234	17 618	4 384	229	303	74
23.	Wschowa	68 526	65 050	-3 476	317	301	-16
24.	Maszewo	9 346	8 800	-546	314	298	-16
25.	Zbąszynek	24 367	24 787	420	293	298	5
26.	Niegosławice	13 326	13 695	369	286	293	7
27.	Bobrowice	8 947	9 046	99	287	289	2
28.	Gubin	53 411	47 422	-5 989	317	283	-34

* Układ miejscowości wg wielkości wskaźnika liczby wypożyczeń na 100 mieszkańców.

Tabela 4 (cd.)

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego*	Wypożyczenia na zewnątrz					
		Liczba wypożyczeń			Na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
29.	Sława	34 555	33 074	-1 481	283	269	-14
30.	Żary	107 047	102 992	-4 055	275	266	-9
31.	Szczaniec	11 546	10 396	-1 150	293	265	-28
32.	Trzebiechów	8 847	8 263	-584	273	252	-21
33.	Czerwieńsk	19 179	24 205	5 026	202	252	50
34.	Nowe Miasteczko	16 197	13 734	-2 463	294	249	-45
35.	Bojadła (Klenica)	8 947	8 018	-929	266	237	-29
36.	Łłowa Żagańska	15 770	16 391	621	222	231	9
37.	Bytom Odrzański	12 340	12 370	30	229	228	-1
38.	Małomice	13 205	12 214	-991	244	225	-19
39.	Siedlisko	7 201	7 950	749	203	223	20
40.	Otyń	14 913	14 115	-798	239	222	-17
41.	Lipinki Łużyckie	7 617	7 039	-578	235	218	-17
42.	Nowa Sól (Przyborów)	19 532	14 520	-5 012	294	217	-77
43.	Przewóz	6 375	6 974	599	194	213	19
44.	Zielona Góra (Zawada)	34 632	35 407	775	209	209	0
45.	Lubrza	2 944	7 037	2 595	87	209	122
46.	Łęknica	5 993	4 751	-1 242	229	183	-46
47.	Zabór	6 473	6 406	-67	178	177	-1
48.	Tuplice	5 803	5 250	-553	178	161	-17
49.	Świdnica	9 496	8 779	-717	161	145	-16
50.	Skąpe (Ołobok)	4 442	7 167	2 725	80	128	48
51.	Łągów	7 149	5 985	-1 164	139	116	-23
52.	Kolsko	2 195	3 124	929	67	96	29
53.	Gubin (Wałowice)	7 354	2 330	-5 024	102	32	-70
Ogółem		2 228 330	2 182 198	-46 132	359	351	-8

* Układ miejscowości wg wielkości wskaźnika liczby wypożyczeń na 100 mieszkańców.

WYPOŻYCZENIA

I. Gminy miejskie

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Wypożyczenia na 1 czytelnika			Wypożyczenia na miejscu		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
1.	Gozdnica	20,0	19,2	-0,8	6 855	7 461	606
2.	Gubin	17,0	15,9	-1,1	4 506	3 665	-841
3.	Iłowa Żagańska	25,0	26,1	1,1	2 455	2 891	436
4.	Łęknica	10,4	8,7	-1,7	1 852	1 480	-372
5.	Nowa Sól	24,0	23,3	-0,7	61 617	48 153	-13 464
6.	Zielona Góra	16,1	16,4	0,3	180 973	169 129	-11 844
7.	Żagań	19,3	21,5	2,2	75 359	103 060	27 701
8.	Żary	18,3	19,0	0,7	54 361	39 904	-14 457
Razem gminy miejskie		17,9	20,4	2,5	387 978	375 743	-12 235

II. Gminy miejsko-wiejskie

9.	Babimost	18,7	16,5	-2,2	12 511	11 707	-804
10.	Bytom Odrzański	9,6	9,6	0	10 609	11 742	1 133
11.	Czerwieńsk	18,9	21,1	2,2	4 985	5 463	478
12.	Jasień	18,7	19,2	0,5	4 783	5 626	843
13.	Kargowa	15,2	18,3	3,1	8 791	6 787	-2 004
14.	Koźuchów	27,7	28,3	0,6	13 458	13 455	-3
15.	Krosno Odrzańskie	17,0	20,0	3,0	29 104	34 365	5 261
16.	Lubsko	25,5	25,9	0,4	171 860	168 727	-3 133
17.	Małomice	14,2	16,4	2,2	5 231	5 533	302
18.	Nowe Miasteczko	22,8	20,3	-2,5	7 375	6 081	-1 294
19.	Nowogród Bobrzański	29,8	32,7	2,9	22 678	25 451	2 773
20.	Sława	24,9	24,7	-0,2	2 622	3 067	445
21.	Sulechów	19,1	19,5	0,4	77 046	72 904	-4 142
22.	Szlichtyngowa	16,6	18,3	1,7	961	875	-86
23.	Szprotawa	24,3	22,8	-1,5	61 157	62 796	1 639
24.	Świebodzin	23,9	24,9	1,0	18 684	13 921	-4 763
25.	Wschowa	18,0	17,6	-0,4	11 458	12 941	1 483
26.	Zbąszynek	16,6	19,3	2,7	4 550	4 683	133
Razem gminy miejsko-wiejskie		21,1	21,8	0,7	467 863	466 124	-1 739

Tabela 5 (cd.)

III. Gminy wiejskie

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Wypożyczenia na 1 czytelnika			Wypożyczenia na miejscu		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
27.	Bobrowice	12,7	13,8	1,1	7 234	11 975	4 741
28.	Bojadła (Klenica)	17,4	15,1	-2,3	1 380	1 399	19
29.	Brody	33,2	30,7	-2,5	8 232	8 089	-143
30.	Brzeźnica	21,1	23,0	1,9	5 245	4 935	-310
31.	Bytnica	24,3	23,1	-1,2	2 305	2 204	-101
32.	Dąbie Lubuskie	21,7	20,9	-0,8	11 493	10 512	-981
33.	Gubin (Wałowice)	6,5	9,7	3,2	1 785	196	-1 589
34.	Kolsko	7,3	10,0	2,7	122	96	-26
35.	Lipinki Łużyckie	11,4	11,0	-0,4	4 966	4 268	-698
36.	Lubrza	10,4	21,1	10,7	1 134	4 486	3 352
37.	Łągów	16,8	14,7	-2,1	1 219	1 228	9
38.	Maszewo	21,5	21,6	0,1	2 779	3 279	500
39.	Niegosławice	12,5	13,0	-0,5	3 330	3 708	378
40.	Nowa Sól (Przyborów)	20,3	16,0	-4,3	7 642	9 177	1 535
41.	Otyń	22,4	20,7	-1,7	8 174	8 647	473
42.	Przewóz	17,5	17,5	0	2 936	4 321	1 385
43.	Siedlisko	10,3	12,3	2,0	13 924	16 029	2 105
44.	Skąpe (Ołobok)	14,2	21,1	6,9	3 128	5 966	2 838
45.	Szczaniec	19,8	14,4	-5,4	621	497	-124
46.	Świdnica	19,3	19,3	0	2 181	1 788	-393
47.	Trzebiechów	19,3	19,3	0	757	540	-217
48.	Tuplice	14,1	10,1	-4,0	3 683	4 173	490
49.	Wymiarki	11,0	13,7	2,7	1 521	2 144	623
50.	Zabór	13,9	15,3	1,4	1 053	602	-451
51.	Zielona Góra (Zawada)	19,3	19,1	-0,2	12 537	11 999	-538
52.	Żagań (Dzietrzychowice)	28,1	25,2	-2,9	50 485	47 969	-2 516
53.	Żary (Bieniów)	21,7	21,4	-0,3	48 670	52 264	3 594
Razem gminy wiejskie		18,2	18,6	0,4	208 536	222 491	13 955

Tabela 5 (cd.)

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Wypożyczenia na 1 czytelnika			Wypożyczenia na miejscu		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
I.	Gminy miejskie	17,9	20,4	2,5	387 978	375 743	-12 235
II.	Gminy miejsko-wiejskie	21,1	21,8	0,7	467 863	466 124	-1 739
III.	Gminy wiejskie	18,2	18,6	0,4	208 536	222 491	13 955
Województwo lubuskie – część południowa		19,2	19,6	0,4	1 064 377	1 064 358	-19

Stan organizacyjny i działalność bibliotek publicznych północnej części województwa lubuskiego w 2008 roku

I. Stan bibliotek publicznych – uwagi ogólne

Swoje zbiory udostępniały czytelnikom: nowy gmach WiMBP – Wypożyczalnia Główna, Wypożyczalnia Zbiorów Naukowych, Oddział dla Dzieci, Euro-regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji (Sekcja Etnolingwistyczna, Sekcja Specjalnych Zbiorów Regionalnych, Pracownia Dokumentów Życia Społecznego), Dział Zbiorów Specjalnych (Oddział dla Osób Specjalnej Troski z Autolektorium i Punktem Informacji Społecznej oraz Punktem Biblioterapeutycznym, Oddział Zbiorów Audiowizualnych z Czytelnią Muzyczną), Zespół Czytelń (Czytelnia Książek, Czytelnia Czasopism, Czytelnia Bibliograficzno-Bibliologiczna, Czytelnia Prasy Bieżącej – przy kawiarni, Czytelnia Ekonomiczno-Prawna), Informatorium (Pracownia Komputerowa z Czytelnią dokumentów elektronicznych i multimedialnych, Punkt Informacji Turystycznej), Dział Informacyjno-Bibliograficzny z Wypożyczalnią Międzybiblioteczną, 13 filii na terenie miasta, 21 punktów bibliotecznych książki

mówionej w mieście i na obszarze północnej części województwa.

Opieką merytoryczną objętych było: 28 bibliotek i 49 filii oraz 45 punktów bibliotecznych w 5 powiatach.

Miejska Biblioteka Publiczna w Kostrzynie n.Odrą

- 14 bibliotek miejsko-gminnych (Cybinka, Dobiegniew, Drezdenko, Lubniewice, Międzyrzecz, Ośno Lubuskie, Rzepin, Skwierzyna, Słubice, Strzelce Krajeńskie, Sulęcín, Torzym, Trzciel, Witnica)
- 13 bibliotek gminnych (Bledzew, Bogdaniec, Deszczno, Górzycza, Kłodawa, Krzeszyce, Lubiszyn, Przytoczna, Pszczew, Santok, Słońsk, Stare Kurowo, Zwierzyn)
- 49 filii bibliotecznych (północna część województwa)

Jednym z głównych obowiązków biblioteki wojewódzkiej jest sprawowanie

nadzoru merytorycznego nad bibliotekami północnej części województwa lubuskiego. W 2008 r. struktura sieci bibliotecznej nie uległa zmianom. Od końca 2007 r. wszystkie gminy realizują zadania ustawowe – stąd liczba bibliotek utrzymuje się na tym samym poziomie (w 2008 r. zarejestrowano

ich 92, podobnie jak w roku 2007). Liczba punktów bibliotecznych zmniejszyła się w stosunku do roku ubiegłego o 2. W 2007 r. zarejestrowanych było 68 punktów; w 2008 r. odnotowano 66 (jeden zlikwidowano w bibliotece samorządowej, jeden w WiMBP).

II. Stan organizacyjny i działalność bibliotek powiatowych ze szczególnym uwzględnieniem zmian w stosunku do ubiegłego roku

Zapis ustawy dotyczący powołania bibliotek powiatowych nie został zrealizowany w czterech powiatach. Zadania biblioteki powiatowej nadal – na mocy porozumienia pomiędzy Zarządem Powiatu a Zarządem Miasta Słubice – pełni jedynie Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Słubicach. W zasięgu działania biblioteki znajduje się 12 placówek.

Bibliotece słubickiej, wspólnie z bibliotekami powiatu słubickiego, udało się zrealizować ogólnopolską akcję TYDZIEŃ BIBLIOTEK'2008, pod hasłem *Biblioteka miejscem spotkań*. Wszystkie placówki przygotowały programy prezentacji i spotkań bibliotecznych dla dzieci, młodzieży i dorosłych.

Biblioteki zrealizowały w okresie wakacyjnym bardzo ciekawe programy kulturalno-oświatowe dla swoich czytelników (szczegółowe plany znajdują w dokumentacji bibliotek). Między innymi Biblioteka Publiczna w Cybince prowadziła cykl spotkań z twórcami lokalnymi, który jest kontynuacją wspólnie zainicjowanego projektu z roku 2007 – o poszukiwaniu, odkrywaniu i promowaniu twórców lokalnych.

Czytelnicy bibliotek powiatu słubickiego aktywnie uczestniczyli w powiatowym konkursie plastyczno-literackim pt. *Magiczna bombka*, ogłoszonym przez bibliotekę słubicką. Współpraca biblioteki słubickiej z bibliotekami powiatu słubickiego przebiegała w bardzo rzetelny i przyjazny sposób, integrując środowisko bibliotekarskie i czytelnicze.

Ustawowe zapisy o powiatowych bibliotekach publicznych składają się zaledwie z kilku zdań stanowiących obowiązek ich

prowadzenia i kierujących ku sposobowi ich realizacji. I choć obowiązek prowadzenia co najmniej jednej powiatowej biblioteki nałożył na powiaty art. 19 ustęp 3 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 roku o bibliotekach, to realizacja ustawy okazała się bardzo trudna. Podmioty, na które nałożono obowiązek, czyli powiaty, nie zabiegają o wykonanie tego obowiązku, nie dysponują niezbędnymi funduszami. W przypadku północnej części województwa lubuskiego ani powiaty, ani gminy nie mają chęci na zawarcie takiego porozumienia. Ponadto biblioteki publiczne w miastach powiatowych na terenie województwa lubuskiego działają w innych strukturach i nie posiadają samodzielności prawno-finansowej, co dodatkowo utrudnia możliwość powołania bibliotek powiatowych na ich bazie. Dotyczy to bibliotek: BPMiG w Sulęcinie, BPMiG w Strzelcach Kraj. oraz BPMiG w Międzyrzeczu. W przypadku tej ostatniej, zawarto porozumienie pomiędzy Zarządem Powiatu a Burmistrzem, natomiast wykonywanie zadań powiatowej biblioteki powierzono Międzyrzeckiemu Ośrodkowi Kultury. Kierownik biblioteki stara się spełniać rolę biblioteki powiatowej, jednak w stosunku do katalogu zadań przypisanych bibliotece powiatowej jest to minimum. Zaniechanie nie uruchamia działań zastępczych, nie powoduje negatywnych skutków dla podmiotów i to opóźnia powstanie powiatowych bibliotek. Dodatkowo ustawa nie określiła terminu, do którego powiaty muszą się wywiązać z obowiązku powołania bibliotek powiatowych, co z pewnością obok innych przyczyn wpływa na opóźnienia w ich powstawaniu. Nie-

istniejące biblioteki powiatowe nie mogą realizować swoich zadań.

Oceniając opiekę merytoryczną biblioteki wojewódzkiej nad 92 placówkami w terenie, trzeba zauważyć, iż byłaby ona jeszcze bardziej sprawna i skuteczna w przypadku powołania przez samorządy

terenowe bibliotek powiatowych. Pozwoliłoby to na odpowiedni podział zadań i kompetencji właściwych poszczególnym stopniom w hierarchii sieci bibliotecznej. Powiat wydaje się według naszych opinii, właściwym poziomem na tworzenie więzi i koordynacji bibliotek gminnych.

III. Najważniejsze problemy w działalności bibliotek publicznych w 2008 r.

Wiele problemów, z jakimi borykają się biblioteki, ma swoje źródło w przeszłości. Na początku – biorąc za cezurę 1989 rok – była możliwość łączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury (co znacznie osłabiło biblioteki). Ograniczenie łączenia bibliotek wprowadziła dopiero nowela ustawy z 2001 r. W 2008 r. negocjowano z władzami miast i gmin usamodzielnienie bibliotek i wyłączenie ich z innych jednostek organizacyjnych. Na skutek negocjacji miała zostać przywrócona samodzielność i osobowość prawna BPMiG w Dobiegniewie i jej filii w Radęcinie. Niestety – termin przesunięto na 1. kw. 2009 r. Nadal w strukturach pozostaje 28 bibliotek (ilustruje to tabela pkt. 1), co wyklucza ich samodzielność merytoryczną i finansową. Naszym zdaniem, podobnie jak to formułowano w roku ubiegłym, prawne usamodzielnienie bibliotek, wpisanie ich do księgi rejestrowej instytucji kultury nie będzie procesem szybkim, bez podjęcia systemowych uregulowań prawnych. Ukształtowanie aktualnych przepisów poprzez doraźne nowelizacje nie pomoże. Prawo musi wyraźnie zdefiniować np. to co możliwe i od czego odstąpić nie wolno, np. łączyć. Jeśli samorządy zaniechają prowadzenia biblioteki, rozłączenia, niewpisywania jej do rejestru – powinny być z mocy prawa karane. Podobnie jak w 2007 r. nadal istnieją przypadki łączenia bibliotek publicznych z innym podmiotem. Wynika to z niezajomości wymogów prawnych, a może przede wszystkim ze zrozumienia funkcji biblioteki publicznej w środowisku przez władze samorządowe.

Oddanie bibliotek publicznych samorządom (nie uwzględniając trójstopniowego podziału administracyjnego) spowodowało,

że część bibliotek z roku na rok jest niedoinwestowana i sprowadzana do roli pakamer z książkami – zwłaszcza jeśli chodzi o małe filie wiejskie. Do problemów gminnych bibliotek na naszym terenie należy zaliczyć słabą bazę lokalową zupełnie niedostosowaną do standardów bibliotecznych. Mały metraż większości bibliotek i filii bibliotecznych nie spełnia podstawowych wymagań swobodnego korzystania ze zbiorów, jak również stanowi trudność w organizowaniu pracy bibliotekarzy – szczególnie w bibliotekach gminnych. Brak jest także czytelni. Funkcjonują przeważnie niewielkie kąciki czytelnicze z ograniczoną ilością miejsc. Niektóre biblioteki mają po kilkanaście metrów kwadratowych. Brak odpowiedniej bazy lokalowej, skromne środki na zakup nowości wydawniczych, brak środków na prenumeratę czasopism i promocję biblioteki w środowisku lokalnym (dotkliwy zwłaszcza na wsi, gdzie biblioteka jest często jedyną dostępną instytucją kultury). Dodatkowo brak środków finansowych na modernizację i remonty lokali bibliotecznych, niskie nakłady na automatyzację bibliotek (wyposażenie w odpowiedni sprzęt komputerowy, program biblioteczny, dostęp do internetu) powodują w konsekwencji następujący stan rzeczy: niski poziom świadczonych usług i spadek czytelnictwa. Oprócz niedowładu organizacyjnego przyczyną złej kondycji szczególnie bibliotek gminnych jest: niepewność jutra bibliotek połączonych z ośrodkami kultury, brak środków na udział pracowników w atrakcyjnych konferencjach i seminariach, ograniczone zatrudnienie (w większości placówek filialnych miejskich jest obsada

jednoosobowa, w wiejskich filiach pracownicy zatrudnieni są w niepełnym wymiarze etatu). Ważnym powodem słabości całej sieci bibliotek publicznych jest poziom umiejętności zawodowych i motywacji samych bibliotekarzy. Niskie uposażenia i praca bez perspektyw awansu finansowego, drastycznie niski prestiż zawodu, wszystko to spowodowało, że do bibliotek publicznych samorządowych nie przychodzą młodzi, zdolni i z ambicjami, wręcz odchodzą. Bibliotekami kierują często osoby bez przygotowania zawodowego.

Dziś, kiedy bibliotekarz jest niejednokrotnie jedynym pośrednikiem i przewodnikiem czytelnika w dostępie do informacji, priorytetowym zadaniem jest merytoryczne oraz praktyczne przygotowanie personelu. Zbyt mało osób podejmuje wysiłek, mający na celu zdobycie formalnego wykształcenia bibliotekarskiego. Zakorzeniony w świadomości społecznej i jawiący się niekorzystnie wizerunek bibliotekarza i biblioteki widać wyraźnie w małych filiach bibliotecznych. Dlatego uwaga samorządów powinna być zwrócona na kwestie doboru pracowników do pracy w bibliotekach szczególnie gminnych. Pracownicy bez wykształcenia obniżają prestiż zawodu.

Efektywniej również potrafią udowodnić własną przydatność biblioteki miejsko-gminne. Biblioteki te pozyskują dodatkowe środki finansowe, korzystają z możliwości starania się o granty. Nadal jednak najwięcej dodatkowych funduszy zdoby-

wają duże biblioteki, w naszym przypadku WiMBP w Gorzowie Wlkp. Stąd też, przy pomocy finansowej z zewnątrz, mogą pozwolić sobie na zakup nowoczesnego sprzętu komputerowego, oprogramowania, wyposażenia lokali bibliotecznych.

Część bibliotek odnalazła już swoje miejsce i ma ugruntowaną pozycję wśród mieszkańców i władz samorządowych (są to: GBP Bledzew, BPMiG Słubice, BPMiG Drezdenko, BPMiG Rzepin, BPMiG Trzciel, GBP Krzeszyce, GBP Kłodawa, BPMiG Torzym, GBP Zwierzyn, GBP Bogdaniec, BPMiG Międzyrzecz). Część (a są to w większości biblioteki w tzw. fuzji) próbuje uzyskać autonomię. Trudności finansowe samorządów lokalnych, brak *de facto* sieci bibliotek powiatowych, ignorowanie przez władze spraw dotyczących upowszechniania kultury wpływa na funkcjonowanie spójności w bibliotekach. Usprawnienie mogą jedynie przynieść zmiany legislacyjne, na które z niecierpliwością czekają bibliotekarze. Reasumując, niezbędny jest interwencjonizm zmieniający prawo, na takie, aby było skuteczne.

Niewątpliwie największym dokonaniem i odpowiedzialnością na świadczenie usług na najwyższym poziomie na rzecz czytelników jest działalność WiMBP. Nowy obiekt biblioteki (o którym pisano w 2007 r.) o powierzchni 8 260,71m² – przyczynił się bezsprzecznie do poprawy infrastruktury kulturalnej w regionie oraz umożliwił rozwój usług kulturalnych dla mieszkańców i turystów.

IV. Zbiory biblioteczne (w tym zakup nowości)

Zbiory w 2008 roku

W 2008 r. księgozbiór wynosił łącznie	1 399 236 vol.
Biblioteki terenowe	976 036 vol.
WiMBP Gorzów Wlkp.	423 200 vol.

Zakup w 2008 roku

Przybyło ogółem	48 799 vol.
Zakup ogółem	39 579 vol.
Biblioteki terenowe	27 019 vol.
WiMBP Gorzów Wlkp.	12 560 vol.

Od sześciu lat zauważyć można wpływ dotacji na niewielki, ale jednak wzrost w dopływie nowości. W 2003 r. wskaźnik zakupu wynosił 4,8 na 100 mieszkańców; w 2004 r. – 7,9; w 2005 r. – 9,6; w 2006 r. – 8,2; w 2007 r. – 8,9; w 2008 r. – 10,4. Daleko nam do norm polskich, ale jeszcze dalej do standardów IFLA (gdzie przewiduje się 25–30 vol. na 100 mieszkańców). Praktyka przekazywania dotacji na zakupy książek dowodzi, że polityka administracji

rządowej zmierza do podniesienia roli bibliotek publicznych – co uwidacznia się w konkretnej pomocy finansowej, na zakupy (dokładne dane ilustrują dołączone tabele). Nadal jednak samorządy zbyt mało środków przekazują na ten cel. Obecna wielkość przybytków nie zaspakaja ciągle rosnących potrzeb czytelników.

W porównaniu z 2007 r. odnotowano spadki w czytelnictwie. Są one również odzwierciedleniem ogólnopolskiej tendencji.

Czytelnicy 2008

Ogółem zarejestrowano:	68 797 czytelników
Z tego:	
w bibliotekach terenowych	36 914 czytelników
w WiMBP z filiami	31 883 czytelników
W ciągu 2008 roku zarejestrowano:	1 225 595 wypożyczeń
Z tego:	
w bibliotekach terenowych	776 062 wypożyczeń
w WiMBP z filiami	449 533 wypożyczeń

V. Obsługa czytelnicza specjalnych grup użytkowników bibliotek (niepełnosprawnych, seniorów)

WiMBP w Gorzowie Wlkp. prowadzi różnicowaną działalność na rzecz lokalnego środowiska osób niepełnosprawnych. Są to działania realizowane głównie w Oddziale dla Osób Specjalnej Troski, adresowane przede wszystkim do czytelników niewidomych, niedowidzących, osób z innymi niesprawnościami, starszych ludzi i dzieci dyslektycznych. Realizowane jest podstawowe zadanie, tj. udostępnianie zbiorów dostosowanych formą do możliwości percepcyjnych niepełnosprawnych odbiorców: książki mówionej (ponad 7 tys. tytułów) utrwalonej przede wszystkim na kasetach magnetofonowych (również audiobooki), książki wydrukowane powiększoną czcionką; książki brajlowskie; czasopisma środowiskowe, takie jak: „Pochodnia” (w wersji czarno drukowej, audialnej i w Braille’u), „Integracja”, „Biblioterapeuta” i in.

Oprócz gromadzenia i udostępniania materiałów bibliotecznych, literatury przedmiotowej i czasopism specjalistycznych

oraz zapewnienia obsługi biblioteczno-informacyjnej, realizowany jest szereg innych zadań, m.in. dostarczanie materiałów bibliotecznych osobom unieruchomionym, pozostającym w domach; promowanie twórczości artystycznej osób niepełnosprawnych w galerii „Krağ”; organizowanie wystaw i ekspozycji, na których prezentowana jest twórczość plastyczna dzieci i młodzieży z Zespołu Szkół Specjalnych, podopiecznych Domu Pomocy Społecznej i in. W ramach współpracy z Wojewódzkim Sejmikiem Osób Niepełnosprawnych i Towarzystwem Walki z Kalectwem w 2008 r. odbyła się czwarta edycja obchodów Światowego Dnia Inwalidy *Spotkanie z poezją i plastyką*, podczas których zaprezentowana została twórczość artystów niepełnosprawnych z Drezdenka. Zorganizowano również wystawę *Paralimpiada Pekin 2008*, na której zaprezentowano zdjęcia i pamiątki z Chin, dokumentujące osiągnięcia gorzowskich para-

olimpijczyków. Dużym ułatwieniem dla czytelników niepełnosprawnych w korzystaniu z księgozbioru i katalogów są: urządzenie czytające (Auto-lektor), komputery wyposażone w programy umożliwiające odczyt tekstu z komputera osobom z uszkodzonym wzrokiem, drukarka drukująca pismem Brailla i in.

Biblioteka wspiera środowiska osób niepełnosprawnych, również poza granica-

mi miasta, na terenie północnej części woj. lubuskiego, wypożyczając materiały alternatywne (głównie książkę mówioną) w 21 punktach działających na obszarze bibliotek publicznych wiejskich i miejskich, w domach pomocy społecznej i Hospicjum, które to punkty zarejestrowały 607 czytelników, odwiedzin 2 347, wypożyczeń 3 620. Ogółem zarejestrowano w ODOT 974 czytelników.

VI. Komputeryzacja bibliotek (stan, wykorzystywane oprogramowanie, źródła finansowania, dostęp do internetu, trudności w informatyzacji bibliotek)

Proces komputeryzacji i informatyzacji bibliotek miejsko-gminnych i gminnych jest konsekwentnie realizowany od kilku lat, przy wsparciu środków pozabudżetowych, uzyskiwanych w ramach różnego rodzaju programów (głównie z programu *Ikonka*). W 2008 r. koordynowano działania zmierzające do uruchomienia projektu *Ikonka cd.* dla Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Sprawdzano poprawność wniosków, formularzy zgłoszeniowych i formularzy danych. W wyniku podjętych działań 6 bibliotek zostało wyposażonych w komputery (po 3 szt.). Były to biblioteki w: Deszcznie, Starym Kurowie, Lubniewicach, Międzyrzeczu oraz dwie filie na terenie Gorzowa Wlkp. – F. 5, F. 14. Rozpoczęto prace nad projektem *Biblioteki+*, zebrano i wysłano informacje nt. 77 bibliotek, która to informacja dotyczyła: parametrów łącza danej biblioteki i przepustowości. Koncepcja programu *Biblioteka+*, według naszej opinii, zniweluje dysproporcje środowiskowe w zakresie dostępu do wiedzy, edukacji i informacji, zwłaszcza między miastami i wsią. Uważamy ją za bardzo zasadną, podobnie jak przyspieszenie komputeryzacji bibliotek, rozszerzenie usług bibliotek związanych z nowymi technologiami i nowymi nośnikami informacji szczególnie na wsiach. W północnej części naszego województwa w grupie GBP jedna biblioteka nie posiada komputerów. Jest to biblioteka usytuowana w bardzo złych warunkach lokalowych

(piwnica) w miejscowości Stońsk. Innym istotnym problemem jest brak w przeważającej liczbie bibliotek jakiegokolwiek specjalistycznego oprogramowania bibliotecznego (w rodzaju Sowy, Proliba), które to programy ułatwiają korzystanie z zasobów bibliotek i opracowywanie zbiorów. W przypadku naszych bibliotek samorządowych programy biblioteczne posiada jedynie 5 bibliotek: GBP Krzeszyce, BPMiG Rzepin, BPMiG Słubice, BPMiG Witnica oraz GBP Bogdaniec. Co stanowi 6,49% z ogólnej liczby bibliotek samorządowych.

Informatyzacja placówek nie tylko ułatwia prace samym bibliotekarzom, ale również sprawia, że biblioteki częściej są odwiedzane przez ludzi młodych, którzy chętnie korzystają z nowych technologii informatycznych (można mieć nadzieję, że niektórzy z nich nie tylko skorzystają z bibliotecznego komputera, ale również wykorzystają swoją obecność w bibliotece i sięgną po książkę). Warto zatem wzmacniać i wspierać ten proces, w przeciwnym razie biblioteki będą tylko wypożyczalniąmi książek i nigdy nie przeobrażą się w centrum życia społecznego i kulturalnego społeczności lokalnej.

A oto niektóre działania podjęte w 2008 r. w celu informatyzacji i komputeryzacji bibliotek miejsko-gminnych i gminnych:

BPMiG Słubice – biblioteka słubicka rozpoczęła komputeryzację w roku 1995. Stworzona została sieć z oprogramowaniem

Lubusz. Obecnie sieć jest bardzo przestarzała i nie spełnia oczekiwań bibliotekarzy i użytkowników. W 2008 r., po wielu latach starań, biblioteka słubicka otrzymała dotację od władz miejskich w wysokości 40 tys. zł, która w pierwszej kolejności została przeznaczona na zakup serwera, wymianę i rozbudowę sieci komputerowej oraz zakup 3 stacji roboczych. Jest to jednak mała kwota, pozwalająca na rozpoczęcie całego kompleksu informatyzacji. Przygotowany dla biblioteki słubickiej kosztorys pełnej informatyzacji, zawiera sumę końcową – ok. 100 tys. zł. W kwocie tej mieści się zakup oprogramowania, kolejnych stacji roboczych, osprzętu (np. drukarki, czytniki, skanery, itp.) i doposażenie wnętrza.

BPMiG Dresdenko – realizuje projekt *Centra kształcenia na odległość na wsiach* współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i budżetu państwa; oprócz 9 zestawów komputerowych użytkuje sprzęt specjalistyczny, pozwalający na korzystanie z komputera przez osobę niepełnosprawną.

BPMiG Trzciel – w grudniu zakupiono licencję programu bibliotecznego Sowa; 5 komputerów dla Filii w Lutolu Suchym, 1 komputer dla Trzciela oraz rzutnik multimedialny, kserokopiarkę i drukarkę.

GBP Bogdaniec – w lutym zakupiono program biblioteczny Libra, który usprawnia prace biblioteczne, związane z opracowaniem zbiorów, statystyką, wypożyczaniem. Ponadto biblioteka realizuje od lutego projekt *Centra kształcenia na odległość na wsiach* współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego i budżetu państwa. Oprócz 9 zestawów komputerowych (otrzymanych w celu zmniejszenia dysproporcji edukacyjnych pomiędzy wsią a miastem) użytkuje sprzęt specjalistyczny, pozwalający na korzystanie z komputera przez osobę niepełnosprawną. Stanowisko dla osób niepełnosprawnych jest bardzo nowoczesnie wyposażone w klawiatury bezprzewodowe z wbudowanym manipulatorem kulowym (w tym dla osób z czterokończynowym

porażeniem); urządzeniem wskazującym, sterowanym za pomocą ruchów głowy. Posiada również powiększony Track Ball oraz podpórki pod ramię dla osób z trudnościami z utrzymaniem rąk.

GBP Krzeszyce – na początku 2008 r. uruchomiono czytelną internetową z trzema stanowiskami dla czytelników; zakupiono licencję programu bibliotecznego Sowa z oprogramowaniem – od organizatora na komputeryzację otrzymano środki 9 601 zł.

GBP Przytoczna – na początku 2008 r. uruchomiono czytelną internetową z trzema stanowiskami dla czytelników (*Ikonka*).

GBP Pszczew – doprowadzono sieć internetową do filii w Silnej i zakupiono na potrzeby czytelników komputer.

GBP Zwierzyn – ze środków własnych został zakupiony komputer dla GBP w Zwierzynie. Ponadto od 2008 przy GBP działa czytelnia internetowa z 11 stanowiskami komputerowymi wchodząca organizacyjnie w skład GBP (koszt – środki zewnętrzne ok. 100 000 zł).

WiMBP w Gorzowie Wlkp. – posiada infrastrukturę techniczną umożliwiającą udostępnianie zasobów bibliotecznych. W ciągu 2008 r. zapewniono użytkownikom stronę www.wimbp.gorzow.pl, a poprzez komputeryzację całej sieci miejskiej filii bibliotek włączono je do systemu bibliotecznego Sowa. Komputeryzacja zapewniła czytelnikom powszechny dostęp do centralnej bazy katalogowej oraz szybki dostęp do portali informacyjnych. Umożliwiono również czytelnikom zamawianie dokumentów bibliotecznych drogą elektroniczną. Przez 2008 r. prowadzono prace związane z wdrażaniem nowego programu Prolib. Stan bazy katalogowej książek w WiMBP na dzień 31.12.2008 liczył 124 046 rekordów (334 623 egz.).

Ogółem BPMiG i GBP posiadały na koniec 2008 r. 183 komputery. W porównaniu z analogicznym okresem 2007 odnotowano wzrost o +72 komputery. W tym: dla czytelników 142. Jako jednostki niepodłączone do sieci – 148. WiMBP na koniec 2008 posiadała 197 komputerów. W tym dla czytelników 84. W sieci lokalnej 197.

Ważne jest pytanie, czy istnieją szanse na zbudowanie sieci w bibliotekach północnej części województwa. Po pierwsze, muszą być podjęte dalsze zintensyfikowane działania patronackie (mecenat państwa) na rzecz zapewnienia łączności wszystkich bibliotek z internetem. To warunek konieczny dla stworzenia sieci. Internet zapewnia powszechną i względnie tanią platformę komunikacyjną. Po drugie, należy wdrażać nowoczesną technologię w całym środowisku bibliotekarskim uwzględniając zakup bibliotecznych programów operacyjnych. Po trzecie, samo podłączenie do internetu nie stworzy automatycznie nawyku efektywnego wykorzystania tego środka (zdarzają się i u nas biblioteki, które mają komputery, ale stoją one na zapleczu jako nieużyteczne meble). Bibliotekarze muszą umieć korzystać z podstawowych usług sieciowych oraz mieć nawyk szybkiego komunikowania się. Z kolei nie sposób wyrobić tych nawyków bez stałych łącz i komputerów. Głównym powodem niepodejmowania prac automatyzacyjnych obok tych wymienionych powyżej, jest brak środków, przestarzała

infrastruktura techniczno-instalacyjna w małych filiach wiejskich, nieumiejętność pozyskiwania funduszy przez biblioteki samorządowe. Zmiany na lepsze upatrywać należy w założeniach proponowanej przez ZGSBP projektu ustawy o bibliotekach (ustawa z 1997 r. obowiązuje 11 lat i nie obejmuje już wszystkich problemów oraz rodzi kwestie sporne). Projekt ustawy powinien obejmować sprawy szczegółowego określenia polityki państwa w odniesieniu do zadań o zasięgu ogólnokrajowym, finansowanych ze środków publicznych, np. takich jak tworzenie katalogów centralnych, zadań związanych z ochroną zasobów bibliotecznych, programem digitalizacji, konserwacją wydawnictw na kwaśnym papierze, informatyzacją i edukacją informatyczną. Ustawa powinna optymalnie definiować tworzenie takich warunków dla bibliotek, aby stały się one bibliotekami na miarę XXI wieku. Pierwszym zwiastunem szansy, ukierunkowanym na modernizację gminnych bibliotek jest wspomniany program: *Biblioteka+* i *Program Biblioteczny* Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.

VII. Sytuacja zawodowa bibliotekarzy

Biblioteki publiczne północnej części województwa lubuskiego w 2008 r. zatrudniały ogółem 197 osób. W bibliotekach samorządowych 112 osób. W WiMBP 85 osób. Na zatrudnionych 197 osób w północnej części województwa i WiMBP – 52% posiada wykształcenie kierunkowe.

- staż pracy: w województwie przeważają bibliotekarze z długim stażem pracy – w większości, dobrze zorientowani w potrzebach swoich placówek i środowisk. Zmiany kadrowe są spowodowane przejściem na emeryturę i urlopami wychowawczymi, a w niektórych gminach zmniejszaniem etatów. Większość bibliotekarzy w filiach wiejskich pracuje w niepełnym wymiarze etatu na ½, ¼.
- podstawa wynagradzania – podstawą wynagradzania są własne regulaminy

plac i ministerialna siatka plac. Oceniając sytuację placową na podstawie informacji uzyskanych od bibliotek samorządowych, należy stwierdzić, że sytuacja ta jest bardzo zróżnicowana. Średnia płaca w terenie brutto wynosi 2 015,00 zł

Średnia płaca brutto w WiMBP kształtowała się na poziomie środka przyjętej tabeli wynagrodzeń. Dodatki funkcyjne otrzymywali dyrektorzy i kierownicy bibliotek miejsko-gminnych i gminnych, kierownicy działów, kierownicy filii, instruktorzy i główny księgowy. Dodatkowo niektóre biblioteki w terenie otrzymywały premie.

W wiejskich bibliotekach publicznych pracują w większości osoby legitymujące się średnim zawodowym i średnim wykształceniem bibliotekarskim – niewiele z tych osób przejawia chęć kształcenia sformali-

zowanego. Kapitał biblioteki tworzą ludzie trwale związani z biblioteką i jej misją, charakteryzujący się umiejętnością współpracy, kreatywnością i kwalifikacjami. Dlatego istnieje pilna potrzeba inwestowania w wiedzę, tj. podnoszenia swoich kwalifikacji, bez których niemożliwy będzie dalszy rozwój bibliotek (szczególnie małych). Pogłębiać się też będzie przepaść między tymi, które mają ugruntowaną pozycję (dzięki dobrej merytorycznej kadry) a tymi, które nie chcą wyjść poza rolę wypożyczalni lektur. W opinii pracowników zawód bibliotekarza ciągle nie ma wysokiego prestiżu w środowisku i jest uważany za mało płatny. Zła kondycja finansowa bibliotek negatywnie wpływa na wysokość płac. W niektórych gminach od lat nie ma funduszy na awanse, podwyżki i waloryzacje.

VIII. Modernizacja bibliotek (nowe lokale, remonty, adaptacje, przystosowanie lokali dla osób niepełnosprawnych)

W 2008 r. rozpoczęto kompleksową modernizację Filii nr 4 przy ul. Słonecznej, polegającą na wymianie instalacji grzewczej, elektrycznej, okien, zmianie organizacji przestrzeni wewnątrz biblioteki, malowaniu i instalacji nowych regałów. Uruchomienie biblioteki po remoncie zaplanowano w połowie lutego 2009 r.

W pięciu powiatach północnej części województwa lubuskiego w efekcie przeprowadzonych remontów i wymiany wyposażenia nastąpiła względna poprawa stanu technicznego lokali bibliotecznych. Zmiany te jednak nie dotyczyły w równym stopniu wszystkich filii. Niektóre z nich nie doczekały się gruntownych remontów od wielu lat (np. w MBP w Kostrzynie całościowego remontu nie przeprowadzano od 1985 r.). Warto także zwrócić uwagę na niedostosowanie wielu placówek bibliotecznych do potrzeb niepełnosprawnych. Oznacza to, że spora część niepełnosprawnych może się kontaktować z biblioteką wyłącznie za pośrednictwem własnej rodziny. Pogłębia to tylko ich deprawację, gdyż uniemożliwia im względnie samodzielne zaspokajanie swoich kulturowych potrzeb.

Bibliotekarze gorzowscy postulują, aby zmniejszono dysproporcje pomiędzy rozpiętością płac w grupach zaszerogowania bibliotekarzy (rozporządzenie MK w sprawie wynagradzania pracowników w instytucjach kultury) oraz wprowadzenie zatrudniania (jako obligatoryjne) tych pracowników, którzy posiadają kwalifikacje zawodowe. Powyższe postulaty powinny być ściśle respektowane właśnie z naciskiem na: obligatoryjność kwalifikacji zawodowych, awansu zawodowego i siatki płac bibliotekarzy.

W informacji dotyczącej sytuacji zawodowej bibliotekarzy zasygnalizowano jedynie tylko pewne sfery problemów. Bibliotekarze upatrują zmian na lepsze w przygotowywanych przez Zespół SBP założeniach i projekcie nowej ustawy o bibliotekach (o czym wspomina prasa bibliotekarska).

A oto bardziej dokładny wykaz przeprowadzonych w 2008 r. remontów i zmian w wyposażeniu w grupie bibliotek miejsko-gminnych:

BPMiG Cybinka – wymieniono drzwi wejściowe oraz wewnętrzne w bibliotece; zakupiono nową funkcjonalną ladę z zapleczem regałów na księgozbiór podręczny; zamontowano regały na kasety magnetofonowe i kartotekę regionalną, zabudowując racjonalnie ścianę wnękową.

BPMiG Dobiegniew – odmalowano pomieszczenia biblioteki, wykonano ściankę działową, uzyskano tym samym pomieszczenie na magazyn podręczny.

BPMiG Drezdenko – przeprowadzono remont filii bibliotecznej w Gościmiu i utworzono w niej pracownię komputerową z zapleczem socjalnym, zakupiono meble; w filii w Trzebiczu wymieniono okna.

BPMiG Rzepin – w 2008 r. biblioteka została przeniesiona i mieści się w nowo powstałym budynku Domu Kultury, który stanowi kulturalne centrum w gminie Rzepin. Biblioteka zajmuje trzy połączone pomieszczenia, w których księgozbiór ustawiony jest na nowych regałach. Prze-

niesienie biblioteki bardzo dobrze wpłynęło na jej całą działalność. Głównie dzięki temu, iż biblioteka ściśle współpracuje z pracownią plastyczną przy różnego rodzaju konkursach plastycznych. Co najważniejsze, przy budynku znajduje się podjazd dla wózków inwalidzkich, a wewnątrz winda, dzięki czemu osoby niepełnosprawne mogą dostać się do biblioteki. Podległa filia biblioteki w Kowalowie również została przeniesiona w połowie roku do budynku szkoły podstawowej w Kowalowie. W jednym dużym pomieszczeniu znajduje się filia biblioteki gminnej i biblioteka szkolna. Jednak księgozbiory nie są połączone. Ta zmiana lokalizacji również pozytywnie wpłynęła na działalność filii. Dzieci nie muszą przechodzić przez ruchliwą ulicę, chcąc dostać się do biblioteki. Dzięki takiemu sąsiedztwu szkoły i biblioteki w drugim półroczu przeprowadzono dużo lekcji bibliotecznych. Przy bibliotece znajduje się pracownia multimedialna i czytelnicy mają możliwość korzystania z internetu, skanera, drukarek.

BPMiG Skwierzyna – wymieniono okna w filiach: Murzynowo, Świniary.

BPMiG Słubice – biblioteka słubicka w roku 2008 nie podejmowała większych przedsięwzięć związanych z modernizacją placówki. W okresie wakacyjnym przeprowadzone zostały prace malarskie, mające na celu odświeżenie i poprawienie estetyki pomieszczeń: oddziału dziecięcego, szatni dziecięcej oraz holu głównego biblioteki. W grudniu, w związku z rozpoczętą informatyzacją, poprowadzona została w budynku nowa sieć komputerowa i przygotowano nowe punkty odbiorcze dla stacji roboczych i stanowisk dla czytelników internetowych.

BPMiG Strzelce Kraj. – został przeprowadzony generalny remont filii bibliotecznej w Brzozie (wymieniono okna, drzwi, przeprowadzono renowację wewnętrznych pomieszczeń, zdemontowano piec kaflowy, założono centralne ogrzewanie i zamontowano płytki na podłodze) oraz filii w Ogardach (wymieniono dach, okna, zdemontowano piec kaflowy, a zamontowano żeliwny,

pomalowano pomieszczenia). Rozpoczęto remont filii w Tucznie. (Planowano remont sufitu, jednak konsultacja budowlana wykazała, że należy naprawić konstrukcję dachu – stąd prace remontowe zakończą się w 1. kw. 2009 r.).

BPMiG Sulęcín – zakupiono nowe meble do gabinetu kierownika.

BPMiG Torzym – został przeprowadzony generalny remont filii bibliotecznej w Boczowie: wymieniono okna, przeprowadzono renowację wewnętrznych pomieszczeń, pomalowano sufity, zmieniono instalację elektryczną i centralne ogrzewanie.

BPMiG Trzciel – filia w Lutolu Suchym została przeniesiona do nowego wyremontowanego lokalu po byłej SP. Lokal zyskał nowy wymiar, dzięki instalacji elektrycznej, założeniu łącz internetowych, wymalowaniu pomieszczeń i zakupieniu nowych mebli.

W grupie bibliotek gminnych:

GBP Bogdaniec – biblioteka usytuowana jest w osobnym budynku, w lutym 2008 ukończono generalny remont biblioteki, m.in. zostały wymienione okna, ogrzewanie centralne, instalacja elektryczna, podłogi, drzwi; wykonano podjazd dla niepełnosprawnych, wyposażono bibliotekę w estetyczny sprzęt i bardzo funkcjonalne kompaktowe regały, które w miarę zwiększania się księgozbioru będą uzupełniane.

GBP Krzeszyce – przeprowadzono remont biblioteki, wymieniono instalację elektryczną, wymalowano pomieszczenia, zakupiono nowe meble do wypożyczalni i czytelnicy, utworzono pomieszczenie biurowe do opracowywania zbiorów oraz pomieszczenie socjalne. Malowanie drzwi, regałów, kaloryferów wykonały pracownice biblioteki. W połowie roku oddano oficjalnie do użytku, po generalnym remoncie (remont rozpoczęto w 2007 r.) filię w Muszkowie.

GBP Lubiszyn – w 2008 przeniesiono bibliotekę do nowo wyremontowanych pomieszczeń (metraż biblioteki zmniejszył się, ale polepszyły się warunki i lokaliza-

cja). Z obrzeży wsi biblioteka została przeniesiona do centrum wsi. Niestety lokum nie jest dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Dodatkowo do biblioteki zakupiono 7 regałów, dostawkę do biurka z łącznikiem, kserokopiarkę i niszczarkę.

GBP Pszczew – pomalowano pomieszczenia filii w Silnej.

GBP Stare Kurowo – wygospodarowano pomieszczenie na zaplecze gospodarczo-magazynowe (12 m²).

GBP Zwierzyn – przeprowadzono remont klatki schodowej, wymieniono drzwi wejściowe, zakupiono 10 krzeseł konferencyjnych i inne: jak tablice korkowe, kontener. W filii w Górkach Noteckich wymieniono okno.

IX. Udział bibliotek publicznych w projektach, grantach (także dofinansowanych z EU)

Podobnie jak w latach poprzednich, najbardziej popularną wśród bibliotek formą dofinansowania były dotacje Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, udzielane w ramach programu operacyjnego *Promocja Czytelnictwa*, na zakup nowości wydawniczych. W programie tym uczestniczyły nie tylko biblioteki miejskie, które mają większe doświadczenie w pozyskiwaniu dodatkowych środków, ale także mniej sprawne w tym względzie biblioteki gminne. Pozyskane fundusze pozwoliły placówkom na wzbogacenie swoich zasobów bibliotecznych o znaczną liczbę nowości książkowych.

Dodatkowo biblioteka w Krzeszycach zrealizowała II etap projektu – *Biblioteka otwarta dla Ciebie* – dzięki dotacji Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego udzielonej w ramach programu operacyjnego *Rozwój Infrastruktury Kultury i Szkolnictwa Artystycznego*. Sfinansowano zakup wyposażenia dla Filii w Muszkowie.

W ramach programu *Ikonka cd.* wyposażono w 2008 r. 6 bibliotek w sprzęt komputerowy wraz z oprogramowaniem. Niektóre biblioteki, jak np. BPMiG Drezdenko i GBP Bogdaniec, uczestniczą w realizacji projektu *Centra kształcenia na odległość na wsiach*, który jest dofinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach *Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich*, Priorytet 2. *Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy*. Centra te zlokalizowano wyłącznie na terenach wiejskich. Mają tym samym przyczynić się do zmniejszenia dys-

proporcji pomiędzy wsią a miastem. Centra zostały zaopatrzone w sprzęt komputerowy, biurowy i kontent merytoryczny (np. biblioteka w Drezdenku otrzymała na wyposażenie takiego centrum – powstało w Filii w Trzebiczu – 9 zestawów komputerowych, 10 zestawów mebli biurowych, sprzęt specjalistyczny pozwalający na korzystanie z komputera przez osobę niepełnosprawną, fax/telefon, drukarkę). Centra prowadziły w 2008 r. bezpłatne szkolenia e-learningowe m.in. z zakresu: informatyki, zarządzania zasobami ludzkimi, szkoleń zawodowych oraz przedmiotowych. Dodatkowo zrealizowano w GBP Zwierzyn projekt *Wioska internetowa kształcenie na odległość na terenach wiejskich*, pozyskując dla GBP czytelnię internetową wyposażoną w 11 stacji komputerowych z osprzętem na kwotę 100 000 zł.

Niektóre biblioteki współdziałały również z innymi podmiotami w realizacji określonych projektów dofinansowywanych z UE. Na przykład GBP Krzeszyce współdziałała w realizacji projektu: *Międzynarodowe spotkania ludzi aktywnych – Krzeszyce 2008*. Ta sama placówka przygotowała wystawę plenerową *Gmina Krzeszyce w obiektywie*, w ramach projektu *Międzynarodowa Wystawa Rolnicza – Krzeszycka Jesień 2008* (dofinansowanie z UE).

BPMiG Cybinka zrealizowała z powodzeniem trzy projekty: *Muzyka łagodzi obyczaje*, *Między dawnymi a nowymi czasy*. Trzeci projekt złożono na utworzenie pracowni graficznej z programu: *Równać szanse*. Na projekty otrzymano kwotę 15 000 zł.

Dwie biblioteki: BPMiG Słubice oraz BPMiG Witnica pozyskały środki na działania animatorskie. Słubice na *Wakacje z biblioteką* – zajęcia dofinansowane były przez PKO Bank Polski S.A. Oddział Słubice. Dzięki dotacji w wysokości 1 000 zł udało się przygotować niezwykle ciekawe i kształtujące zajęcia dla dzieci i młodzieży. Witnica z kolei dostała 1 500 zł na konkurs *Rok strasznych jaszczurów*.

Oceniając funkcjonowanie bibliotek z perspektywy udziału w projektach i wnioskach, można stwierdzić, że ta forma aktywności jest bardziej dynamiczna niż w 2007 r., ale wciąż niewielka w przypadku bibliotek gminnych. Procedura, opracowanie projektów, wkład własny, następnie rozliczenia z donatorem są nadal problemami nie do przeskoczenia przez biblioteki gminne i miejsko-gminne. Biblioteki na poziomie gminy nie są dostatecznie przygotowane do walki o środki z funduszy UE, gdyż nie przeprowadza się akcji informacyjnych

i edukacyjnych na ten temat. Jest niewiele prostych programów pomocowych skierowanych do małych bibliotek. Przeszkodą jest również brak samodzielności części bibliotek publicznych. Starania o granty, poszukiwanie programów oraz opracowanie i rozliczenie wniosków jest ważną i do tego trudną pracą, absorbującą intelektualnie i zajmującą wiele czasu grupie ludzi, którzy są zaangażowani w ich realizację. Niekiedy czas jest czynnikiem krytycznym w przypadku dotacji – pieniądze są przekazywane pod koniec roku, wówczas piętrażą się zadania. Sprostanie terminom realizacji wymaga niezwyklej sprawności.

Szansę na odpowiednie partnerstwo w projektach i na pozyskiwanie dużych kwot mają większe ośrodki. W WiMBP w 2008 r. pozyskano środki pozabudżetowe, realizując 12 zadań z dziedziny kultury. W przypadku 5 zadań źródłem finansowania był Urząd Miasta. Pozostałe źródła to programy MKiDN.

X. Digitalizacja zbiorów bibliotecznych (stopień digitalizacji, zakres, środki finansowe niezbędne do digitalizacji)

Trudno wymagać, by w bibliotekach miejskich i gminnych charakteryzujących się znacznie niższym stopniem implementacji nowoczesnych technologii niż np. wojewódzka biblioteka – rozpoczął się jakikolwiek proces cyfryzacji. W naszym przypadku żadna z bibliotek samorządowych nie konwertuje swoich zbiorów do postaci cyfrowej. Nie napawa również optymizmem digitalizacja w WiMBP. W 2007 r. zapewniano użytkownikom dostęp do zdigitalizowanych roczników: „Ziemi Gorzowskiej” 1945, „Ziemi Lubuskiej” 1945-1946, „Gazety Zielonogórskiej” 1952-1957, „Gazety Gorzowskiej” 1957-1970 (kwartały I–III). Do realizacji procesu konwersji wymienionych 74 vol. czasopism (z kolekcji 7 205 oprawnych) powołano firmę zewnętrzną. Pieniądze na digitalizację czasopism uzyskano z projektu: *Modernizacja infrastruktury i systemu informacyjnego Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gorzowie Wlkp.*

Udostępnianie zawartości roczników w przystępny i nowoczesny sposób na płytach CD znacząco wpływa na wzrost ich wykorzystania, a jednocześnie chroni archiwalne numery przed dalszym zniszczeniem.

Digitalizacja zbiorów specjalnych objęła niewiele, bo ok. 700 obiektów (m.in. kartografię historyczną, grafikę współczesną i historyczną). Przez zewnętrzną firmę zostało zdigitalizowanych 50 obiektów. Pozostałe – skanowane we własnym zakresie, na skanerze płaskim. Dane są archiwizowane na płytach CD i DVD. Malejące ceny skanerów spowodowały, że niektóre działy (np. Dział Regionalny) digitalizują swoje zasoby na potrzeby użytkowników.

Dodać należy, że cechami charakterystycznymi podejmowanych prób digitalizacyjnych w WiMBP – jak i w całej Polsce – jest nieregularność i zależność od wielu czynników: wyposażenia, obsady personelu biblioteki, możliwości finansowych. W naszej ocenie przyspieszenie prac digi-

talizacyjnych będzie możliwe wówczas, gdy zostanie wypracowana jednolita strategia digitalizacji dziedzictwa kulturowego, a biblioteki zostaną doinwestowane w postaci możliwości stworzenia Pracowni Digitalizacji. WiMBP w 2008 r. złożyła wniosek o dotację do MKiDN na: *Organi-*

zację i wyposażenie Pracowni Digitalizacji w WiMBP. Wniosek nie został pozytywnie rozpatrzony. Trudno oszacować środki finansowe niezbędne do digitalizacji. We wniosku złożonym na organizację Pracowni Digitalizacji całkowity kosztorys programu wyniósł 184 283,00 zł.

Podsumowanie

Część bibliotek odnalazła swoje miejsce i ma ugruntowaną pozycję wśród mieszkańców i władz samorządowych. Efektywniej potrafią one również udowodnić własną przydatność. Są to: BPMiG Słubice, BPMiG Drezdenko, BPMiG Rzepin, BPMiG Trzciel, BPMiG Witnica, GBP Krzeszyce, GBP Kłodawa, BPMiG Torzym, GBP Zwierzyn, GBP Bogdaniec, BPMiG Międzyrzecz, GBP Pszczew. Część funkcjonujących bibliotek publicznych jako instytucji działających w systemie non-profit, w ramach innych instytucji, które prowadzą działalność gospodarczą, wprowadza dużo utrudnień. Priorytety domów kultury, OSiR-ów są inne niż bibliotek, co zawsze odbija się negatywnie na poziomie pracy bibliotek, jak również utrudnia wprowadzanie prac związanych z komputeryzacją procesów bibliotecznych, remontów czy zakupu nowości.

Trudności finansowe samorządów lokalnych, brak *de facto* sieci bibliotek powiatowych, spychanie przez władze spraw dotyczących upowszechniania kultury na zbyt odległe miejsce w hierarchii ważności (szczególnie obecnie, w dobie kryzysu) wpływa na nieprawidłowe funkcjonowanie bibliotek, w obszarach upowszechniania książki i czytelnictwa, budowy społeczeństwa obywatelskiego (informacyjnego), upowszechniania kultury. Poprawę sytuacji mogą jedynie przynieść zmiany legislacyjne, na które z niecierpliwością czekają bibliotekarze. Niezbędny jest interwencjonizm zmieniający prawo, na takie, aby było skuteczne.

Ewa Troczyńska-Porada
kierownik Działu Instrukcyjno-Metodycznego
WiMBP w Gorzowie Wlkp.

**Ważniejsze dane statystyczne
dotyczące działalności bibliotek publicznych
województwa lubuskiego (część północna) w 2008 roku**

Tabela 1

KSIĘGOZBIORY

I. Biblioteki miejsko-gminne

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Księgozbiór w woluminach			Liczba woluminów na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
1.	MBP Kostrzyn	29 185	29 523	+338	165	167	+2
2.	BPMiG Cybinka	36 546	35 655	-891	516	155	-361
3.	Dobiegniew	31 975	33 225	+1 250	442	459	+17
4.	Drezdenko	65 118	64 404	-714	376	363	-13
5.	Lubniewice	21 977	21 987	+10	697	698	+1
6.	Międzyrzecz +opr.	114 419	115 273	+854	461	465	+4
7.	Ośno Lub.	20 349	18 848	-1 501	313	291	-22
8.	Rzepin	33 027	30 561	-2 466	331	307	-24
9.	Skwierzyna	46 548	46 224	-324	359	356	-3
10.	Słubice	65 618	65 813	+195	330	366	+36
11.	Strzelce Kraj. +opr	51 404	51 707	+303	291	294	+3
12.	Sulęcín	63 842	64 014	+172	386	387	+1
13.	Torzyn	28 431	29 158	+727	406	418	+12
14.	Trzciel	34 074	35 304	+1 230	521	542	+21
15.	Witnica	34 594	31 753	-2 841	265	243	-22
Razem biblioteki miejsko-gminne		677 107	673 449	-3 658	361	363	+2

II. Biblioteki gminne

1.	GBP Bledzew	29 451	30 136	+685	617	640	+23
2.	GBP Bogdaniec	2 886	5 096	+2 210	43	77	+34
3.	Deszczno	26 300	26 489	+189	343	339	-4
4.	Górzycya	20 022	20 645	+623	466	475	+9

Tabela 1 (cd.)

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Księgozbiór w woluminach			Liczba woluminów na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
5.	Kłodawa	24 813	25 924	+1 111	466	386	+20
6.	Krzeszyce	31 819	32 398	+579	400	701	+301
7.	Lubiszyn	41 885	42 808	+923	691	626	-65
8.	Przytoczna	31 490	31 629	+139	541	543	+2
9.	Pszczew	21 209	21 769	+560	499	513	+14
10.	Santok	21 355	21 791	+436	281	285	+4
11.	Słońsk	16 980	17 179	+199	348	353	+5
12.	Stare Kurowo	14 389	14 736	+347	337	346	+9
13.	Zwierzyn	11 440	11 987	+ 547	260	271	+11
Razem biblioteki gminne		294 039	302 587	+8 578	407	415	+8
Teren ogółem		971 146	976 036	+4 920	374	377	+3
WiMBP Gorzów Wlkp.		422 807	423 200	+393	337	337	-
Ogółem		1 393 953	1 399 236	+5 283	362	364	+2

Tabela 2

ZAKUPY NOWOŚCI WYDAWNICZYCH

I. Biblioteki miejsko-gminne

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Zakupy książek w woluminach			Zakup na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
1.	MBP Kostrzyn	952	1 060	+108	5,4	6	+0,6
2.	BPMiG Cybinka	1 124	965	-159	15,9	14	-1,9
3.	Dobiegiew	655	613	-42	9,1	8	-1,1
4.	Drezdenko	2 106	1 367	-739	12,2	8	-4,2
5.	Lubniewice	487	457	-30	15,5	14	-1,5
6.	Międzyrzecz	2 783	1 686	-1097	11,2	7	-4,2
7.	Ośno Lub.	614	594	-20	9,4	9	-0,4
8.	Rzepin	1 459	1 405	-454	14,6	14	-0,6
9.	Skwierzyna	1 364	1 153	-211	10,5	9	-1,5

Tabela 2 (cd.)

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Zakupy książek w woluminach			Zakup na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
10.	Słubice	2 182	1 819	-363	11	10	-1
11.	Strzelce Kraj.	1 040	915	-125	5,9	5	-0,9
12.	Sulęcín	983	943	-40	5,9	6	+0,1
13.	Torzým	1 216	1 372	+156	17,4	20	+2,6
14.	Trzciel	1 766	1 457	-309	27	22	-5
15.	Witnica	2 259	1 679	-580	17,3	13	-4,3
Razem biblioteki miejsko-gminne		20 990	17 485	-3 505	11,2	10,6	-0,6

II. Biblioteki gminne

1.	GBP Bledzew	636	678	+42	13,3	14	+0,7
2.	GBP Bogdaniec	355	1 142	+787	5,3	17	+11,7
3.	Deszczno	649	468	-181	8,5	6	-2,5
4.	Górzycy	721	620	-101	16,8	14	-2,8
5.	Kłodawy	553	1 234	+681	8,9	18	+9,1
6.	Krzyszycy	638	717	+79	13,9	16	+2,1
7.	Lubiszyn	1 218	1 473	+255	17,8	22	+4,2
8.	Przytoczna	585	480	-105	10,1	8	-2,1
9.	Pszczew	819	640	-179	19,3	15	-4,3
10.	Santok	205	397	+192	2,7	5	+2,3
11.	Słońsk	509	493	-16	10,4	10	-0,4
12.	Stare Kurowo	350	342	-8	8,2	8	-0,2
13.	Zwierzyn	723	850	+127	16,4	19	+2,6
Razem biblioteki gminne		7 961	9 534	+1 573	11	8	-3
Teren ogółem		28 951	27 019	-1 932	11,1	10	-1,1
WiMBP Gorzów Wlkp.		10 948	12 560	+1 612	8,7	10	+1,3
Ogółem		39 899	39 579	- 320	10,4	10,3	-0,1

CZYTELNICY

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Ogółem			Na 100 mieszkańców		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
1.	MBP Kostrzyn	2 410	2 189	-221	14	12	-2
2.	BPMiG Cybinka	1 144	1 118	-26	16	16	-
3.	BPMiG Dobiegniew	1 207	1 237	+30	17	17	-
4.	BPMiG Drezdenko	2 980	2 621	-359	17	15	-2
5.	BPMiG Lubniewice	590	609	+19	19	19	-
6.	BPMiG Międzyrzecz	6 932	5 976	-956	28	24	-4
7.	BPMiG Ośno Lub.	913	917	+4	14	14	-
8.	BPMiG Rzepin	1 086	1 188	+102	11	12	+1
9.	BPMiG Skwierzyna	1 952	1 689	-263	15	13	-
10.	BPMiG Słubice	4 556	4 437	-119	23	25	-2
11.	BPMiG Strzelce Kraj.	1 688	1 665	-23	10	9	-1
12.	BPMiG Sulęcín	2 418	2 216	-202	15	13	-2
13.	BPMiG Torzym	618	589	-29	9	8	-1
14.	BPMiG Trzciel	1 587	1 622	+35	24	25	+1
15.	BPMiG Witnica	1 416	1 301	-115	11	4	-7
16.	GBP Bledzew	940	944	+4	20	20	-
17.	GBP Bogdaniec	-	118	+118	-	2	+2
18.	GBP Deszczno	276	262	-14	4	3	-1
19.	GBP Górzycza	620	643	+23	14	15	+1
20.	GBP Kłodawa	661	742	+81	11	11	-
21.	GBP Krzeszyce	1 023	1 056	+33	22	23	+1
22.	GBP Lubiszyn	630	651	+21	9	10	+1
23.	GBP Przytoczna	876	844	-32	15	15	-
24.	GBP Pszczew	521	597	+76	12	14	+2
25.	GBP Santok	413	417	+4	5	5	-
26.	GBP Słońsk	453	378	+25	9	8	-1
27.	GBP Stare Kurowo	539	517	-22	13	12	-1
28.	GBP Zwierzyń	313	371	+58	7	8	+1
29.	WIMBP Gorzów	30 586	31 883	+1 297	24	25	+1
	OGÓŁEM	69 348	68 797	-551	18	18	-

Tabela 4

WYPOŻYCZENIA NA ZEWNĄTRZ (z czasopismami)

I. Biblioteki miejsko-gminne

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Ogółem			Na 100 mieszkańców (tylko na zewnątrz)		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
1.	MBP Kostrzyn	45 083	45 211	+128	255	256	+1
2.	BPMiG Cybinka	18 540	20 087	+1 547	281	284	+3
3.	Dobiegniew	60 433	54 531	-5 902	835	754	-81
4.	Drezdenko	65 411	60 470	-4 941	421	341	-80
5.	Lubniewice	6 433	5 960	-473	215	189	-26
6.	Międzyrzecz	179 726	157 020	-22 706	778	633	-145
7.	Ośno Lub.	16 183	17 895	+1 712	249	276	+27
8.	Rzepin	21 588	21 888	+300	220	220	-
9.	Skwierzyna	50 233	42 930	-7 303	403	331	+28
10.	Słubice	87 838	85 665	-2 173	441	476	+35
11.	Strzelce Kraj.	24 745	25 127	+382	144	143	-1
12.	Sulęcín	38 113	38 787	+674	243	235	-8
13.	Torzyn	11 911	11 747	-164	190	169	-21
14.	Trzciel	31 152	31 727	+575	507	487	-20
15.	Witnica	20 200	22 709	+2 509	154	174	+20
Razem biblioteki miejsko-gminne		677 589	641 754	- 35 835	378	345	- 33

II. Biblioteki gminne

1.	GBP Bledzew	16 164	16 500	+336	348	350	+2
2.	GBP Bogdaniec	-	867	+867	-	13	+13
3.	Deszczno	9 429	9 432	+3	127	121	-6
4.	Górzycy	8 269	8 487	+218	193	195	+2
5.	Kłodawa	8 606	9 608	+1 002	145	143	-2
6.	Krzeszyce	16 130	15 343	-787	360	332	-28
7.	Lubiszyn	10 721	10 558	-163	157	154	-3
8.	Przytoczna	16 265	15 523	-742	280	267	-13
9.	Pszczew	13 349	11 622	-1 727	314	274	-40

Tabela 4 (cd.)

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Ogółem			Na 100 mieszkańców (tylko na zewnątrz)		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
10.	Santok	6 868	7 347	+479	93	96	+3
11.	Słońsk	19 016	14 400	-4616	390	296	-94
12.	Stare Kurowo	9 395	8 179	-1216	220	192	-28
13.	Zwierzyni	3 700	7 487	+3 787	92	169	+77
Razem biblioteki gminne		137 912	135 353	-2 559	194	186	-8
Teren ogółem		815 501	777 107	-38 394	327	300	-27
WiMBP Gorzów Wlkp.		445 172	463 849	+18 677	367	370	+3
OGÓŁEM		1 260 673	1 240 956	-19 717	340	323	-17

Tabela 5

WYPOŻYCZENIA Z CZASOPISMAMI

I. Biblioteki miejsko-gminne

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Wypożyczenia na 1 czytelnika (tylko na zewnątrz)			Wypożyczenia na miejscu		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
1.	MBP Kostrzyn	18,7	20,7	+2	1 830	1 002	-828
2.	BPMiG Cybinka	16,2	18	+1,8	19 150	12 530	-6 620
3.	Dobiegniew	50,1	44,1	-6	3 068	2 773	-295
4.	Drezdenko	22	23,1	+1,1	28 590	27 690	-900
5.	Lubniewice	10,9	9,8	-1,1	1 673	1 408	-265
6.	Międzyrzecz	25,9	26,3	+0,4	61 183	29 333	-31 850
7.	Ośno Lub.	17,7	19,5	+1,8	5 808	2 523	-3 285
8.	Rzepin	19,9	18,4	-1,5	1 118	1 102	-16
9.	Skwierzyna	25,7	25,4	-0,3	2 159	2 420	+261
10.	Słubice	19,3	19,3	-	26 811	25 712	-1 099
11.	Strzelce Kraj.	14,7	15,1	+0,4	9 708	13 757	+4 049
12.	Sulęcın	15,8	17,5	+1,7	6 719	7 700	+981
13.	Torzyn	19,3	19,9	+0,6	2 694	2 703	+9

Tabela 5 (cd.)

Lp.	Jednostka podziału administracyjnego	Wypożyczenia na 1 czytelnika (tylko na zewnątrz)			Wypożyczenia na miejscu		
		2007 r.	2008 r.	Różnica ±	2007 r.	2008 r.	Różnica ±
14.	Trzciel	19,6	19,6	-	4 086	4 039	-47
15.	Witnica	14,3	17,5	+3,2	3 992	4 572	+580
Razem biblioteki miejsko-gminne		21,5	21,8	+0,3	178 589	139 264	-39 325

II. Biblioteki gminne

1.	GBP Bledzew	17,2	17,5	+0,3	4 550	5 178	+628
2.	GBP Bogdaniec	-	7,3	+7,3	-	-	-
3.	Deszczno	34,2	36	+1,8	127	89	-38
4.	Górzycza	13,3	13,2	-0,1	1 209	219	-990
5.	Kłodawa	13	12,9	-0,1	1 469	1 260	-209
6.	Krzyszczycze	15,8	14,5	-1,3	3 601	4 814	+1 213
7.	Lubiszyn	17	16,2	-0,8	787	1 081	+294
8.	Przytoczna	18,6	18,4	-0,2	4 634	5 627	+993
9.	Pszczew	25,6	19,5	-6,1	1 045	761	-284
10.	Santok	16,6	17,6	+1	353	341	-12
11.	Słońsk	42	38	-4	1 601	803	-798
12.	Stare Kurowo	17,4	15,8	-1,6	481	308	-173
13.	Zwierzyni	11,8	20,2	+8,4	2 326	4 256	+1 930
Razem biblioteki gminne		19	18	-1	22 183	24 737	+2 554
Teren ogółem		21	21,1	+0,1	200 772	164 001	-36 771
WiMBP Gorzów Wlkp.		14,6	14,5	-0,1	139 558	116 216	-23 342
OGÓŁEM		18,2	18	-0,2	340 330	280 217	-60 113

Tabele: Aleksandra Bytniewska

Działalność Punktu Informacji Normalizacyjnej w Bibliotece Uniwersytetu Zielonogórskiego

Biblioteka Uniwersytecka jako biblioteka uczelni interdyscyplinarnej, kształcącej zarówno magistrów, jak i inżynierów zobowiązana jest zabezpieczyć społeczności akademickiej warsztat informacyjny zgodny z kierunkami kształcenia i potrzebami badań naukowych.

Zbiory biblioteki mają różnorodny charakter i w zależności od kategorii – różnicowanego odbiorcę. Istotną grupę zbiorów stanowią dokumenty normalizacyjne, a wśród nich podstawowy dokument – **norma**, która zgodnie z Ustawą o normalizacji z 2002 roku zawiera wytyczne ustalone do powszechnego i wielokrotnego stosowania, odnoszące się do różnych rodzajów działalności. Celem normy jest ułatwienie realizacji zadań wynikających z potrzeb społecznych i gospodarczych, zmierzające do uzyskania optymalnego stopnia uporządkowania w określonym zakresie. Normy muszą być oparte na podstawach naukowych oraz danych sprawdzonych pod względem technicznym, ekonomicznym i użytkowym. Powinny uwzględniać obecny stan wiedzy i poziom techniki. Normy służą nam wszystkim, określają kryteria zasobów, ułatwiają projektowanie i produkcję, promują jakość w gospodarce, ekonomiczne zużycie energii i materii, ułatwiają transport i komunikację, chronią środowisko oraz zwiększają wydajność. Normy są przydatne w produkcji, usługach, ocenie zgodności wyrobów i zarządzaniu jakością.

Normalizacja towarzyszyła ludzkości od zawsze, choć początkowo była działaniem niezamierzonym i nieświadomym. Stopniowo stała się ona jednym z czynników integrujących światową gospodarkę. Znajomość zagadnień z zakresu normalizacji, harmonizacji technicznej, certyfikacji i atestacji jest niezbędna dla efektywnego funkcjonowania producentów i usług na wspólnym rynku państw Unii Europejskiej. Od kiedy Polska stała się jednym z krajów

członkowskich, coraz więcej firm zabiega o wejście ze swoimi towarami lub usługami na europejski rynek. Największą szansę na swobodny przepływ towarów i usług mają firmy legitymujące się posiadaniem certyfikatu systemu zarządzania jakością EN ISO 9001. Dobrze opracowany system zarządzania jakością jest gwarantem zaprojektowania i wyprodukowania dobrej jakości produktu. Zwiększa tym samym konkurencyjność i atrakcyjność producenta, umożliwia zdobycie nowych rynków zbytu, jest ważnym narzędziem marketingowym. Dziś normalizacja to nie tylko zaspokojenie potrzeb klienta, ale także środowiska, jego ochrona, bezpieczeństwo użytkownika i niezawodności produktu.

Normy gromadzone w bibliotece uczelnianej od 1965 r. stanowią pokaźną kolekcję i niezbędne źródło wiedzy fachowej. Od kwietnia 2004 r. w Bibliotece UZ funkcjonuje **Punkt Informacji Normalizacyjnej (PIN)**, jako jeden z piętnastu działających w kraju ośrodków autoryzowanych przez Polski Komitet Normalizacyjny. Na mocy porozumienia z PKN, który jest krajową jednostką normalizacyjną, zielonogórski PIN stał się regionalnym, ogólnodostępnym ośrodkiem o charakterze usługowym. W Punkcie Informacji Normalizacyjnej można korzystać z kompletnego zbioru Polskich Norm aktualnie obowiązujących i systematycznie aktualizowanych, z norm archiwalnych, katalogów norm, a także czasopism z zakresu normalizacji. Punkt obsługuje nie tylko pracowników i studentów Uniwersytetu Zielonogórskiego, ale cały region lubuski.

Polskie Normy korzystają z ochrony podobnie jak utwory literackie, dlatego nie mogą być powielane ani rozpowszechniane za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych bez zgody PKN, któremu przysługują autorskie prawa majątkowe. Pracownicy

PIN-u nie tylko udostępniają normy na miejscu w czytelni, ale także prowadzą sprzedaż Polskich Norm i innych krajowych produktów normalizacyjnych. W czytelni można uzyskać informację specjalistyczną, dotyczącą aktualizacji norm, powiązania Polskich Norm z normami międzynarodowymi i europejskimi oraz zamówić zestawienie tematyczne norm z określonej dziedziny.

W ramach promocji zagadnień krajowej normalizacji zielonogórski PIN był inicjatorem seminarium pt. *Korzyści dla przedsiębiorstwa z aktywnego udziału w normalizacji oraz ze stosowania norm*. Stanowiło ono odpowiedź na spore zainteresowanie problematyką informacji normalizacyjnej zarówno ze strony lokalnych przedsiębiorców, jak i środowiska akademickiego.

Pięć lat działalności Punktu Informacji Normalizacyjnej w Bibliotece Uniwersyteckiej przy ul. Podgórnej, uczyniło z niego kluczowy ośrodek prowadzący pełną obsługę użytkowników w zakresie informacji normalizacyjnej i sprzedaży produktów normalizacyjnych dla regionalnej przedsiębiorczości.

http://www.bu.uz.zgora.pl/bu/pl/o_pin

Aleksandra Motala

z-ca dyrektora

Biblioteki Uniwersytetu Zielonogórskiego

Sylwia Domańska

ml. bibliotekarz

Punkt Informacji Normalizacyjnej

VI spotkanie metodyczno-integracyjne nauczycieli bibliotekarzy

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka w Zielonej Górze 16.04.2009 r. po raz szósty gościła lubuskich nauczycieli bibliotekarzy na corocznym spotkaniu metodyczno-integracyjnym. Spotkanie, którego tematem przewodnim był *e-learning*, służyło propagowaniu tej formy nauczania. Zorganizowano je w ramach pomocy instrukcyjno-metodycznej skierowanej do bibliotek szkolnych.

Marzena Szafińska-Chadała, dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej, powitała zebranych gości i prelegentów, oddając głos prowadzącej spotkanie Annie Aleksandrowicz. Wśród licznie przybyłych obecna była Barbara Dobryniewska, metodyk z Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze. Jako pierwszy wystąpił

dyrektor Regionalnego Centrum Informacji Europejskiej w Zielonej Górze, Leszek Kucz. Przedstawił działalność i ofertę swojej organizacji skierowaną do nauczycieli.

Po przerwie, w trakcie której goście zapoznali się z ekspozycją *Czasopisma pedagogiczne najlepsza pomoc dydaktyczna*, (w Wypożyczalni PBW), głos zabrał Jarosław Wagner z Katedry Mediów i Technologii Informacyjnych Wydziału Pedagogiki, Socjologii i Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Zielonogórskiego. W interesujący sposób przybliżył niezwykle aktualną tematykę *e-learningu* w prezentacji zatytułowanej: *Platforma e-learningowa – środowisko integracji i wspierania działań dydaktycznych nauczycieli bibliotekarzy*. Przedstawił i omówił: zakres pojęciowy i definicję

kształcenia na odległość, historię kształcenia zdalnego na świecie i w Polsce, modele kształcenia na odległość, uwarunkowania prawne dotyczące kształcenia na odległość, obecny stan kształcenia na odległość w Polsce, polskie inicjatywy kształcenia na odległość, platformy e-learningowe oparte o licencje GNU.

Zaprezentowany został proces tworzenia i zarządzania kursem e-learningowym w oparciu o platformę Moodle. Uzupełnieniem wykładu była ekspozycja książek i czasopism na ww. temat, w holu biblioteki, a także zestawienie bibliograficzne *Nauczenie na odległość*, przygotowane przez Renatę Zubowicz z PBW.

Zestawienie wraz z materiałami reklamującymi ofertę edukacyjną PBW oraz okolicznościowe kartki i zakładki do książek, promujące obchody Światowego Dnia Książki otrzymali wszyscy uczestnicy spotkania.

Na zakończenie Małgorzata Lubieniecka-Siadaczka omówiła wyniki ankiety

ewaluacyjnej z V spotkania metodyczno-integracyjnego nauczycieli bibliotekarzy.

W przerwach między wykładami goście mieli możliwość bezpłatnego pobrania materiałów: książek i czasopism oferowanych przez PBW i RCIE, a także skorzystać z poczęstunku przygotowanego przez bibliotekę.

Tegoroczne spotkanie zorganizowały: Anna Aleksandrowicz i Renata Zubowicz. Dokumentację fotograficzną przedsięwzięcia wykonała Jolanta Winnicka, całość filmowała Renata Zubowicz.

Anna Aleksandrowicz
nauczyciel bibliotekarz
Wydział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów
PBW w Zielonej Górze

Renata Zubowicz
nauczyciel bibliotekarz
Wydział Informacyjno-Bibliograficzny
PBW w Zielonej Górze

Spotkanie z Manułą Gretkowską w księgarni gorzowskiej

Książki Manuły Gretkowskiej znajdują się na listach bestsellerów i są szeroko komentowane, budząc gorące emocje. Jej proza, która bywa określana jako postmodernistyczna, feministyczna, metafizyczna, ale także skandalizująca znalazła szerokie i bardzo zróżnicowane grono czytelników, o czym można było się przekonać na spotkaniu autorskim, które odbyło się 1 sierpnia 2008 r. w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Gorzowie Wlkp w ramach Dyskusyjnego Klubu Książki. Frekwencja pozytywnie zaskoczyła organizatorów. Pomimo upałów i odbywającego

się w Kostrzynie Woodstocku na spotkanie z autorką przybyło ponad 100 osób. Przeważała młodzież licealna i studenci, ale też nie zabrakło dorosłych miłośników prozy Gretkowskiej. Tak wysoką frekwencję można przypisać również kontrowersjom, jakie towarzyszą autorce takich powieści jak: *My zdies'emigranty*, *Tarot paryski*, *Kabaret metafizyczny*, *Podręcznik do ludzi*, *Światowidz*, *Polka*, *Europejka* czy wydana ostatnio *Obywatelka*.

Pisarka to osoba nietuzinkowa, pełna erudycji, o czym świadczą jej felietony zamieszczane w: „Elle”, „Cosmopolitan”,

„Wprost”, „Polityce”, „Machinie” czy w „Cogito”. Nie bez znaczenia, jak wynikało z pytań czytelników, jest jej powieść pt. *Sceny z życia pozamałżeńskiego*, którą opublikowała razem z partnerem, Piotrem Pietuchą. Dodać należy, że Pietucha był obecny na spotkaniu, jak również córka Pola.

Uczestników interesowały tematy bardzo różnorodne: od czasów emigracyjnych Gretkowskiej, nastawienia do krytyków, ulubionych pisarzy polskich i obcych, po epizody związane z „Brulionem” i z osobą Józefa Czapskiego. Pytano też o *Polkę* i o córkę Polę. Pisarka chciałaby, aby jej dziecko było szczęśliwe i wybrało zawód, dzięki któremu realizować będzie swoje marzenia. Gretkowska potwierdziła również oczywistą prawdę, że najważniejsze w życiu jest zdrowie, do którego trzeba mieć talent. Szereg pytań związany był również z działalnością polityczną autorki. Czytelników interesowało, dlaczego osoba spełniona twórczo, z wymarzoną ogniskiem domowym: kominkiem oraz kapliczką z Chrystusem fraszobliwym zajęła się polityką. Pisarka uzasadniała własny wybór, odwołując się do swojego pobytu we Francji, a zwłaszcza w Szwecji, gdzie miała okazję zaobserwować, jak żyją kobiety. Te lekcje demokracji i doświadczenie tego, jak można godnie żyć, jak realizować aspiracje oraz bez zagrożeń finansowych wychować

dzieci, nie rezygnując z tego, co określa się równością w wynagrodzeniu, równością w dostępie do stanowisk zawodowych oraz równością we wszelkich aspektach życia społecznego i politycznego skłoniły ją do założenia Partii Kobiet. O tym, jak wygląda polityka „od kuchni”, jakie jest w niej miejsce dla kobiet i dlaczego tak trudno w Polsce zrobić coś sensownego, autorka pisała w pełnym przenikliwych obserwacji dzienniku, wydanej niedawno *Obywatelce*. Pisarka porównała również literaturę do sztuki rozumianej jako wolność wyrażania tego, co chcemy. Gretkowska, jak sama podkreśliła, za najważniejszą uważa intelektualną swobodę wypowiedzi. Spotkanie przedłużyło się do trzech godzin. Na zakończenie ustawiła się kolejka po autografy. Z każdym czytelnikiem pisarka zamieniła kilka zdań. Wielką niespodzianką było również złożenie przez nią autografu na pracy magisterskiej jednej z czytelniczek, której tytuł brzmiał: *Tarot paryski jako przykład prozy postmodernistycznej*. Były też pamiątkowe zdjęcia. Gretkowska podczas spotkania dała się poznać jako osoba niezwykle otwarta, szczerza, cierpliwa i życzliwa.

Ewa Troczyńska-Porada
kierownik Działu Instrukcyjno-Metodycznego
WiMBP w Gorzowie Wlkp.

Hanna Bakuła w WiMBP w Gorzowie

Dnia 1 grudnia 2008 roku z gorzowskimi czytelnikami spotkała się jedna z barwniejszych postaci polskiej kultury i sztuki, znana feministka, kontrowersyjna i bardzo rozpoznawalna dzięki swoim portretom i niekonwencjonalnym wypowiedziom – Hanna Bakuła. Spotkanie odbyło się z ini-

cyjatywy Instytutu Książki *Tu czytamy!* – *Dyskusyjne Kluby Książki*. Frekwencja tego wieczoru dopisała, z czego zadowolony był gość, jak i organizatorzy. Pomimo pogody, która była wyjątkowo paskudna i zniechęcała do wyjścia z domu, w spotkaniu uczestniczyło ponad 100 osób.

Hanna Bakuła (ur. w 1950 r.) to znana malarka, pisarka i publicystka, absolwentka Wydziału Malarstwa Warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. Studiowała malarstwo pod kierunkiem profesorów: Eibischa, Kobzdeja, Tarasina. Na jej wizytówce jest napisane „osoba kontrowersyjna” i za taką uchodzi. W 1981 r. pisarka zamieszkała na Manhattanie i pozostała w Stanach do 1989 r. Zdobyła tam wiele prestiżowych nagród, projektowała kostiumy i scenografię. Malowała portrety. Została nazwana przez krytyków „Witkacym w spódnicy”. Jest autorką portretów, m.in.: Grace Jones, Liv Ullman, Yehudi Menuhina, Daniela Olbrychskiego, Agnieszki Osieckiej, Beaty Tyszkiewicz, Jolanty Kwaśniewskiej, Niny Andrycz, Bralczyków, Agaty Passent, Jacka Cygana, Zuzanny Łapickiej, Kory i innych. W 1986 r. zaprojektowała kostiumy do *Carmen* w Warszawskiej Operze Narodowej. W 1997 r. założyła Fundację Hanny Bakuły, a w 1999 r. przyczyniła się do utworzenia słynnego Klubu Kobiet. Fundacja zajmuje się pomocą dzieciom z domów dziecka w Kielcach i na Gołotczyźnie. Z jej inicjatywy organizowany jest również Festiwal Muzyki Franciszka Schuberta w Warszawie z udziałem najwybitniejszych europejskich artystów. Hanna Bakuła jest również uczestniczką międzynarodowej akcji charytatywnej Polscy Artyści Plastycy – Dzieciom, z której dochód przeznaczony jest na budowę Europejskiego Centrum Przyjaźni Dziecięcej w Świdnicy. Hanna Bakuła jest soft-feministką popierającą kobiety i ich działania. Mieszka w Warszawie w Wilanowie i bardzo dużo podróżuje, nie wyobraża sobie dnia bez jazdy rowerem. Gra w brydża, gdyż to ją odpręża. Lubi ludzi inteligentnych. Kobiety w jej rodzinie były bardzo „charakterne” i miały niewątpliwą wpływ na jej życie i postawę etyczną.

Hanna Bakuła jest autorką kilkunastu książek, z których dwie powieści są bestsellery: *Jak stracić przyjaciół* i *Jak zyskać przyjaciół*. Napisała również: *Instrukcję obsługi* – zbiór osobistych ankiet stu znanych osób, *Bandanę* – poradnik dla młodzieży, *Seks na kredyt* – zbiór felietonów

z „Playboya”, *Ostatni Bal – listy do Agnieszki Osieckiej*, *Idiotkę* – książkę o Nowym Jorku, *Tajski masaż* – zbiór nowojorskich opowiadań, *Świr Nowojorski* – album o punkach z lat 80., *Hazardzistkę* – kultową powieść o artystach z czasów Gierka, a ostatnio *Hanię Banię*. Artystka jest również stałą felietonistką „Playboya”.

Podczas spotkania Hanna Bakuła najczęściej opowiadała o swojej pracy malarskiej. Z pasją konfrontowała się z Witkacym, gdyż tak jak on maluje pastelami i podobnie jak on przeważnie znajomych. Artystka dodała jednak, że w przeciwieństwie do Witkacego zawsze maluje na trzeźwo. Bakuła najchętniej maluje sławne kobiety, bo jak mówi: „portretować przysłowiową zaniedbaną Kowalską to żadna przyjemność”. Pracuje z osobistościami z pierwszych stron gazet. Choć zdarza jej się zafrapować twarzą z ulicy. Wtedy proponuje namalowanie portretu. Do tej pory nikt jej nie odmówił. Obrazy rozpoczyna od nieznaczącego szczegółu, na przykład od kapelusza, kwiatka, guzika. Twarz szkicuje na sam koniec, kiedy „model zmęczy się robieniem swojej najlepszej miny” i stanie się „sobą”. Czasem na wyraźne życzenie klienta wprowadza niewielkie poprawki – zmniejsza nos, powiększa biust. „Portret to tańsza forma grobowca” – dodaje artystka. Wiele osób chce posiadać portret wykonany przez Hannę Bakułę. Klienci płacą nie tylko za dzieło, ale i za nazwisko. Malarka nie narzeka na brak zamówień. Portret namalowany przez Bakułę nobiletuje.

Czytelników interesowało nie tylko jej malarstwo czy pobyt na Manhattanie. Liczne pytania dotyczyły również jej dzieciństwa, które spędziła z rodziną w Zielonce pod Warszawą oraz czasów jej studiów. Miłośników tej twórczości interesowała również przyjaźń autorki z Agnieszką Osiecką. Pisarka przybliżyła kilka nieznanych faktów z życia Osieckiej. Artystka na zadawane pytania odpowiadała błyskotliwie, oryginalnie, z wdową. Nie szczędząc swoim wielbicielom licznych, niebanalnych anegdot.

Profesor Bralczyk nazwał tę twórczość „bakulizmem”, gdyż Bakuła pisze i maluje

w sposób szczególny, co przełożyło się na klimat spotkania. Artystka opowiadała dowcipnie, nietuzinkowo, o czym świadczył wybuchający co chwilę śmiech na sali.

Czytelnikom podobała się najbardziej powieść artystki pt. *Hania Bania*, gdyż oddaje ona smak chwil dziecięcych. Autorka powiedziała, że niebawem ukaże się druga część przygód niesfornej dziewczynki pt. *Królowa samby*, na którą wszyscy z niecierpliwością czekamy. Klimat twórczości literackiej Bakuły jest z jednej strony zabawny, słodki wręcz lukrowany, z drugiej zaś, kiedy poruszane są tematy „zamiatane pod dywan”, prześmiewczy, nawet ironiczny. Dla organizatorów artystka dała się poznać jako osoba obdarzona wyjątkowym darem gawędziarskim (spotkanie autorskie trwało ponad trzy godziny, nie licząc wywiadów i jeszcze jednego

spotkania z czytelnikami w bibliotece w Witnicy), błyskotliwym, ale jednocześnie sarkastycznym dowcipem oraz oryginalnym sposobem bycia. Wyraźnie dało się odczuć „najwyższą” – ujmując rzecz po bibliotekarsku – półkę.

Dla uczestników spotkania autorka była miła, cierpliwa i uważna, a co najważniejsze, umiejąca słuchać... Organizatorzy mają nadzieję, że obiecany przez artystkę wernisaż jej prac odbędzie się w niedalekiej przyszłości, w przepięknym gmachu ksiąźnicy. My ze swej strony czekamy na powtórkę spotkania z Hanną Bakułą zarówno jako malarką, jak i pisarką.

Ewa Troczyńska-Porada
kierownik Działu Instrukcyjno-Metodycznego
WiMBP w Gorzowie Wlkp.

Ekspozycja *Poznaj architekturę Świebodzina* w Bibliotece Publicznej w Świebodzinie

Od 2 stycznia br. na parterze Biblioteki Publicznej w Świebodzinie czynna jest ekspozycja pt. *Poznaj architekturę Świebodzina. Pokłosie konkursu fotograficznego*. Wiosną 2008 r. biblioteka ogłosiła konkurs fotograficzny pod takim samym tytułem, którego uczestnicy musieli sfotografować i opisać wybrane, najciekawsze elementy architektury miasta. Jak wspominali później, aby fachowo je nazwać, chodzili po mieście nie tylko z aparatem fotograficznym, ale również ze słownikiem wyrazów obcych. Konkurs wygrała Ewa Mazur z Żagania, która zdaniem komisji nadesłała najciekawsze prace. W skład komisji wchodziło: zawodowy fotograf, historyk

sztuki oraz dyrektor biblioteki – pomysłodawca konkursu.

Obecna ekspozycja przedstawia różne elementy architektoniczne ukazane na 72 fotogramach. Ujmując rzecz topograficznie, należy stwierdzić, że najwięcej ciekawych elementów znajduje się na ulicach – Wałowej i Łużyckiej. Na uwagę zasługują portale architektoniczne, w przypadku ul. Łużyckiej – z kartuszem, wolim okiem, pilastrami i girlandą, zaś na ul. Wołowej – z kartuszem, pilastrami, maswerkami i wolutą. Na ul. Studenckiej z kolei znajduje się piękny barokowy portal z kartuszem z ornamentem zwijanym (rollwerk), a portal w Gimnazjum nr 1 posiada kartusz

z herbem Świebodzina umieszczony w naczołku. Pozostałe elementy architektury są rozproszone w różnych miejscach miasta. Ciekawie prezentują się portyki; jeden z najładniejszych (z arkadami i maswerkami) znajduje się na ul. 1 Maja (budynek Sanepid-u). Najstarszym niewątpliwie jest portyk w stylu gotyckim w kościele św. Michała. Interesujący, ale wymagający remontu jest portyk na ulicy Łużyckiej zwieńczony balustradą. W nowym budownictwie widać nieraz chęć nawiązania do dawnych stylów. Przykładem tu może być budynek na os. Południowym (widok od basenu) z neoklasycejszym portykiem stylizowanym na budowlę antyczną. Dużego uroku miastu dodają lukarny – małe, ozdobne okienka w dachu przybierające rozmaite kształty, od długich spiczastych wieżyczek (ul. 1 Maja), poprzez półksiężyc (hilał) – symbol islamu (plac Jana Pawła II), aż po prześliczną wolutę (ul. Wałowa). Na co dzień, niestety, ich się raczej nie zauważa, gdyż umieszczone są wysoko nad naszymi głowami. Najwięcej ciekawych maswerków znajduje się na budynku Sanepid-u przy ul. 1 Maja. Widać tam różne ich kształty – trójliść, czwórliść oraz tzw. rybi pęcherz. Największy z kolei maswerk znajduje się po lewej stronie fasady gmachu LO w parku Chopina. Jest to tzw. ślepy maswerk w kształcie trójliścia. Elementem często towarzyszącym portalom jest *l'oeil de boeuf*, czyli wole oko. Umieszczone nad głównym wejściem miało dodatkowo oświetlać się budynek. Najładniejsze wole oczy znajdują się w budynkach obok siebie na ul. Studenckiej oraz w budynku na rogu ulic Łużyckiej i Matejki (d. policja).

W architekturze miasta warto również zwrócić uwagę na wykusze – nadwieszane narożne występy budynków. Jest ich w mieście sporo, zwłaszcza na placu Jana Pawła II, ale nie tylko. Jednym z piękniejszych jest wykusz z kolumnami w porządku jońskim zakończony hełmem znajdujący się u wejścia głównego na pocztę. Ciekawie prezentuje się wykusz na rogu ulic Głogowskiej i Kilińskiego. Wybudowany w stylu secesyjnym, posiada medalion z laską Eskulapa, symbolem sztuki lekarskiej, co mogłoby świadczyć o przeznaczeniu budynku od początku na cele służby zdrowia. I na koniec budowla, która niezwykle rzadko gości w architekturze miast. Glorieta – typowy element dekoracyjny angielskich ogrodów XVII w. Występuje w Świebodzinie w dwóch formach – jako dekoracyjna oszklona nadbudówka widokowa (ul. Piłsudskiego) oraz wolno stojąca typu monopteros przy kościele Miłosierdzia Bożego na os. Łużyckim.

Niniejsza ekspozycja może stanowić doskonały materiał do lekcji o historii sztuki. Zapraszamy do obejrzenia ekspozycji wszystkich zainteresowanych, zwłaszcza młodzież szkół średnich, w godzinach otwarcia biblioteki do 31.12.2009 r.

Ekspozycje przygotowały Julita Jałówko i Aneta Śliwińska – stażystki z Powiatowego Urzędu Pracy – pod fachową opieką Ewy Kubik, kierowniczką Oddziału dla Dzieci.

Andrzej Grupa
dyrektor
Biblioteki Publicznej w Świebodzinie

Wielkie czytanie, oglądanie i kolorowanie książek wydawnictwa EneDueRabe w Zielonej Górze

Właściciele wydawnictwa EneDueRabe (Joanna Piskorska-Wasilewska, Tomasz Kuźmicki) miałam okazję poznać w zeszłym roku, na Targach Książki w Krakowie. Razem ze świnką morską – maskotką, reklamowali i sprzedawali swoje książki. Ta świnka zachwyliła mnie chyba najbardziej...

Rozmawialiśmy wtedy o książce Ulfa Nilssona *Żegnaj, Panie Muffinie*, która kilka tygodni później miała swoją premierę. Nawiązując do książki (Pan Muffin to świnka morska), opowiedziałam wówczas o wystawie świnek, zorganizowanej kiedyś w bibliotece dla dzieci. Katarzyna Tymczyszyn, z którą pojechałam na targi, „skusiła się” na książkę Svena Nordqvista *Gdzie jest moja siostra?* – cudenko! Zaproponowałam wówczas czytanie książek tego wydawnictwa w Zielonej Górze. To była bardzo spontaniczna decyzja i propozycja. W grudniu otrzymałam przesyłkę od EneDueRabe z książkami...

Zaplanowałam więc, że czytanie rozpocznie się w marcu, a zakończy w czerwcu i że będziemy czytać zorganizowanym grupom – dzieciom w wieku przedszkolnym, w dwóch bibliotekach – Filii nr 5 i Oddziale dla Dzieci. Wiedziałam, że oprócz czytania koniecznie musimy książki oglądać, wyświetlając stronę po stronie na ekranie. Chciałam też, byśmy o nich rozmawiali, w końcu byśmy się bawili, „skakali i fikali koziołki”.

W marcu odbyło się pierwsze spotkanie. Do Biblioteki Pana Kleksa przyszły dzieci z Miejskiego Przedszkola nr 19 w Zielonej Górze, sześciolatki. Razem „kleksiliśmy”, czyli robiliśmy kleksy zielone, niebieskie, białe i brązowe... każdy ile chciał, no, pra-

wie ile chciał. Później „przetestowaliśmy” książkę *Gdzie jest moja siostra?* W niewielkim, zaciemnionym pomieszczeniu, nazwanym Galerią „Młodych na Piętrze” siedzieliśmy na dywanie. Ja czytałam, dzieci oglądały, razem szukaliśmy siostry głównego bohatera, której „ciągle trzeba szukać, tu i tam, pod i nad, wszędzie i w kółko”. Pod koniec spotkania któryś z chłopców, prawie na stojąco, powiedział: „ale fajnie... chciałbym tam być”. Pokazywał palcem ilustracje Svena Nordqvista – trochę z Boscha, trochę przywołujące świat gier komputerowych; mistrzowskie i „przetestowane”.

Przygotowania do kolejnych spotkań z książkami wydawnictwa EneDueRabe trwają. Ostatnio, w Bibliotece Żółwia Franklina, razem z Agnieszką Cichą próbowałam znaleźć sposób na czytanie książki *Gdzie jest tort?*, której autorem jest The Tjong-Khing. No bo jak czytać grupie dzieci książkę mającą same ilustracje i ani jednego zdania? Jak czytać obrazy, które zawierają tyle różnych historii? Tymczasem książkę poznała córka Agnieszki, 3-letnia Ania. Zgodziła się tylko na pierwszą stronę, zasłoniła ręką tytułowy tort, bo przecież nie można pozwolić, by został on porwany przez parę szczególnie niedobrych szcureków. Na czerwcowe czytanie w Bibliotece Żółwia Franklina, oprócz dzieci, zaproszeni zostaną dorośli. Wszystkie teorie tego świata i całe nasze doświadczenie podpowiadają nam, że czytanie bez rodziców prawie się nie liczy. W czasie spotkania pokazemy książki wydawnictwa EneDueRabe, proponujemy wspólne czytanie *Taty Sveina Nyhusa*, kto wie, może nawet zjemy razem pyszny tort?

Spotkania z książkami EneDueRabe organizowane są we współpracy z Zielonogórskim Kołem Polskiej Sekcji IBBY. Informacje dotyczące czytania oraz plakat z tym związany, zaprojektowany przez plastyczkę Małgosię Gołucką, można znaleźć na stronie internetowej biblioteki

(www.wimbp.zgora.pl) oraz wydawnictwa (www.eneduerabe.pl).

Magdalena Kremer
instruktor ds. czytelnictwa dzieci
WiMBP w Zielonej Górze

Fascynujące książki EneDueRabe

Moja fascynacja książkami wydawnictwa EneDueRabe ma swój początek 17 marca tego roku, kiedy przygotowujemy w Oddziale dla Dzieci WiMBP warsztaty dla sześciolatek z Miejskiego Przedszkola nr 19. Nasz wybór świadomie padł na jedną z najbardziej „efektownych” książek autorstwa Svena Nordqvista *Gdzie jest moja siostra?* Właśnie ten wielki wybuch entuzjazmu wśród przedszkolaków sprawił, że tego samego dnia zabrałam do domu wszystkie książki EneDueRabe, jakie udało mi się wówczas zdobyć w Bibliotece Pana Kleksa. Postanowiłam pokazać je 4-latkom w mojej rodzinie.

Wracając do domu, całą drogę pochłaniałam wzrokiem niesamowite ilustracje S. Nordqvista. Reakcja dzieci nie rozczarowała mnie – wiedziałam, jak będzie. Diana i Hubert zatopili się w niezwykłej podróży przez bajeczne krajobrazy książki *Gdzie jest moja siostra?* Wspaniałe obrazy opowiadają historię, w której wszystko się może zdarzyć i niczego nie trzeba wyjaśniać. Wielkie i szczegółowe ilustracje pochłaniają uwagę całkowicie, dlatego można w nie wejść i nawet nad jedną stroną spędzić bardzo długie chwile. Historia opowiada o młodszym bracie szukającym zaginionej siostry. Aby szukać tam, gdzie należy, musi przypomnieć sobie, jak ona myśli i co

najbardziej lubi robić. By ją odnaleźć, musi ją znać. Podczas poszukiwań my również poznajemy historię rodzeństwa.

Tekst do książki powstał już po stworzeniu ilustracji i choć stanowi dobre jej uzupełnienie, to jest na tyle samodzielny, by również bez niego dziecko mogło mieć radość z książki – rzecz po prostu genialna. Miarą tej książki może być fakt, że tego dnia dzieciaki nie pozwoliły mi przeczytać niczego więcej...

Wróciłam następnego dnia z książką *Tato Sveina Nyhusa* pod pachą. *Tato* to niewielka, świetnie zilustrowana przez samego autora książeczka o Tomku, który tęskni za swoim tatą. Nie wiemy, gdzie jest tytułowy tato, nie ma go w domu. Wiemy natomiast, jak widzi go synek: dla niego tato jest najsilniejszy na świecie, niepokonany, nieustraszony i umie wszystko. Mojej siostrzenicy najbardziej podobało się porównanie „(...) a buty ma wielkie jak magnetofony” i to, że zabił osę jednym z nich. Tato niczego się nie boi, był nawet w nocy na cmentarzu, a w jego czerwonym, bardzo szybkim samochodzie można jeść i zostawiać okruszki na siedzeniach.

Jest to historia o najgłębszych marzeniach, tęsknotach i pragnieniach dziecka. *Tato* to książka, która świetnie wpisuje się w społeczną dyskusję o współczesnym

ojcostwie; zdobywca najwyższej nagrody literackiej w kategorii książek dla dzieci i młodzieży, przyznawanej przez norweskie Ministerstwo Kultury.

Wielkie zainteresowanie i zdziwienie wzbudziła wśród dzieci książka pt. *Gdzie jest tort?* (jej autorem jest holenderski pisarz The Tjong-King), a to dlatego że nie posiada ona żadnego tekstu. Rzecz dla dzieci niebywała! Wielowątkowa i pełna detali opowieść obrazkowa skłania dzieci do odkrywania, kojarzenia faktów i tworzenia własnej historii. Mogłam się na własnej skórze przekonać, jak niesamowity i nieograniczony jest świat dziecięcej wyobraźni, jeśli tylko uchyli się do niego drzwi. Książka gwarantuje doskonałą zabawę polegającą na pogoni za dwoma szczurami, które ukradły tort, jak również śledzeniu strona po stronie, coraz to bardziej emocjonujących wydarzeń – przygód dinozaura, kota, kameleona, małego zajaczka i wielu innych postaci. Pełna humoru i niespodzianek opowieść nie pozwala na nudę i daje wiele radości. Książka została przetłumaczona na ponad 16 języków i zdobyła wiele prestiżowych nagród literackich. W wielu krajach uznano ją za najlepszą książkę roku w kategorii książka obrazkowa dla dzieci.

Do przeczytania kolejnej książki nie ja namawiałam dzieci, ale one namówiły mnie. *Żegnaj, Panie Muffinie* Ulfa Nissona to ciepła opowieść o ostatnich dniach świnki morskiej. Bohater tej pięknie zilustrowanej książki – pan Muffin – siedzi w ulubionym fotelu i rozmyśla o swoim życiu, przypominając sobie czasy, gdy był młody i silny i potrafił nawet udźwignąć ogórka. Teraz jest stary, siwy i zmęczony i coraz bardziej kłuje go w brzuszku. Gdy umrze, wszystkie gazety będą pisały, że odeszła świnka morska, a do pudeleczka, w którym zostanie zakopany, ktoś włoży jego ulubione rzeczy: rysunek z sześciorgiem dzieci, trochę migdałów, kawałek ogórka. *Żegnaj, Panie Muffinie* doczekała się największego wyróżnienia literackiego w Szwecji, nagrody Augusta Priset.

Książki EneDueRabe to, jak dotąd, literatura skandynawska. Do chwili obecnej wydanych zostało 5 tytułów, lecz wydawnictwo jest młode, istnieje na rynku dopiero od ponad roku. W najbliższym czasie ma się ukazać jeszcze 5 lub 6 nowych tytułów. Jako pierwsza pojawi się *Mila* – historia o dziewczynce, która była tak miła, że zaczęła znikać. W planach jest też książka *Jak dwie krople wody*, opowieść o absurdzie wojny. Ja czekam z niecierpliwością na tytuł *We włosach mojej mamy*. Jest to historia, która opisuje chorobę na depresję mamę i to, jak radzi sobie z tą sytuacją jej dziecko.

W krajach skandynawskich chętnie porusza się trudne tematy w literaturze skierowanej do młodego czytelnika. Tradycję tę w Szwecji zapoczątkowała Astrid Lindgren, uznawszy za konieczne i ważne opowiadanie najmłodszym o trudnych aspektach życia i śmierci, nie tworząc złudnych „parasoli ochronnych”, bo w ten sposób, oswajając z problemami, przygotowujemy dzieci do radzenia sobie w dorosłym życiu.

Takie właśnie są książki wydawnictwa EneDueRabe – ambitne, wartościowe, pięknie zilustrowane, tłumaczone na wiele języków, doceniane i nagradzane na Zachodzie. To książki, które często poruszają trudne tematy tabu, jak np. problem śmierci. Wbrew stereotypom dzieci są bardzo otwarte na tzw. trudne tematy, to dorośli stawiają granice decydując, co jest dla nich odpowiednie, a co nie. Tymczasem życie nie weryfikuje, nie wybiera, toczy się własnym biegiem. Literatura ta świetnie przygotowuje dzieci do zrozumienia nawet tych najtrudniejszych aspektów życia. Książki te w sposób niezwykle wrywają się schematom i nigdy nie ocierają się o banał, pozostając jednocześnie książkami dla dzieci – w tym tkwi ich tajemnicza moc.

Anna Urbaniak
bibliotekarz, Oddział dla Dzieci
WiMBP w Zielonej Górze

O spotkaniu z Joanną Olech, *Nieobliczalnymi owieczkami* i o projekcie ilustracyjnym w Filii nr 5

W ramach projektu *Wokół ilustracji* realizowanego przez filie miejskie WiMBP w Zielonej Górze, nasze miasto odwiedziła pod koniec 2008 r. Joanna Olech. Tę znaną ilustratorkę, pisarkę i recenzentkę, związaną z twórczością dla dzieci, 11 grudnia gościło Miejskie Przedszkole nr 37. Gospodarzami imprezy były maluchy, trzylatki, pod opieką Elżbiety Przymuszały, od paru lat współpracującej z Filią nr 5. Na spotkanie przyszły też sześciolatki z Miejskiego Przedszkola nr 8, również biorące udział w wyżej wymienionym projekcie. Spotkanie z ilustratorką szybko przerodziło się w żywiołową zabawę. Było zatem między innymi wspólne z panią Joanną uzupełnianie owieczkowo-barankowego olbrzymiego plakatu i kolorowanie. Było i meczenie, i beczenie, a nawet śpiewanie (pod okiem i ręką „dyrygenta” – Natalii Korczyc). Było też skakanie i bieganie połączone z liczeniem przez naszego gościa „niepoliczalnego”, rozbrykanego, przedszkolnego „stadka”. Nie obyło się bez podpisywania (i stemplowania!) książek, do którego dzieci ustawiły się oczywiście z *Nieobliczalnymi owieczkami* w rączkach. Na koniec ilustratorka otrzymała pamiątkowy kubek z okolicznościowymi napisami i zdjęciami dzieci, uczestniczących w projekcie oraz dyplom „dobrej pasterki”.

*Przed snem, wieczorem,
gdy wypijesz mleczko,
pomóż się policzyć
wełnianym owieczkom.*

Opisywaną grudniową imprezę poprzedziły kilkumiesięczne przygotowania. Wraz z Magdaleną Kremer rozpoczęłyśmy je jeszcze latem. Zarówno tekst Martyny Skibińskiej, zaczynający się cytowanymi powyżej słowami, jak i zabawne portreciki owieczek, wykonane przez Joannę Olech, zainspirowały nas do sięgnięcia po inne

„senne” lektury. Znalazły się wśród nich krótkie historyjki, pisane głównie prozą, tzw. usypianki (z uwagi na poruszane w nich zagadnienia, w sam raz do czytania dzieciom przed snem), wiele nastrojowych poetyckich kołysanek i utulanek, a także kołysanki, znane i śpiewane od pokoleń, z ich wersjami muzycznymi oraz pięknie aranżowane i wykonywane teksty współczesnych twórców polskich, świetnie nadające się do słuchania przed zaśnięciem. W obrębie naszych zainteresowań znalazła się również literatura fachowa dotycząca usypiania i snu małych dzieci.

Materiału zebrano sporo, ale tylko skromną jego część wykorzystaliśmy na zajęciach z trzylatkami. Do spotkania z Joanną Olech przygotowaliśmy się już wraz z przedszkolakami w trakcie trwających całą jesień warsztatów. Każde dziecko z grupy biorącej udział w projekcie, dostało egzemplarz *Nieobliczalnych owieczek* wraz z wyjaśniającym całą akcję wpisem i słowami skierowanymi do opiekunów.

Wspomniana książka była punktem wyjścia w naszych działaniach, ale zajmowali się nie tylko nią. Robiliśmy razem między innymi owieczkowo-barankowy plakat z fotografiami dzieci w miejscach łebków zwierzątek, wykorzystany później na imprezie finałowej. Był to też czas rysowania „śpiewanek” oraz lektur. Nie zabrakło wspólnych zabaw i rozmów, bardziej lub mniej związanych ze spaniem.

Rozmawialiśmy na przykład o „sennych” rytuałach, panujących w domach dzieci. Trzylatki wymieniały tu kolację, mycie zębów, przebieranie się w piżamę i, co dla nas szczególnie ważne, także czytanie przez rodziców. Żadne z dzieci nie wspomniało jednak o śpiewaniu przed snem. W tej sytuacji płyta z kilkunastoma kołysankami, którą zostawiłyśmy dzieciom do słuchania podczas „leżakowania”, bardzo się przydała. Piosenki, specjalnie przez

nas wybrane i uzupełnione tekstami oraz paroma wierszami, spodobały się trzylatkom i były naprawdę chętnie słuchane, śpiewane i – jak w przypadku *Dorotki* – nawet tańczone.

Dzieci opowiadały także o swoich ulubionych „łóżeczkowych” przytulankach. Musiały zatem i one pojawić się na naszych zajęciach. Na jedno ze spotkań wraz z trzylatkami przywędrowało kilka pluszowych misiów. Przyszły też: tygrysek, kotek, szop, lisiek, krecik, owieczka, króliczek oraz gumowy lew wraz z plastikową rybą. Po prezentacjach, gorących przywitaniach, harcach i zabawach wszystkie przytulanki i zmęczone przedszkolaki odpoczywały, najpierw przy kołysankach, a potem słuchając z nieukrywanym zaciekawieniem usypianek. Niedłgie opowiadania, przygotowane na tę okazję, wyciszyły niejedną owieczkę, a niektórym rozbrykanym tygryskom i lewkom zdarzyło się pospać aż do podwieczorku.

Podczas warsztatów bywało zatem i głośno, i kolorowo, ale też „przytulaśnie” i bardzo, bardzo sennie i nastrojowo. Było też i trochę magicznie. Jak wtedy, gdy w przedszkolu wraz z nami pojawił się tajemniczy kufer. Zafascynowane przedszkolaki odkryły w nim niebawem zbiór książek, z którymi przez kolejne dni zapoznawała je pani wychowawczyni. W ten

sposób dzieci poznały się z Tupciem Chrupciem, Kamilką i Franklinem, które tak jak i przedszkolaki nie zawsze miały ochotę na pójście do łóżeczka. Razem z małym Kaziem szukały nocnego potwora, który jak się okazało, wcale nie był taki straszny. Dowiedziały się, kiedy zasypiają sowy, niedźwiedzie i zające i o innych ważnych sprawach z pewnością też.

Dla nas również czas, który spędziłyśmy z przedszkolakami, był znaczący. Wraz z maluszkami odkrywałyśmy, że pora snu wcale nie musi być tą najmniej lubianą, że przed snem także można dobrze się bawić i to nie tylko licząc baranki czy... owieczki. Przygotowania do zajęć, poszukiwania literackie i muzyczne, a przede wszystkim praca i zabawa z dziećmi, były fascynującą przygodą. Już teraz planujemy kontynuację tematu. Na razie przed nami spotkanie z rodzicami przedszkolaków, z którymi chcemy podzielić się tym wszystkim, co działo się podczas realizacji projektu. Ponadto mamy zamiar pokazać zrobione dzieciom i ich przytulankom zdjęcia. Liczymy też na uwagi i refleksje opiekunów, które mogą okazać się bardzo pomocne w naszych kolejnych działaniach.

Agnieszka Cicha
st. bibliotekarz, Filia nr 5
WiMBP w Zielonej Górze

Karusia i wyjątkowy wilk, czyli *Piaskowy Wilk i ćwiczenia z myślenia* w Filii nr 5

W czasie ferii do Filii nr 5 przywędrowały dzieci z półkolonii organizowanych przez SP 18 w Zielonej Górze. Grupa była liczna i dość zróżnicowana – najmłodsze okazały się siedmiolatki, przyszło też

dwóch dziesięciolatek. Był to pierwszy dzień zajęć i pierwsze odwiedziny dzieci w bibliotece. W tej sytuacji bardzo pomocny okazał się pluszowy żółwik. Na początku wędrował nieśmiało z rąk do rąk, ale już

niecو później fruwał radośnie między dziećmi i podpowiadał nam imiona. Potem rozmawialiśmy sobie trochę o bibliotece i wypożyczaniu, o tajemniczych informacjach ukrytych w kodach paskowych, umieszczonych na bibliotecznych książkach. Dzieci mogły zobaczyć też, jak wygląda wypożyczenie komputerowe oraz odnaleźć w katalogu elektronicznym książki o naszym patronie, żółciu Franklinie.

Typowa lekcja biblioteczna? Z pozoru. Z Piaskowym Wilkiem, który zadomowił się już nieco w naszej filii, nic nie dzieje się przecież jak zwykle. Od dłuższego czasu przyglądał się nam życzliwie z okładki drugiej części przygód Karusi, spisanych przez Asę Lind. „Może postacie, które spodobały się przedszkolakom, wcale nie zainteresują ich starszych kolegów?” – wróciło do mnie pytanie, jakie zadałam sobie witając się z grupą. „Czy ta dziewczynka była prawdziwa? A czy jeszcze żyje? A gdzie mieszka dokładnie? Może w Polsce?” – chciały wiedzieć dzieci, gdy zaczęłam opowiadać o Karusi i jej przyjacielu. Piaskowego Wilka właściwie przedstawiać nie trzeba było. Kuba prędko skojarzył go ze zwierzakiem o żółtym futerku z górującego nad nami plakatu. „O słodkie wierzganie! Zdrowe jak musujące witaminy i nawet równie smaczne. Smakuje cudownie w całym ciele! Pycha po sam szkielet!” – odczytał Kacper. A Piaskowy Wilk, jak to Piaskowy Wilk, zaprosił dzieci do wspólnej zabawy.

Porcja ruchu okazała się bardzo potrzebna. Odprężone dzieci usadowiły się znów, a niektóre nawet pokładły wygodnie. Przyszedł czas na kolejne ćwiczenia. Tym razem na „ćwiczenia z myślenia” i na czytanie oczywiście. Przy sypiącym za oknem śniegu, przyglądaliśmy się wraz z Karusią i Piaskowym Wilkiem... „Jesiennym liściom”. Według mądrego wilka właśnie w liściach, patykach, zgubionych rękawiczkach i w ogóle wszędzie kryją się opowieści.

– *No dobrze. A jak takie liście stają się książkami?* – spytała Karusia (a razem z nią dzieci) – *Albo rękawiczki?*

– *Piaskowy Wilk odparł, że to bardzo proste. Pod warunkiem, że ktoś taki liść albo rękawiczkę zauważy. I musi to być ktoś, kto widzi bajki. Ktoś, kto je rozumie i potrafi opowiedzieć innym – na przykład pisząc książkę.*

– *Ale niektórzy ludzie nie widzą ani nie słyszą bajek – powiedział. – Jakby im się głowa zakorkowała.*

– *A ja widziałam. Bajkę w liściu – powiedziała Karusia (...)*

– *Tak, dzieci mają z natury dobry wzrok – powiedział Piaskowy Wilk.*

(A. Lind, *Piaskowy Wilk i ćwiczenia z myślenia*, Poznań 2008, s. 118–119.)

Wilk miał rację, dzieci potrafią zobaczyć i usłyszeć więcej niż dorośli. Natalia, Karolina, Zuzia i Jessica zachęczone jego słowami, znalazły nawet pomysły na napisanie własnych powieści. O tym, jak powstają książki, po tym, jak już zrodzą się w głowie pisarza, też rozmawialiśmy. A także o tym, jak pachną i jakie odgłosy wydają. Mówiliśmy o ilustratorach, redaktorach i wydawcach, księgarzach oraz czytelnikach. A dzięki Mateuszowi, dopytującemu się, w jakim języku pani Asa Lind napisała swoje książki, zwróciliśmy też uwagę na mało może docenianą pracę tłumaczy. Nie można było przy tej okazji nie wspomnieć o Agnieszce Stróżyk, która przełożyła ze szwedzkiego obie części *Piaskowego Wilka*.

Na koniec zastanawialiśmy się nad lekturami, które potrafią zaczarować. Tak samo jak te, które zaczarowały rodziców Karusi. Na specjalnie wyrysowanym regale dzieci przyklejały tytuły wybranych przez siebie książek. Z wielką radością zauważyłam, że *Piaskowy Wilk* pojawił się tam niejedyn raz. Po spotkaniu z pięciolatkami obiecałam sobie, że do opowieści o Karusi i mądrym wilku o złotym futerku jeszcze kiedyś powrócę. Po ostatnich zajęciach wiem, że będę do nich wracać niejednokrotnie.

Agnieszka Cicha
st. bibliotekarz, Filia nr 5
WiMBP w Zielonej Górze

Czytanie dzieciom w Biblusi

„Nie takie ważne, żeby człowiek dużo wiedział, ale żeby dobrze wiedział, nie żeby umiał na pamięć, a żeby rozumiał, nie żeby go wszystko troszkę obchodziło, a żeby go coś naprawdę zajmowało.”

Janusz Korczak

Od dwóch lat w nowosolskiej bibliotece dla dzieci Bibluś ostatnia sobota miesiąca jest świętem najmłodszych. Możemy śmiało powiedzieć, że Dzień Dziecka gości u nas każdego miesiąca. Dziecko jest naturalnym filozofem lub filozof w pewnym sensie dzieckiem, w każdym razie zależy nam na tym, by uczyć dzieci myśleć, patrzeć, słuchać, interesować się i skupiać uwagę. Najlepszym sposobem na to jest kształtowanie wrażliwości i wyobraźni dziecka, a narzędziem od tego – książka. Ma to coś z ducha romantyzmu, ale przede wszystkim żmudnej – co tu kryć – pracy u podstaw. Właśnie po to, by nie zmarnować tego najczystszej potencjału, jakim jest dziecko, czytamy w Biblusi głośno bajki. Aby nasze spotkania były urozmaicone, zapraszamy osoby znane w Nowej Soli, lub mniej znane, ale za to ciekawe. Samo czytanie łączymy czasami z innymi atrakcjami edukacyjnymi i bawiącymi.

Dla przykładu, z okazji Dnia Babci i Dziadka uroczyste przedpołudnie w imieniu wszystkich babć rozpoczęła emerytowana nauczycielka – esperantystka. Przedstawiła zgromadzonym maluszkom bań rosyjską, a potem uchylila rąbka tajemnicy esperanto. Z pomocą krótkiej bajeczki, pt. *Lazura semo*, kolorowych obrazków i esperanckiej piosenki, dzieci poznały kilka najprostszych słów w tym języku.

Innym razem zaprosiliśmy plastyczkę. Spotkaniu przewodził – sam w sobie karkołomny – lejtmotyw: grzeckość na co dzień. Genialny pomysł, by za pomocą bajecznie ilustrowanych książeczek, celnie i zwięźle traktujących zagadnienie, znaleźć formułę na tę niepopularną, a jakże ważną sprawę.

Spotkanie z bajkami, którego gościem był lekarz weterynarii, połączyliśmy z wizytą kynoterapeutki, która przybyła do nas z psem terapeutą – biszkoptowym labradorem. Było przy tym uciechy! Obu naszych gości połączyło zwierzę; żywe, czujące stworzenie, które czasem potrzebuje naszej pomocy. Dzieci czuły, że pies kocha i ufa bezwarunkowo, i swoją obecnością pomaga w każdej sytuacji: smutku, choroby i zagrożenia.

Wierszyki łamiące język stały się z kolei wdzięczną pomocą naukową dla logopedy. Podczas tego spotkania usłyszeliśmy też wzorcowe wykonanie fragmentu książeczki o Muminkach i przy okazji otrzymaliśmy garść cennych porad specjalistycznych. Na przykład, że czytać powinno się dzieciom od pierwszych miesięcy życia, dodawać lekturze dramaturgii, np. poprzez modulację głosu – to tak niewiele kosztuje, a sprawia, że nasz mały słuchacz przenosi się do krainy wyobraźni, interesuje się tym, co słyszy. Poznaliśmy wiele ciekawych i zarazem prostych do wykonania, zabawnych ćwiczeń logopedycznych.

Innym razem Pani Jesień przybyła z bajkami i swym muzycznym świerszczem, który zagrał na skrzypcach jesienne mazurki. Dodatkową atrakcją tego dnia były baśniowe malowidła na buziach dzieci.

W styczniu tego roku postanowiliśmy zaprosić policjantów. Były wesołe wierszyki oraz quizy dotyczące zasad bezpieczeństwa, nie tylko podczas ferii, okraszone cukierkami w kolorze sygnalizacji świetlnej. Natomiast – mówiąc żartobliwie – policyjny porządek zaprowadził w Biblusi owczarek niemiecki Maks, pies patrolowo-tropiący. Jego opiekun opowiedział o podstawowych zasadach postępowania w kontaktach z psami oraz o trudnej i odpowiedzialnej służbie psa policyjnego. Zabawy już może przy tym nie było, ale radości wiele.

Pod koniec lutego spodziewamy się zółwia Franklina, który – mamy nadzieję – przywiezie dzieciom wiele niespodzianek – pamiątek. Mamy jeszcze dużo marzeń i pomysłów do zrealizowania. Wszystko ku uciesze dzieci.

Chcemy, by obcowanie z ładnymi książkami nie tylko pomagało uczyć czytać, rozwijało poczucie estetyki i wrażliwość, wyobraźnię dzieci, lecz także by stało się stylem życia. Modą, która daje wymierne korzyści, takie jak czytanie, a przez to obycie młodych ludzi w kulturalnym towarzystwie. To są sprawy oczywiste, ale najważniejszej pracy wymaga właśnie powolne, systematyczne zaszczepianie tego najmniejszym odbiorcom. To jest zadanie dla dorosłych.

Za Januszem Korczakiem i Królem Maciusiem Pierwszym pragniemy widzieć nasze dzieci w przyszłości jako pewne siebie i samodzielne, a przy tym odpowiedzialne, tolerancyjne i współodczuwające. Kajtuś Czarodziej złożył przysięgę, że nigdy nie będzie używał czarów w złej sprawie. I wkrótce został prawdziwym czarodziejem! O tym marzymy w naszym Biblusi, a marzenia wprowadzamy w czyn, głośno czytając naszym małym gościom.

*Agata Kosiak
bibliotekarz, Oddział dla Dzieci „Bibluś”
MBP w Nowej Soli*

Bibliotekarka na starcie, czyli pierwsze kroki w filii dla dzieci

Wydawać by się mogło, że w czasach tak zdominowanych przez internet, gry komputerowe oraz inne atrakcje, które oferuje współczesny świat, biblioteka jest ostatnim miejscem, do którego młode osoby skierują swe kroki. Tym bardziej gdy w grę wchodzi biblioteka osiedlowa. A jednak opinia ta nie znajduje potwierdzenia w postawach młodych ludzi.

W styczniu tego roku rozpoczęła się moja praca z czytelnikiem dziecięcym w Filii nr 2 WiMBP im. C. Norwida na os. Pomorskim. Pierwsze wrażenia zawsze są ciekawe. Pojawiła się nowa pani, którą trzeba z nami oswoić i... zobaczyć, jak to będzie. Tak, w pierwszych dniach miałam okazję poznać stałe bywalczyne czytelnicy. „Mamy nadzieję, że pani z nami wytrzyma” – nie brzmiało zachęcająco, ale łobuzerski błysk w oku dziewczyn, połączony z sym-

patycznym uśmiechem, zapowiadał, że wcale nie będzie trudno się porozumieć. W końcu w niedalekiej przyszłości rysowały się przed nami wspólne dwa tygodnie – czas ferii.

Ale zanim ferie nastąpiły, zdążyłam się przekonać, że młodzi nie tylko lubią czytać, ale też lubią mówić o tym, co przeczytali, wymieniać się opiniami, polecać sobie nawzajem lub odradzać niektóre książki. Obserwowanie dyskusji toczących się nad ulubioną grą „Memory”, uświadomiło mi, że dzieci naprawdę chętnie czytają, bibliotekę natomiast traktują jako przyjazne i niezbędne miejsce, w którym spędzić można część zimowego dnia. O czym najlepiej świadczyła obecność stałej grupy w czasie zajęć feryjnych.

„Po co pani konspekt, proszę pani?” – niektóre rzeczy trzeba bowiem wiedzieć od

razu – prowadzenie warsztatów powinno być poparte planem, jak też miało to miejsce w Bibliotece Słonia Elmera. Wszak realizowaliśmy wspólny projekt dotyczący emocji. I tak „Od złości do radości” spędzaliśmy czas zimowych wakacji. Jednak forsowanie pewnych rzeczy punkt po punkcie egzaminu nie zdaje. Pytanie o konspekt pojawiło się, kiedy trzymałam go w ręce pierwszego dnia. Grupa dziewczynek skojarzyła go z lekcjami w szkole, a nie o to przecież w feriach w bibliotece chodzi. Zaniepokojenie jednak szybko zniknęło, gdyż zajęcia, mimo iż realizowaliśmy plan, nie miały szkolnego charakteru. A w pisemnych wypowiedziach uczestników dotyczących sposobów na nudę, pojawiło się takie zdanie: „Można pójść z koleżankami do biblioteki poczytać książki i pograć”.

Praca bibliotekarza dziecięcego to jednak nie tylko organizowanie zajęć w trakcie zimowej przerwy semestralnej. To również lekcje biblioteczne oraz inne działania o charakterze informacyjnym, dzięki którym zyskujemy nowych czytelników. I tutaj trzeba uważać, aby to miejsce, w którym niektóre dzieci są pierwszy raz, nie pozostawiło wrażenia kolejnej „szkolnej” instytucji. Choć doskonale wiemy, że w edukacji pomaga niemało. Podstawą spotkań w bibliotece jest książka, z którą „oswajamy” dzieci poprzez głośne, niekiedy wspólne, czytanie. Ale także poprzez zabawę można je czegoś o bibliotece nauczyć. Wielką

frajdę może sprawić propozycja zabawy „Jestem książką na półce w bibliotece”, w trakcie której grupa ustawia się alfabetycznie tak, jak książki na półce. Bywa, że zamieszania z zabawami dotyczącymi biblioteki jest sporo, ale za to uczniowie lepiej zapamiętują miejsce, które odwiedziły.

Choć nie jest to łatwe zadanie, by zachęcać młodych do zostania czytelnikami, wcale nie wygląda to tak źle, o czym świadczy choćby fakt, że do mojej „stałej grupy” dołączały nowe osoby, uczestnicy lekcji bibliotecznych sprzed ferii. I pomimo sporego wysiłku, jaki trzeba podjąć, aby tak się stało (wszak animacja czytelnictwa dziecięcego to sprawa wymagająca sporo inwencji twórczej i zaangażowania), jest to praca satysfakcjonująca, gdy zauważamy tworzącą się niezwykłą więź pomiędzy bibliotekarzem a czytelnikiem. Bo do biblioteki dziecięcej młodzi ludzie przychodzą nie tylko po to, aby wypożyczyć książki, ale także po to, by spędzić czas przy ulubionej grze czy pracować wspólnie nad projektem zadanym przez nauczyciela, a oprócz tego porozmawiać z panią bibliotekarką. A przecież przygoda młodego człowieka z książką tutaj właśnie ma szansę rozpocząć się i rozwijać.

*Agata Wikierska
ml. bibliotekarz, Filia nr 2
WiMBP w Zielonej Górze*

Rysunki Cypriana Norwida

„Był rok 1970. W środku czerwcowej nocy obudził mnie terkot telefonu. Zły, sięgnąłem po słuchawkę w przekonaniu, że to pomyłka. Usłyszałem jednak głos Ryszarda Saniewskiego, kolegi, który w tym czasie jako wicedyrektor Biblioteki Wojewódzkiej pełnił funkcję mego zastępcy. Podniecony informował, że wraz z Franciszkiem Pilarczykiem, zielonogórskim koneserem sztuki i bibliofilem, natrafił na oryginalne rysunki Cypriana Norwida” – tak zaczyna się wspomniana przez ówczesnego dyrektora, Grzegorza Chmielewskiego historia nabycia rysunków Norwida dla Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zielonej Górze.

Jak wiele bibliotek zawdzięcza zbiory pasji bibliofilskiej swoich organizatorów, świadczy historia słynnych polskich księżnic: Załuskich, Ossolińskich, Raczyńskich. Ten szczególny zmysł, wyczulony na dostrzeżenie w pozornie mało obiecujących materiałach bądź w zgoła nieprawdopodobnych zbiegach okoliczności potencjału wielkiego odkrycia, a czasem „tylko” jednego małego skarbu, był udziałem także wspomnianych wyżej osób.

Takim zbiegiem okoliczności w tym przypadku była podsłuchana kawiarniana rozmowa. Mężczyzna przysłuchujący się toczącej o literaturze dyskusji oświadczył, że ma w domu oryginalne prace Norwida. I choć jego wygląd i stan przeczyły jego słowom... okazały się prawdziwe. Wśród rysunków, szkiców i listów, jakie później

biblioteka nabyła, znanych w zbiorach jako *Teczka Turnów*, znalazło się pięć rysunków Cypriana Norwida.

Materiały znalezione w pałacu, w wielkopolskiej Dobrzycy, który należał do znamienitego rodu szlacheckiego Turnów. Pochodzą one prawdopodobnie ze sztabucha Adiny wywodzącej się z tego rodu. Na jednym ze szkiców widnieje napis: „Rysował Norwid w Ostendzie”. To zapewne w tym modnym wówczas belgijskim kurorcie zetknęły się drogi bywających tam Turnów i Norwida. Poeta przyjechał do Ostendy z Brukseli w sierpniu 1846 r. w celu podreperowania zdrowia – już wtedy bowiem podejrzewano u niego „chorobę piersiową” – i taka też data umieszczona jest na rysunkach. Na popielatoniebieskim papierze listowym autor naszkicował tuszem główki i sylwetki kobiet i mężczyzn oraz widok klasycystycznej kapliczki.

Rysunki Cypriana Norwida, jako zbiór szczególnie cenny, nie są udostępniane ogółowi czytelników. Biblioteka tworzy jednak wersje cyfrowe swoich największych skarbów i udostępnia je na stronie Zielonogórskiej Biblioteki Cyfrowej www.zbc.uz.zgora.pl. Pod tym adresem można obejrzeć szkice ofiarowane Adinie Turno przez 25-letniego Norwida ponad 160 lat temu w belgijskim kurorcie.

Maria Radziszewska
kierownik Działu Zbiorów Specjalnych
WiMBP w Zielonej Górze

Przegląd Pasji Twórczych Bibliotekarzy – 2009

Koło Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz Miejska Biblioteka Publiczna w Żarach i Gminna Biblioteka Publiczna w Bieniowie po raz szósty zaprosiły bibliotekarzy do publicznego zaprezentowania swojego dorobku twórczego (w różnych dziedzinach) na wystawie. Przegląd odbędzie się pod patronatem SBP. Ponadto patronat medialny nad przedsięwzięciem objął „Poradnik Bibliotekarza” i EBIB.

Celem tego przeglądu jest ukazanie realizowanych zainteresowań naszej niezbyt licznej grupy zawodowej. Bibliotekarze w codziennych relacjach z czytelnikami w swoich miejscowościach dają się poznać głównie poprzez krótkie kontakty wokół książki. Prywatne pasje twórcze pragniemy wyeksponować jako element budujący szerszy i bogatszy obraz naszej społeczności zawodowej. Dlatego też proponujemy bibliotekarzom i czytelnikom możliwość pełniejszego kontaktu inspirowanego dokonaniem twórczymi, właśnie w postaci wystawy. Wystawa nie będzie konkursem.

Przegląd ma objąć dorobek twórczy i publicystyczny w następujących kategoriach: twórczość literacka, twórczość publicystyczno-naukowa (regionalistyka obejmująca historię, geografę, etnografię, turystykę itd.; bibliotekarstwo i inna tematyka), twórczość plastyczna i dziedzin pokrewnych (malarstwo, rysunek, grafika, rzeźba; tkactwo artystyczne; rękodzieło artystyczne i użytkowe; modelarstwo w wielu dziedzinach; fotografia i film; edytorstwo książek i czasopism), muzyka (ta dziedzina nie w pełni „eksponuje się na wystawie”, przewidujemy możliwość krótkiego koncertu podczas wernisażu wystawy).

Otwarcie wystawy planuje się w Dniu Bibliotekarza w maju 2009 r. w Bibliotece Publicznej Gminy w Bieniowie, a następnie w Żarskiej Galerii Ekslibrisu (MBP ul. Wrocławska 11); wystawę oferujemy do ekspozycji w innych bibliotekach – prosimy zamawiać.

Kontakt:

Jan Tyra, Krzysztof Cymach – Miejska Biblioteka Publiczna w Żarach,
ul. Wrocławska 11, tel./fax 068 37 43 736, e-mail: mbpzary@wp.pl;

Teresa Kowalczevska – Biblioteka w Bieniowie, tel. 068 37 41 688.

Organizatorzy Przeglądu

Epoka baroku w muzycznych zbiorach WiMBP w Zielonej Górze

W epoce baroku (ok. 1600-1750) muzyka wzbogaciła się dzięki nowym formom wokalnemu: operze, kantacie i oratorium oraz formom instrumentalnym: sonacie i koncertowi. Większość nowych muzycznych idei zrodziła się we Włoszech, gdzie działali wybitni kompozytorzy Scarlatti czy Vivaldi i gdzie genialny Monteverdi rozpropagował operę. Szczególnie mocno rozwinęła się muzyka instrumentalna i wokalna solowa, doprowadzając w wykonawstwie do wirtuozerii. Do najwybitniejszych przedstawicieli muzycznego baroku, których dzieła posiadamy w naszych zbiorach, należą: Tomaso Albinoni (1671-1751), Antonio Vivaldi (ok. 1678-1741), Jan Sebastian Bach (1685-1750), Georg Friedrich Handel (1685-1759) oraz Georg Philipp Telemann (1681-1767). Na uwagę zasługują również nazwiska kompozytorów polskich, Adama Jarzębskiego (1590-ok.1649) i Bartłomieja Pękiela (?-1670). Chciałabym tu zaprezentować subiektywny przegląd twórczości wyżej wymienionych kompozytorów ze względu na reprezentatywność dzieł oraz niepowtarzalność wykonania.

Tomaso Albinoni, syn weneckiego kupca, jako najstarsze dziecko, otrzymał solidną edukację muzyczną. Przez całe życie interesowała go świecka muzyka wokalna i instrumentalna. W zbiorach naszej księżnicy posiadamy dzieło najbardziej znane – *Concerti a cinque, op. 5*. Jest to zbiór 12 sonat wykonanych przez zespół Ensemble 415, specjalizujący się w wykonawstwie muzyki dawnej, pod dyrekcją Chiary Banchini. Sonaty te są przepojone spokojem i harmonijnym współbrzmieniem instrumentów. Na uwagę zasługuje również

Adagio g-moll, najbardziej znany utwór Albinoniego. W naszej płytotece w mistrzowskim wykonaniu Filharmonii Berlińskiej pod dyrekcją Herberta von Karajana. Jak na ironię, swojego najpopularniejszego dzieła Albinoni nie ukończył. Z fragmentów rękopisu kompozytora, XX-wieczny włoski muzykolog Remo Giazotto, opracował i wspaniale dobrał instrumenty smyczkowe.

Antonio Vivaldi, wenecki wirtuoz skrzypiec, znany przede wszystkim ze słynnych koncertów skrzypcowych *Cztery Pory Roku*, zachwyca i nieustannie pobudza współczesnych muzyków do interpretacji swego największego dzieła. Z naszych zbiorów muzycznych na uwagę zasługuje wykonanie poznańskiego zespołu muzyki dawnej Arte Dei Suonatori, na przemian smutne i wesołe, pełne pesymizmu, ale i nadziei na nową wiosnę, wybuchające bogatą kolorystyką instrumentów w lecie. Według mnie – jedno z lepszych współcześnie. Dzieła Vivaldiego to przykład muzyki nastawionej na opowiedzenie jakiejś historii lub przedstawienie sceny np. śpiewu ptaków, szczenia psa... Taki zabieg kompozytorski, często stosowany w ówczesnych czasach, miał zainteresować słuchaczy, tak by mogli wyobrazić sobie daną historię. I to się niezmiennie Vivaldiemu udaje.

Jan Sebastian Bach i Georg Friedrich Handel, dwa najślynniejsze nazwiska niemieckiej muzyki baroku, do dziś niezmiennie zachwycają i pobudzają do przemyśleń.

Urodzony w Eisenach Bach został najślynniejszym członkiem swojej muzycznej rodziny. Z wielości jego kompozycji trudno

czasem wybrać te największe, gdyż o wszystkich można tak powiedzieć. Warto jednak zatrzymać się nad jego dwoma największymi utworami religijnymi. Napisała w Lipsku, w ostatnim okresie twórczości *Pasja wg św. Mateusza* wraz z *Pasją wg św. Jana*, wykonaną po raz pierwszy w roku 1724, stanowi szczytowe osiągnięcie muzyki religijnej. Te ogromne utwory, będące muzyczną oprawą ewangelicznego tekstu łączą w sobie chorały z chórami i ariami, a całość scala narrator, który śpiewa tekst ewangeliczny do prostego akompaniamentu organowego. Pasje niezmiennie składają do przemysleń, tworzą duchową przestrzeń dla zgłębiania tajemnicy sacrum. W naszych zbiorach posiadamy Pasje w mistrzowskim wykonaniu Collegium Vocale pod dyr. Philippa Herreweghe, w edycji Harmonia Mundi z 1999 r.

Handel z kolei urodził się w niemieckim Halle. Sprzeciwił się woli ojca, który chciał, by syn był prawnikiem i początkowo sam uczył się gry na organach. Już jako uznany muzyk w 1710 r. odwiedził Londyn i oszalone sukcesami oraz dobrym przyjęciem, postanowił tam osiać na stałe. Z tego okresu pochodzi *Muzyka na wodzie*, którą Handel skomponował dla króla Jerzego. Utwór zagrano na barce, gdy król pływał po Tamizie. Tym zabiegiem Handel zapewnił sobie przychyłość monarchy. *Muzyka...* wspaniale ukazuje talent Handla, a szczególnie efektowne są dźwięki trąbek i rogów. W naszych zbiorach posiadamy kilka wykonań, ale na uwagę zasługuje to pod dyrekcją Jordi Savalla z 2002 r. Godne polecenia są też *Concerti grossi, op. 6*. Skomponowane wraz z *Koncertami brandenburskimi* Bacha stanowią szczytowe osiągnięcie instrumentalnej muzyki barokowej. W wielości wykonań wyróżnia się interpretacja, wspomnianej tu już, Arte Dei Suonatori. Lekkość wykonania i umiejętność poruszania się w muzyce baroku powodują, że stale powraca się do tej płyty. *Mesjasz*, dzieło napisane w zaledwie miesiąc, oczarowuje. Oratorium oparte na tekstach biblijnych opowiada historię Zbawienia. O swoim sławnym *Hallelujah*

Chorus sam Handel mawiał: „Zdało mi się, że widzę przed sobą całe Niebiosa i samego wielkiego Boga”. Słuchając tego dzieła w wykonaniu Baroque Orchestra z 1991 r., można również dojść do takiego wniosku. Dzieło niezmiennie zachwyca i porusza.

Georg Philipp Telemann, urodzony w niemieckim Magdeburgu, bliski ziemi śląskiej przez swój pobyt w Żarach ok. 1705 r., zasłynął jako kompozytor *Tafelmusik* (Muzyka do stołu). Znanca życia dworskiego, stworzył dzieło pomyślane jako oprawa muzyczna przyjęć w kręgach arystokracji i klasy średniej. W naszych zbiorach posiadamy tylko jego fragmenty – a dokładniej: poprzedzoną uwerturą sekwencję melodyjnych utworów, które można grać w dowolnym porządku. To właśnie w Żarach Telemann skomponował najwięcej muzyki w stylu dworskim: koncerty polskie, suity polskie czy sonaty. Dwór hrabiego Promnitz sprzyjał takiej twórczości, a i sam hrabia do niej zachęcał. Dla każdego ówczesnego kompozytora przychyłość władcy znaczyła bardzo wiele, gdyż wiązała się z rozwinięciem skrzydeł twórczości. Telemann był również przez ponad pół wieku wielkim przyjacielem Handla, a w Hamburgu wystawiał nawet jego opery, co przyczyniło się do ożywienia miasta.

Bartłomiej Pękiel i Adam Jarzębski należą do najbardziej rozpoznawalnych przedstawicieli baroku polskiego. Pękiel, kapelmistrz królewski w Warszawie, działał w okresie potopu szwedzkiego. Większość jego kompozycji została utracona bezpowrotnie w czasie wojen ze Szwedami. W zbiorach ksiąźnicy posiadamy *Missę Paschalis* na chór mieszany i organy ze zbioru *Śmierć i Zmartwychwstanie*. Jarzębski również był kapelmistrzem królewskim, skrzypkiem, wierszopisarzem. Na uwagę zasługuje zbiór 27 kameralnych utworów instrumentalnych *Canzoni e concerti*. Rękopiśmienna kopia tego utworu z 1627 r. do czasów II wojny światowej była przechowywana w Bibliotece Miejskiej we Wrocławiu (obecnie w Berlinie). W *Canzoni e concerti* kompozytor prawie nigdzie nie sprecyzował rodzaju instrumentów,

jakie mają być zastosowane w jego utworach, co daje duże możliwości interpretacji.

Barok śmiało zatem można nazwać okresem muzycznej witalności, bogatym i różnorodnym w twórczości. Epoka wytworzyła nowy język muzyczny o nieprzemijającej mądrości i pięknie, którego możemy nieustannie doświadczać, wsłuchując się w dzieła bliskie sercu.

Małgorzata Cichoń
kustosz, Czytelnia Muzyczna
WiMBP w Zielonej Górze

Literatura:

Encyklopedia muzyki, red. A. Chodkowski, Warszawa, 2001.

Muzyka: encyklopedia PWN, Warszawa 2007.

J. Stanley, *Muzyka klasyczna*, Poznań 2006.

Świat muzyki: wielkie dzieła, wielcy twórcy, red. E. Bachs, Warszawa 2002.

XV Ogólnopolski Konkurs Literacki im. Zdzisława Morawskiego

Klub Myśli Twórczej „Lamus” w Gorzowie Wlkp. jest organizatorem XV Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. Zdzisława Morawskiego. Patronat nad przedsięwzięciem objął Zarząd Główny Związku Literatów Polskich.

Konkurs ma otwarty charakter. Jest adresowany do członków związków twórczych, jak i osób niezrzeszonych. Warunkiem uczestnictwa jest nadesłanie utworów literackich w jednej lub dwóch kategoriach: poezja (do 3 utworów) i proza (do 3 utworów – nowele, opowiadania; jeden tekst nie może przekroczyć 20 000 znaków). Organizatorzy nie ograniczają tematyki prac. Nadesłane prace nie mogą być przed rozstrzygnięciem konkursu publikowane ani nagradzane w innych konkursach.

Prace konkursowe (wyłącznie w maszynopisie w 4 egzemplarzach, opatrzone godłem) należy przesłać pod adres: Klub Myśli Twórczej „Lamus”, ul. Sikorskiego 5, 66-400 Gorzów Wlkp., z dopiskiem „KONKURS LITERACKI”. W osobnej kopercie z tym samym godłem (pseudonimem) należy zamieścić swoje dane: nazwisko, imię, dokładny adres, telefon, adres e-mail. Termin nadsyłania prac upływa 15 lipca 2009 r. (decyduje data stempla pocztowego). Ogłoszenie wyników i wręczenie nagród odbędzie się w październiku 2009 r. Laureaci otrzymają dyplom okolicznościowy oraz nagrody pieniężne w wysokości: I nagroda – 1 600 zł, II nagroda – 1 100 zł, III nagroda – 700 zł oraz dwa wyróżnienia po 300 zł. Nagrodzone utwory zostaną opublikowane w specjalnym wydawnictwie sygnowanym przez organizatorów.

Wszelkich informacji o konkursie udziela KMT „Lamus”, tel./fax 095 72 26 796, www.klublamus.pl, e-mail: biuro@klublamus.pl

Organizatorzy Konkursu

„Bibliotekarz na dożywociu” – biblioteki Związków Zawodowych na terenie Zielonej Góry na początku lat 50.

Ważną rolę w propagowaniu literatury wśród społeczeństwa po roku 1945 miały pełnić biblioteki zakładane przy związkach zawodowych poszczególnych zakładów pracy. W Zielonej Górze już w roku 1947 utworzono bibliotekę przy Zakładzie Przemysłu Wełnianego „Polska Wełna”, gdzie udostępniano beletrystykę, wydawnictwa encyklopedyczne i literaturę popularnonaukową. W następnym roku powołano bibliotekę przy Zaodrzańskich Zakładach Przemysłu Metalowego im. M. Nowotki „Zastal”¹. W miarę uruchamiania kolejnych zakładów organizowano także księgozbiory, które służyć miały przede wszystkim pracownikom. W roku 1954 na wniosek Wydziału Propagandy KW PZPR przeprowadzono analizę bibliotek Związków Zawodowych na terenie Zielonej Góry². Oto kilka fragmentów ukazujących „działalność” tych placówek.

„W wyniku kontroli Komisja stwierdziła co następuje. Na terenie miasta jest jedna Centrala Biblioteczna, a to CKR [Centrala Księgozbiorów Ruchomych] przy WRZZ [Wojewódzkiej Radzie Związków Zawodowych], który prowadził 34 punkty w różnych zakładach pracy posiadających księgozbiór w ilości 23.139 książek, oraz 10 bibliotek stałych w tym 7 z księgozbiorem od 1.000-4.500 książek oraz 3 do 1.000 książek [...]”. „Na ogół biblioteki związkowe mają odpowiednie lokale [...]. Natomiast większość bibliotek cierpi na brak odpowiednich szaf bibliotecznych względnie regałów oraz drobny sprzęt pomocniczy [...]. Dotkliwym problemem bibliotek związkowych było również niedostateczne, fachowe przygotowanie kadr bibliotekarskich [...]”. Przykładowo: „kierownikiem

biblioteki [Domu Młodego Robotnika w Zakładach im. M. Nowotki] jest ob. [...] Wacław lat 18, wykształcenie 7 klas szkoły podstawowej i 2 klasy szkoły zawodowej [...]”. W bibliotece technicznej w Zakładzie im. Nowotki etatowym bibliotekarzem był „70-letni człowiek, ob. [...], przedwojenny sędzia Sądu Najwyższego, który jest już niedołężny, nie ma przygotowania fachowego i nie przyczyni się do popularyzacji czytelnictwa”. Jeden z pracowników oświadczył: „obecny bibliotekarz jest na dożywociu i dyrekcja prawdopodobnie czeka na to aż on umrze to dopiero zaangażuje odpowiedniego człowieka z kwalifikacjami fachowymi”. Biblioteką techniczną „Polskiej Wełny” kierował natomiast „ob. [...] Jan lat 64 – członek PZPR. Wykształcenie 3 klasy szkoły podstawowej, poza tym posiada **6 dniowy kurs bibliotekarzy** ukończony w 1951 r.”. „[...] Bibliotekarze rekrutują się z pracowników danego zakładu pracy przy którym jest biblioteka i nie zawsze trafnie są dobierani. W większości przypadków sami nie czytają i nie potrafią odpowiednio propagować książki”.

Komisja kontrolująca stwierdziła również wiele innych uchybień: „[...] w większości bibliotek nie są prowadzone książki inwentarzowe, w żadnej bibliotece nie ma katalogów, brak jest dokładnej ewidencji czytelników i wypożyczeń. [...] W żadnej bibliotece nie prowadzi się pracy z czytelnikiem, brak Zespołów Czytelniczych, brak propagandy książki [...]”.

Smutne, ale prawdziwe!

Dawid Kotlarek

st. bibliotekarz, Dział Informacji Naukowej i Regionalnej, WiMBP w Zielonej Górze

1 *Informator o bibliotekach w Zielonej Górze i Gorzowie Wielkopolskim*, oprac. R. Saniewski, Zielona Góra 1967, s. 23.
2 Archiwum Państwowe w Zielonej Górze, Egzekutywa Komitetu Miejskiego PZPR w Zielonej Górze, sygn. 44, Analiza pracy bibliotek Związków Zawodowych na terenie miasta Zielonej Góry.

X Ogólnopolski Konkurs Literacki im. Eugeniusza Paukszty *Małe ojczyzny – pogranicze kultur i regionów* **ph. Patriotyzm dziś**

Gminna Biblioteka Publiczna im. E. Paukszty w Kargowej, Zarząd Oddziału Związku Literatów Polskich w Zielonej Górze, Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna im. C. Norwida w Zielonej Górze oraz Stowarzyszenie Gmin Rzeczypospolitej Polskiej Region Kozła ogłaszają konkurs ph. *Patriotyzm dziś*, który odbędzie się w ramach X Ogólnopolskiego Konkursu Literackiego im. Eugeniusza Paukszty *Małe ojczyzny – pogranicze kultur i regionów*.

Przedsięwzięcie ma na celu pozyskanie wartościowych małych form prozatorskich, opisujących polską rzeczywistość inspirowaną twórczością E. Paukszty. Konkurs jest adresowany do wszystkich twórców profesjonalnych i nieprofesjonalnych, którzy zechcą podjąć interesujące wyzwanie literackie. Będzie on rozpatrywany w dwóch kategoriach wiekowych – młodzież i osoby dorosłe.

Prace literackie, nigdzie niepublikowane – opowiadanie, nowelę lub esej o objętości do 10 stron formatu A4 w 3 egzemplarzach, opatrzone godłem należy przesłać do 30 sierpnia 2009 r. pod adres: Gminna Biblioteka Publiczna im. E. Paukszty, ul. Browarna 7, 66-120 Kargowa. Prosimy dołączyć w zaklejonej kopercie swoje dane: nazwisko i imię, wiek, adres, telefon.

Rozstrzygnięcie konkursu i wręczenie nagród finansowych odbędzie się pod koniec września w Gminnym Ośrodku Kultury im. Wilhelma Blanke w Kargowej. Nagrodzone i wyróżnione prace w miarę możliwości zostaną opublikowane na łamach prasy lokalnej.

Bliższe informacje pod numerem telefonu: 068 35 26 368.

Organizatorzy Konkursu

Gertruda Demirowska (1921–2009)

29 stycznia 2009 r., na zielonogórskim cmentarzu komunalnym, pożegnaliśmy naszą koleżankę Gertrudę Demirowską. Nikt nie używał jej pierwszego imienia, wszyscy nazywali ją po prostu Marlenką. Urodziła się w Sycowie 3 lutego 1941 r.

Pracę w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Marii Grzegorzewskiej w Zielonej Górze rozpoczęła po studiach na Wydziale Filozoficzno-Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego, gdzie w 1964 r. otrzymała dyplom magistra historii. Ukończyła również studia podyplomowe z bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Pełniła funkcje kierownika Wydziałów: Instrukcyjno-Metodycznego, Zbiorów Specjalnych, Opracowania. Była specjalistką od klasyfikacji dziesiętnej. Pracowała także w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece im. C. Norwida w Zielonej Górze. Utrzymywała kontakty z bibliotekami polskimi i zagranicznymi. Była aktywnym działaczem Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – pełniła funkcję skarbnika, Związku Nauczycielstwa Polskiego. Dwukrotnie nagrodzona za wybitne osiągnięcia w pracy dydaktyczno-wychowawczej nagrodą Ministra Oświaty i Wychowania, odznaką Zasłużonego Działacza Kultury, wielokrotnie nagrodami Dyrektora PBW. Miała wiele pasji. Zarażała nimi przyjaciół. Kochała książki, podróże, sport, nowinki techniczne, interesowała się muzyką i filmem. Empatyczna i niezwykle serdeczna. Obca jej była małostkowość, kontakty z ludźmi opierała na szczerości, wierze w przyjaciół, w prawdę. Czytelnicy cenili ją za fachowość, współpracownicy za zaangażowanie zawodowe, przyjaciele za bezinteresowność.

*Joanna Trznadel
Jolanta Stadnik*

KRONIKA

Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

Wydarzenia – spotkania – jubileusze

Zarząd Okręgu

W związku z kończąca się kadencją władz Stowarzyszenia w końcu 2008 r. odbyły się wybory w Kołach, a w 1. kw. 2009 r. wybory władz oddziałowych i okręgowych. 19 marca br. w Zielonej Górze odbył się Okręgowy Zjazd Delegatów SBP, w którym wzięło udział 28 delegatów z woj. lubuskiego. Na zjeździe wybrano nowe władze Zarządu Okręgu, Komisji Rewizyjnej i Sądu Koleżeńskiego oraz delegatów na Krajowy Zjazd, który odbędzie się 30-31 maja w Konstancinie k. Warszawy. Dotychczasowa przewodnicząca Zarządu Okręgu, Maria Wasik – dyrektor WiMBP w Zielonej Górze, zakończyła pracę we władzach okręgu, przekazując funkcję nowo wybranej przewodniczącej – Dorocie Kaczmarek, kierownik Działu Wydawnictw i Promocji w zielonogórskiej WiMBP.

Zarząd Okręgu:

Przewodnicząca:	Dorota Kaczmarek (WiMBP w Zielonej Górze)
Wiceprzewodniczący:	Sławomir Jach (Biblioteka Gł. PWSZ w Gorzowie Wlkp.)
Sekretarz:	Maria Adamek (WiMBP w Zielonej Górze)
Skarbnik:	Aleksandra Motała (Biblioteka Uniwersytecka w Zielonej Górze)
Członkowie:	Ewa Dąbek (MBP w Gubinie) Alicja Kubaczka (WOM – Biblioteka w Gorzowie Wlkp.) Małgorzata Lachowicz-Murawska (Starostwo Powiatowe w Nowej Soli) Ewa Troczyńska-Porada (WiMBP w Gorzowie Wlkp.)

Komisja Rewizyjna:

Przewodnicząca:	Stanisława Bogalska (WiMBP w Zielonej Górze)
Członkowie:	Grażyna Lipińska-Nowak (Biblioteka Uniwersytecka w Zielonej Górze) Irena Mądrzak (WiMBP w Gorzowie Wlkp.) Jarosław Spychała (WiMBP w Gorzowie Wlkp.)

Sąd Koleżeński:

Przewodnicząca:	Anna Aleksandrowicz (PBW w Zielonej Górze)
Członkowie:	Maria Chilińska (Koło przy BPMiG w Słubicach) Alicja Nawojcka (Koło przy BPMiG w Krośnie Odrzańskim)

Delegaci na Krajowy Zjazd SBP:

Dorota Kaczmarek (WiMBP w Zielonej Górze)
Bogumiła Manulak (WiMBP w Gorzowie Wlkp.)
Halina Zielińska (WiMBP w Zielonej Górze)
Małgorzata Janicka (PBW w Zielonej Górze) – zastępca delegata
Małgorzata Lachowicz-Murawska (Starostwo Powiatowe w Nowej Soli) – zastępca delegata
Aleksandra Motała (Biblioteka Uniwersytecka w Zielonej Górze) – zastępca delegata.

Oddział Zielonogórski

16 stycznia br. miał miejsce Oddziałowy Zjazd Sprawozdawczo-Wyborczy, na którym dokonano wyboru władz na nową kadencję w następującym składzie:

Zarząd Oddziału w Zielonej Górze

Przewodnicząca:	Beata Kowalska (WiMBP)
Wiceprzewodnicząca:	Małgorzata Janicka (PBW)
Sekretarz:	Maja Kimnes (WiMBP)
Skarbnik:	Barbara Woźniak (WiMBP)
Członek:	Małgorzata Świrgał (WiMBP)
Członek:	Bogusław Adamczewski (WiMBP)

Komisja Rewizyjna

Przewodniczący:	Marek Kamiński (BU)
Członek:	Jolanta Stadnik (PBW)
Członek:	Halina Zielińska (WiMBP)

*

Tegoroczna majówka z okazji Dnia Bibliotekarza i Bibliotek dla pracowników bibliotek południowej części województwa lubuskiego odbędzie się 23 maja w Lubiatowie koło Sławy (z noclegiem dla chętnych osób).

*

W dniach 10–15 czerwca br. odbędzie się seminarium wyjazdowe do bibliotek południowej Polski, z trzydniową wycieczką do Zakopanego i Słowacji. Zapisy na obie imprezy przyjmuje Dział Instrukcyjno-Metodyczny WiMBP w Zielonej Górze.

Oddział Gorzowski

Wybory, wybory, wybory... w związku z formalnościami ciężki początek roku, ale jeszcze tylko wybory Zarządu Głównego i cztery lata przyjemnej, choć nielekkiej pracy.

25 marca odbyło się pierwsze w tym roku spotkanie członków gorzowskiego oddziału. Było wiosennie i świątecznie. Krótko omówiliśmy dotychczasowe wyniki wyborów i sprawy bieżące, a później kawa i pyszne własne wypieki. Spotkanie uświetnili swoją obecnością twórcy i animatorzy kultury: Henryka Janas (Międzyrzecz) prezentująca swoją kolekcję kartek okolicznościowych i Jan Prokop (Strzelce Krajeńskie) ze swoimi pisankami, które oczarowały zebranych. Wystrój wiosenno-świąteczny przygotowała pracownia florystyczna Małgorzaty Kontek z Gorzowa Wlkp.

Następne spotkania to uroczystości związane z obchodami Dnia Bibliotekarza.

JUBILEUSZE BIBLIOTEKARZY

styczeń–czerwiec 2009 r.

Oddział Zielonogórski

6 stycznia	35-lecie	Lucyna Olejniczak, BP w Świebodzinie
11 lutego	30-lecie	Ludwika Jasińska, MBP w Żaganiu
28 lutego	25-lecie	Maria Radziszewska, WiMBP w Zielonej Górze
16 marca	30-lecie	Irena Spodzieja, BPMiG w Babimoście
16 marca	25-lecie	Iwona Zagajewska, BP w Sulechowie
23 marca	35-lecie	Mirosławy Dubiel, MBP w Gubinie
10 kwietnia	30-lecie	Irena Kamińska, GBP w Maszewie
12 maja	30-lecie	Irena Mieczysłowska, GBP w Dąbiu
26 maja	30-lecie	Elżbieta Buganik, MBP w Żaganiu
5 czerwca	20-lecie	Lidia Hudak, BPMiG w Zbąszynku
15 czerwca	35-lecie	Urszula Korzeniewska, WiMBP w Zielonej Górze

Oddział Gorzowski

25 lutego	25-lecie	Marzanna Śmiesz, WiMBP w Gorzowie Wlkp.
29 marca	25-lecie	Małgorzata Ciupa, WiMBP w Gorzowie Wlkp.

BL

ISSN 1426-4005